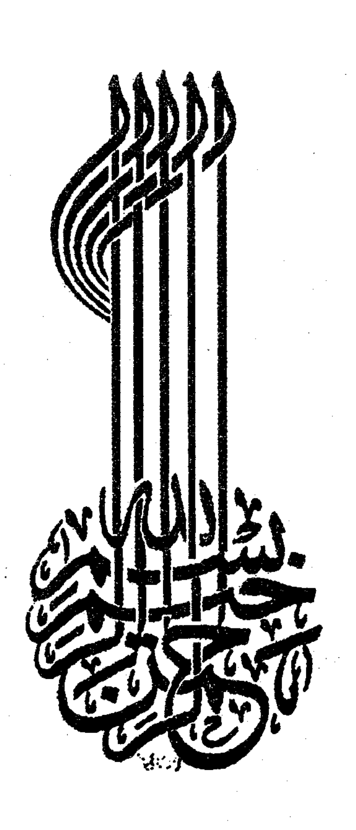
قواعد اللغة العبرية

د. رشاد الشامى

أستاذ الدراسات العبرية الحديثة
كلية الآداب - جامعة عين شمس

الطبعة الثانية
مزيدة ومنقحة

القاهرة ١٩٩٧

بسم الله الرحمن الرحيم

الفهرس

الصفحة

الصفحة

مقدمـــة

اللغة العبرية ومكانتها بين اللغات السامية :

اللغة العبرية هى فرع من أسرة لغوية كبيرة تسمى باللغات «السامية»، لأنها كانت فى قديم الزمان لغة الاسباط والقبائل والشعوب التى تنسب إلى سام بن نوح (سفر التكوين ١٠ : ٢١ – ٢٢). وكان أول من استخدم هذه التسمية هو العالم الألمانى شلوتسر عام ١٨٨٧١. وبالرغم من أن هناك بعض المآخذ على هذه التسمية لأنها غير شاملة إلا أنها أصبحت التسمية السائدة الاستعمال للدلالة على هذه اللغات. وقد أقامت الشعوب الى تحدثت بهذه اللغات أساساً فى البلاد الواقعة فى مدخل آسيا : فلسطين (كنعان) – وصور وصيدا (فينيقيا) – وآرام (سوريا) – وأرام النهرين (بابل وآشور) – وبلاد العرب (الجزيرة العربية). وقد وصلت إحدى اللغات السامية بواسطة الفينيقيين (لأنهم كانوا أهل تجارة) إلى مستعمراتهم الواقعة فى جزر البحر الأبيض المتوسط وإلى شمال أفريقيا. ووصلت أحدى اللغات السامية كذلك من الجزيرة العربية إلى شرق افريقيا (إلى الحبشة).

والتقسيم الشائع للغات السامية التى تشعبت من اللغة السامية القديمة المجهولة (أم اللغات السامية) إلى مجموعات، هو تقسيم يعتمد على المراكز الجغرافية لانتشار هذه اللغات على النحو التالى :

(أ) اللغات السامية الشرقية :

وهى اللغات الآشورية (التى استعملها الساميون فى شمالى أرض الرافدين) والبابلية (التى استعملها الساميون فى جنوب أرض الرافدين) وأشتقت من اللغة الأكادية، وهما من اللغات القديمة التى وصلت آثارهما إلينا من خلال الكتابات القديمة الى تمثلها الكتابات المسمارية (قوانين حمورابى – رسائل تل العمارنة – ملحمة جلجاميش...).

(ب) اللغات السامية الغربية – الشمالية :

وتضم هذه المجموعـــة :

١- اللغة العبرية القديمة (الكنعانية) التى تطورت منها :

(أ) اللغـة العبـرية المستـخدمـة فى لغـة العـهد القديم (الكتـاب المقدس عند اليهود).

(ب) اللغة المؤابية.

(جـ) اللغة الفينيقية مع اللغة التى تشبعت منها، وهى البونية التى شاعت فى شمال افريقية، والاجوراتية التى تم إكتشاف آثارها منذ فترة قريبة فى حفائر رأس الشمرة فى سوريا.

٢- اللغة الآرامية القديمة وهى لغة القبائل العربية التى هاجرت إلى بابل وأشور بعد ضعف سلطان الأكديين فيما بين القرنين ١٤، ١٢ ق.م. وقد إنقسمت بمرور الزمن إلى : الآرامية الشرقية والآرامية الغربية.

وتشمل الآرامية الشرقية :

(أ) اللغة السريانية (اللغة الأدبية للمسيحيين السريان (لغة كنيسة الرها)، والتى إنقسمت إلى لهجتين هما : اللهجة النسطورية، واللهجة اليعقوبية).

(ب) آرامية التلمود البابلى. (بين القرون الرابع إلى السادس الميلادى).

(جـ) المندعية (لغة المندعيين الوثنيين).

أما الآرامية الغربية فتشمل :

(أ) الآرامية المستخدمة فى كتابات العهد القديم وفى ترجماته والآرامية الجليلية (التلمود الاورشليمى، والمدراشيم).

(ب) السامرية.

(جـ) التدمورية.

(د) الآرامية الحديثة، وتتحدث بها فى أيامنا هذه بعض القرى فى سوريا بالقرب من دمشق (بخعة ومعلولة) وجبعدين على حدود تركيا.

(جـ) اللغات السامية الجنوبية :

وتشمل هذه المجموعة :

١- اللغة العربية القديمة التى تنقسم إلى :

(أ) العربية الجنوبية (سبأية ومعينية وحميرية وغيرها).

(ب) العربية الشمالية : التى تطورت منها اللغة العربية الأدبية التى كتب بها القرآن الكريم، وبعد ذلك العربية الدارجة بلهجاتها المختلفة الشائعة فى البلاد العربية الآن.

٢- اللغة الحبشية (الأثيوبية والجعزية) : والتى تطورت منها اللغة الأدبية الأمهرية، وكذلك اللهجات المختلفة المستخدمة فى الحبشة مثل : التيجرية والتيجرانية وغيرها.

واللغات السامية التى مازلت تعتبر من عداد اللغات الحية اليوم هى:

اللغة العربية واللغة العبرية واللغة الحبشية واللغة الآرامية (فى نطاق محدود للغاية بين سكان بعض القرى فى سوريا).

موجز تاريخ اللغة العبرية :

عرفنا من قبل ان اللغة العبرية تنتمى إلى المجوعة الشمالية من اللغات السامية الغربية. ومن المعروف أن اللغة العبرية هى لغة بنى إسرائيل، وذلك لان العهد القديم هو الكتاب الدينى الذى كتبت به هذه اللغة والذى حفظ الشريعة اليهودية. ولكن هذا لا يعنى أن بنى إسرائيل هم فقط الذين تحدثوا بهذه اللغة فى الزمن القديم، إذ أن الارجح هـو أن بعض الشعوب التى عرفت بقرابتها الشديدة للشعب العبرى كانت تتحدث هى الاخرى بالعبرية. وقد يتأيد هذا الظن (على الأقل بالنسبة للمؤابيين) باكتشاف نقش ميشع الذى يعود إلى فى القرن ٩.ق.م، حيث لا تختلف لغة هذا النقش كثيرا عن لغة العهد القديم إلابعض النواحى التى

لا تعكس اختلافاً كبيرا، لذا فإنه من المؤكد ان المؤابيين كان لهم تاريخ أدبى مماثل لذلك الذى كان لدى العبرانيين ولكنه لم يصلنا أو لم يتم اكتشافه.

وفيما يتصل باللغة العبرية هناك بعض الاثار تعتبر أقدم من نقش ميشع ومنها تلك السجلات التى اكتشفت فى تل العمارنة والتى وجدت بها بعض العبارات باللغة العبرية. وبالرغم من ضآلة هذه المادة اللغوية إلا أنها مهمة من وجهة النظر اللغوية التاريخية. وفيما عدا ذلك فإننا نعتمد إعتمادا كليا فى معرفة العبرية القديمة على آثار بنى إسرائيل. وإذا كان من المشكوك فيه، بعد نتائج الدراسات الحديثة، أن موسى قد كتب أجزاء متكاملة من التوراة، أو أنها كتبت فى عصره أو فى العصر التالى له، فإن هناك أجزاء من العهد القديم، بالرغم من ذلك، ترجع إلى ألفى سنة قبل الميلاد، ومنها قصيدة ديبورا النبيه اليهودية والواردة فى سفر القضاة (إصحاح ٥). وهذا النص، بالرغم مما فيه من بعض الغموض فى التفاصيل، الا أنه يلقى ضوءا كبيرا على أحوال بنى إسرائيل فى ذلك الوقت ويؤكد أنهم كانوا مازالوا، حتى هذه الفترة، يتقاتلون مع الكنعانيين من أجل الاستيلاء على فلسطين. وإلى هذه الفترة التاريخية أيضا يرجع ذلك النقش الذى عثر عليه بالقرب من القدس ويسمى نقش سلوان، بالإضافة إلى بعض الاختام والاحجار الكريمة التى تحمل أسماءا عبرية...

وهناك إشارات فى العهد القديم تشير إلى أن قبائل بنى إسرائيل لم تكن تتحدث لغة عبرية موحدة فيما بينها، من ذلك ما ورد فى سفر القضاة (١٢/٢) من أن قبيلة افرايم كانت تنطق السين شينا، وهى قصة تعطى دليلا واضحا على وجود اختلاف فى اللهجات بين المتحدثين بالعبرية فى ذلك العصر.

وعلى أى الحالات يمكننا ان نقسم مراحل تطور اللغة العبرية على النحو التالى :

(أ) المرحلة الأولى :

ويسميها العلماء «مرحلة عبرية العهد القديم»، وذلك لأن أهم ما وصل الينا منها هو العهد القديم. وتستمر هذه المرحلة تقريبا من حوالى ١٢٠٠ ق.م إلى ٢٠٠ ق.م، أى حوالى الف سنة. وتنقسم هذه المرحلة إلى فترتين :

١- الفتــرة الأولـــى :

وتنتـهى بنفى اليـهود إلى بابل على يد نبوخذ نصـر سنه ٥٨٦ ق.م. وخـلال هذه المرحلة كان بنو إسرائيل يتمتعون بالاستقلال السياسى وبلغت اللغة العبرية بسبب ذلك أوج ازدهارها وكانت خالية من عوامل العجمة ودونت بها معظم أسفار العهد القديم مثل اسفار التوراة الخمسة وسفر يوشع والقضاة وصموئيل ١، ٢ والملوك ١، ٢ والأمثال ونشيد الانشاد وقسم كبير من أسفار الانبياء.

٢- الفتــرة الثانيـــة :

تبدأ الفترة الثانية منذ بداية سبى بابل (٥٨٦ ق.م) وتنتهى بانقراض اللغة العبرية من التخاطب وحلول الارامية محلها شيئا فشيئا. ويرى بعض العلماء أنه مع سبى اليهود إلى بابل لم تختف اللغة العبرية تماما من الاستعمال بين اليهود، ولا سيما بين طبقة العلماء والاحبار الذين كانوا حريصين على بث جذور الكراهية تجاه كل ما هو دخيل على اليهود واليهودية كله. ولكن بالرغم من هذا فإن جهود الاحبار اليهود لم توقف تأثير الآرامية على العبرية، ولم تقو على إعاقة قانون الصراع اللغوى. وما هى إلا فترة قصيرة من الزمان حتى استطاعت الارامية أن تقضى تماما على العبرية كلغة للتخاطب وكلغة أدبيـة، وكان مما سـهل لها هذا، ذلك التقـارب الشـديد بينهـا وبين العبـرية لانتمـائهمـا إلى شعـبة لغوية واحدة، بالاضافـة إلى شيـوع عوامل التـفكك السـيـاسى بين اليـهـود فى ذلك الوقت. وأهم مـا وصل إلينا من آثار هذه المرحلة : بعض أسفار العهد القديم مثل سفر دانيال الذى كتب حوالى القرن الثـانى ق.م والذى يبدأ بلغـة عبرية ثم ينتـقل فجـأة إلى الآراميـة ثم يعـود فينتهى بالعبرية، وكذلك أجزاء كبيرة من سفر عزرا ونحميا وزكريا ويونس (يونان) وبعض الاجزاء داخل كل من سفرى الخروج والتثنية.

ويرى بعض العلماء من اليهود، أن اللغة العبرية خلال هذه الفترة الثانية كانت تستـعمل بشكل نقى بعيدا عن التأثيرات الآرامية. وقد دلل علمـاء اليهود الغيورين

على لغتهم على هذا بذلك المؤلف الذى كتبه ابن سيره حوالى القرن الثانى ق.م والذى يتميز بلغة عبرية خالصة على وجه التقريب. ولكن بالرغم من ذلك فإن الشواهد كلها تشير إلى ان اللغة العبرية كلغه ماتت تماما من الإستعمال فى عصر المكابيين (حوالى نهاية القرن الأول الميلادى)، وليس هناك أى دليل يثبت أنها استمرت بعد ذلك كلغة لليهود أو كلغة للشعوب المجاورة فى تلك المنطقة.

(ب) المرحلة الثانية :

وتنقسم بدورها إلى فترتين تميزت خلالهما اللغة العبرية بمميزات لغوية خاصة:

١- **الفترة الأولى** : وتبدأ اعتبارا من القرن الثانى والأول ق.م وتسمى فيها العبرية باللغة العبرية الربانية أو التلمودية، وذلك لأن أهم ما وصل إلينا من آثارهاماكتبه «الربانيم» فى شكل بحوث وتفسيرات عن العهد القديم وعن شئون الدين والقانون والتاريخ المقدس. وأهم هذه الآثار : «المشنا» بأجزائها الثلاثة والستون والشروح التى كتبت على هذه المشنا بعد ذلك بالآرامية والتى تعرف باسم «الجمارا». ومن كل من «المشنا» و«الجمارا» يتألف التلمود. وتتميز العبرية خلال هذه الفترة بوضوح التأثيرات الأجنبية، وخاصة الآرامية والاغريقية واللاتينية والفارسية.

٢- **الفترة الثانية** : وتبدأ هذه الفترة اعتبارا من بداية القرون الوسطى حتى العصر الحالى (بداية القرن ١٩). وخلال هذه الفترة كتبت بالعبرية مؤلفات كثيره فى بلاد عدة، ولكن أبرز آثار هذه الفترة هو ما كتب فى بلاد الاندلس تحت تأثير الثقافة العربية فى مختلف فنون الأدب والشعر والفلسفة والنحو وتفاسير التوراة. وفى خلال هذه الفترة ازدهرت اللغة العبرية ازدهاراً كبيرا لدرجة ان العلماء يطلقون عليها «عبرية العصر الذهبى»، وبرزت فيها أسماء لشعراء أمثال يهودا هليفى، شلومو بن جبيرول، موسى بن عزرا، وفلاسفة مثل موسى بن ميمون وعلماء نحو مثل بن حيوج ومفسرى توراة، أمثال سعديا الفيومى.

(جـ) المـرحلـة الثالثـة :

تبدأ هذه المرحلة مع بداية عصر التنوير اليهودى (الهسكالاه) حينما فكر بعض المتنورين من اليهود فى ضرورة الانفتاح الثقافى على الفكر والثقافة الاوروبية، ورأو أن يتم ذلك باللغة العبرية فبدأوا بالكتابة بها فى مختلف فنون الادب والصحافة، وأعتمدوا فى ذلك اعتمادا كبيرا على عبرية التوراة، ولكنهم سرعان ما اكتشفوا أن عبرية التوراه ليست كافيه للتعبير عن الحاجات المعقدة للحياة العصرية الحديثة.

وبعد محاولات شاقة ومتعددة ساهم فيها عدد كبير من أقطاب الأدب العبرى فى العصر الحديث، وعلى رأسهم اليعيزر بن يهودا، تبلورت العبرية الحديثة التى تستعمل الان بين اليهود، وخاصة فى دولة إسرائيل. والعبرية الحديثة تعتمد اعتمادا أساسيا على ذخيرة التوراة اللفظية، بالاضافة إلى، المفردات العبرية التى استخدمت فى عبرية المشنا، فى عبرية العصور الوسطى. ولكن كل هذا لم يكف، كما ذكرنا، للوفاء بحاجات العصر الحديث فلجأت إلى استعارة الكثير من المفردات الاجنبية، وخاصة من اللغة العربية والانجليزية والروسية والييديش.

موجز تاريخ النحو العبرى

كان أول من ألف كتابا فى قواعد اللغة العبرية هو سعيد بن يوسف الفيومى فيلسوف اليهود فى القرن العاشر الميلادى متأثرا بالعلوم اللغوية العربية. وجاء من بعده يهودا بن قريش ومناحم بن سروق ودوناش بن لبرات ويهودا بن داود حيوج وأبو الوليد مروان بن جناح. وقد ألفوا جميعاً كتبهم باللغة العربية على غرار كتاب سيبويه فى النحو العربى. وقد خمدت هذه النهضة الفكرية فى علوم النحو العبرى لدى اليهود إلى أن بدأ بعض المسيحيين واليهود اعتباراً من القرن السادس عشر الميلادى فى إحياء علوم اللغة العبرية وخاصة فى إيطاليا. ثم جاء بعد ذلك عدد من المستشرقين الاوروبيين أمثال جزينيوس (١٨٤٢) وأيفالد (١٨٧٥) وفلهاوزن (١٨٨٢) وشتاده (١٩٠٦) فساهموا مساهمات فعالة فى إرساء قواعد اللغة العبرية. ومع محاولات إحياء اللغة العبرية فى العصر الحديث مع بداية القرن العشرين تمت محاولات عديدة مازالت متواصلة حتى اليوم فى دولة إسرائيل من أجل تقنين ووضع أسس نحو اللغة العبرية القديمة والحديثة ومتابعة التطورات المتلاحقة فى اللغة العبرية الحديثة على ضوء التأثيرات الهائلة عليها من اللغات الاجنبية فى سائر المجالات (المفردات – المصطلحات – الدلالات – الاشتقاقات العبرية – بناء الجملة .... الخ).

الخط العبرى

كان الخط العبرى القديم يعتمد على الخط الكنعانى وكان يعرف بإسم «القلم العبرى» وظلوا يستعملونه حتى السبى البابلى (٥٨٦ ق.م) وبعد ذلك استبدلوه بخط متأثر بالخط الآرامى عرف عندهم بإسم «الخط المربع» أو «الخط الآشورى» وهو المستعمل الآن فى الطباعة وكتابة الكتب الدينية.

ويستعمل الإسرائيليون الآن فى العصر الحديث طريقة أخرى فى الكتابة تعرف بإسم «خط اليد» ويقتصر استعمالها على الامور الشخصية فقط.

جدول الابجدية العبرية

الحرف المطبعى	القيمة	اسم الحرف	اسمه بحروف عربية	مقابله فى العربية	نطق الحرف
א	١	אָלֶף	أليف	أ	أ، ء
ב	٢	בֵּית	بيت	ب	בּ -ب، ב= V
ג	٣	גִּימֶל	جيمل	ج	ج قاهرية
ד	٤	דָּלֶת	داليت	د	د
ה	٥	הֵא	هيه	هـ	هـ
ו	٦	וָו	ڤاڤ	و	ڤ
ז	٧	זַיִן	زاين	ز	ز
ח	٨	חֵית	حيت	ح	ح
ט	٩	טֵית	طيت	ط	ط
י	١٠	יוֹד	يود	ى	ى
כ ، ךְ	٢٠	כַּף	كاف	ك	ك
ל	٣٠	לָמֶד	لاميد	ل	ل
מ ، ם	٤٠	מֵים	ميم	م	م
נ ، ן	٥٠	נוּן	نون	ن	ن
ס	٦٠	סָמֶךְ	سامخ	س	س
ע	٧٠	עַיִן	عاين	ع	ع
פ ، ף	٨٠	פֵּא	پيه	ف	פּ P ، פ ف
צ ، ץ	٩٠	צָדִי	صادى	ص	ص، تس حديثا
ק	١٠٠	קוֹף	قوف	ق	ق
ר	٢٠٠	רֵישׁ	ريش	ر	ر
ש	٣٠٠	שִׁין	شين	ش	שׁ ش، שׂ س
ת	٤٠٠	תָּו	تاف	ت	ت

הָאָלֶפְבֵּית הָעִבְרִי

א אָלֶף

בּ בֵּית

ב בֵית

ג גִּימֶל

ד דָּלֶת

ה הֵא

ו וָו

ז זַיִן

ח חֵית

ט טֵית

י יוֹד

כּ כַּף

כ כַף

ך כַף סוֹפִית

ל לָמֶד

מ	מֵם
ם	מֵם סוֹפִית
נ	נוּן
ן	נוּן סוֹפִית
ס	סָמֶךְ
ע	עַיִן
פּ	פֵּא
פ	פֵא
ף	פֵא סוֹפִית
צ	צָדִי
ץ	צָדִי סוֹפִית
ק	קוֹף
ר	רֵישׁ
שׁ	שִׁין
שׂ	שִׂין
ת	תָו

ملاحظات على الابجدية العبرية :

١- تكتب اللغة العبرية كسائر اللغات السامية من اليمين إلى اليسار.

٢- تتكون الابجدية العبرية من اثنين وعشرين حرفا. مع اعتبار أن حرف السين والشين حرفاً واحداً.

٣- تسهيلا لحفظ الابجدية جرت العادة على جمعها فى كلمات على النحو التالى:

أبجد - هوز - حطى - كلمن - سعفص - قرشت

٤- هناك خمسة حروف فى الابجدية العبرية يتغير رسمها إذا وقعت فى أواخر الكلمات. وهذه تجمعها كلمة «كم صنف» أو «منصفك» وتسمى «الحروف البسيطة»، أما التى تأتى فى وسط الكلمة فتسمى «المنحنية». وقد ورد فى التلمود أن الأنبياء هم الذين ابتدعوا هذ الحروف التى تكتب فى نهاية الكلمة. وتستخدم حروف «كم صنف» أو «منصفك» للاشارة إلى أرقام المئات : ךְ : ٥٠٠، ם : ٦٠٠، ן : ٧٠٠، ף : ٨٠٠، ץ : ٩٠٠.

٥- هناك ستة حروف فى الأبجدية العبرية يتغير نطقها تبعا لموقعها من الكلمة. وتجمع هذه الحروف فى كلمتين (بكف تجد). وهذه الحروف إذا وقعت فى بداية الكلمة أو بعد سكون تام (بداية مقطع) لزم تشديدها بالشدة الخفيفة (عبارة عن نقطة توضع داخل الحرف) ولزم نطقها بشكل معين. أما إذا وقعت فى وسط الكلمة أو نهايتها فإنها لا تشدد وعندئذ تنطق نطقا يسمى «النطق الرخو». وفى العبرية الحديثة لا تسرى هذه القاعدة إلا على ثلاثة حروف فقط هى حروف «بكف» أما الحروف الثلاثة الأخرى (تجد) فإنها تخضع لقاعدة التشديد ولكن لا تتأثر من حيث النطق.

في بداية الكلمة أو بعد سكون تام			في وسط الكلمة أو نهايتها	
١-	בּ	باء	ב	ڤاء
٢-	כּ	كاف	כ ך	خاء
٣-	פּ	بيه	פ ף	فيه
٤-	תּ	تاء	ת	تاء
٥-	גּ	جيم	ג	جيم
٦-	דּ	دال	ד	دال

٦- هناك أربعة حروف فى العبرية تنطق من الحلق وتسمى الحروف الحلقية وهى (الألف والهاء والحاء والعين)، وهى تخضع لنوع خاص من المعاملة اللغوية وأحياناً تضم إليها الراء. وخواصها أنها لا تقبل التشديد ولا تقبل السكون التام إلا فى حالات خاصة.

٧- تستخدم حروف الابجدية العبرية للدلالة على الأرقام حسب الترتيب الوارد فى جدول الابجدية ويسمى هذا النظام بإسم «حساب الجمل». وذلك فيما عدا رقمى ١٥، ١٦ حيث يكتبا : ט"ו, ט"ז بدلا من י"ה, י"ו لاشتمال هذه الأخيرة على حروف اسم الجلالة «يهوه».

٨- هناك عدد من الحروف تنطق فى العبرية الحديثة نطقا سهلا، وهى : الواو التى تنطق فاف، والطاء التى تنطق تاءا، والقاف التى تنطق كافا. ويتهاون الإسرائيليون الأوربيون فى نطق بعض الحروف فينطقون حرف العين ألفا وحرف الحاء خاءا، والصاد «تسادى» وذلك بتأثير «النطق الإشكنازى» (النطق الخاص باليهود الذين من وسط وغرب وشرق أوربا).

٩- هناك شكلان من الحروف يستخدما اليوم فى العبرية : الخط المربع ويستخدم فى الطباعة (الصحافة - الكتب)، والخط اليدوى ويستعمل فى الكتابة العادية.

وتكتب حروف الخط المربع غير متشابكة، بينما يكتب معظم الإسرائيليين خط اليد بشكل متشابك.

١٠- تقسم أصوات الابجدية العبرية تبعاً لمصدرها الصوتى على النحو التالى :

١- الحروف الحلقيـــة : (א - ה - ח - ע - ר)

٢- الحروف الشفويـــة : (בּ - וֹ - מ - פּ)

٣- الحروف الحـنكيـة : (גּ - י - כ - ק)

٤- الحروف اللسانيـة : (דּ - ט - ל - נ - ת)

٥- الحروف الصفيرية : (ז - ס - שׁ - שׂ - צ)

٦- حروف الإطبـــاق : (ט - צ - ק)

١١- تخلصت اللغة العبرية من الاعراب، ولذلك فإن أواخر الكلمات فيها ساكنة إلا إذا كانت نهاية الكلمة حرف א أو حرف ה مسبوقا بحركة طويله فإنه ينطق ممدوداً حسب نوع الحركة ويسمى فى هذه الحالة ساكنا مستترا.

١٢- من الشائع فى العبرية منذ عصر ما بعد «العهد القديم» وحتى الآن إستخدام حروف الإبجدية فى الدلالة الرقمية، وذلك وفق الجدول المبين فى بداية المنهج. وتتم صياغة الأعداد بشكل تركيبى مع وضع شرطتين مائلتين قبل حرف الآحاد على النحو التالى :

י״א : ١١ ט״ו : ١٥

ט״ז : ١٦ (وذلك لتحاشى إستخدام حروف الجلالة)

ל״ב : ٣٢ ק״ד : ١٠٤

ת״ק : ٥٠٠ תשי״ב : ٧١٢

وتتم كتابة السنوات الميلادية بالحروف العبرية، بطرح الرقم ١٢٤٠ من السنة الميلادية، ثم يكتب الرقم الباقى بالحروف العبرية. فمثلا عندما نريد أن نكتب عام ١٩٧٧ بالحروف العبرية تتبع الخطوات التالية : أولا نقوم بطرح ١٩٧٧ من ١٢٤٠، ١٩٧٧ - ١٢٤٠ = ٧٣٧، ثم نحول هذا الرقم المتبقى إلى حروف عبرية فتصبح תשל״ז حيث أن التاء = ٤٠٠، والشين = ٣٠٠، واللام = ٣٠ والزاين = ٧ فيكون المجموع هو الرقم المتبقى من عملية الطرح : ٧٣٧. ويلاحظ أن الحروف تكتب مرتبة ترتيبا تنازليا أى الأكبر ثم الأصغر مع وضع شرطتين قبل الحرف الأخير. وإذا أردنا عمل العكس، أى تحويل التاريخ المكتوب بالحروف العبرية إلى التاريخ الميلادى، فإننا نحول الحروف إلى أرقام ثم نضيف إليها الرقم ١٢٤٠ فنعرف السنة الميلادية المقصودة مثل.

בִּשְׁנַת תשי״ח = ٧١٨ + ١٢٤٠= ١٩٥٨.

وللدلالة على رقم الألاف يستخدمون الحروف وفوقها شرطة مثل :

א״ = ١٠٠٠ ה״ = ٥٠٠٠

שִׁעוּר רִאשׁוֹן (א)

الحـــركـــات

הַתְּנוּעוֹת

كان اليهود قديماً يستعملون حروف اللين (أهوى) אהוי للدلالة على حركات الفتح والكسر والضم. ومع مرور الزمن أصبحت غير كافية للدلالة على الحركات المتنوعة فاخترع علماء اليهود نظاماً للحركات للإشارة إلى أصوات المد مستنيرين بنظام الحركات عند السريان والعرب وذلك فى أواخر القرن السابع الميلادى. ويعرف هذا النظام بالنظام الطبرى نسبة إلى طبرية التى تم فيها وضع هذا النظام. ويرمز للحركات فى العبرية مثلها فى ذلك مثل العربية بنقط وحروف توضع تحت الحروف أو فوقه. وبالرغم من أن هذا النظام كان بديلا لحروف اللين إلا أنها مازالت تستخدم ضمن نظام الحركات حتى الآن، وخاصة فى حركات المد فى أواخر الكلمات بالنسبة للفتحة الطويلة، وكذلك بالنسبة للكسر الطويل والضم الطويل. كذلك فإن نظام الكتابة غير المشكلة فى العبرية الحديثة يسترشد بهذه الأحرف لتبيان أصل الحركة.

وتنقسم الحركات الرئيسية فى اللغة العبرية إلى ثلاث مجموعات :

١- حركات الفتح ٢- حركات الكسر ٣- حركات الضم

وتنقسم هذه المجموعات إلى عشر حركات، خمس منها قصيره وخمس منها طويلة وذلك على النحو التالى :

أولا حركتا الفتح :

تنقسم حركات الفتح إلى حركتين هما: حركة الفتح القصير، وحركة الفتح الطويل.

١-حركة الفتح القصير : وهى عبارة عن شرطة أفقية توضع تحت الحرف (ַ) وتسمى פַּתָּח (بتّاح) مثل :

סַל : ســـلة   דַּם : دم

תַּחַת : تحت   סַם : سُم

وينطق المقطع (ַי) ينطق مثل كلمة die في الإنجليزية فـى نهاية الكلمة مـن

חַי   حى   דַּי : كفى

(ب) حركة الفتح الطويل : وهى عبارة عن إشارة مثل حرف T فى اللغـة الإنجليزية توضع تحت الحرف (ָ) وتسمى קָמָץ (قــامص) أو קָמָץ גָּדוֹל (قامص جادول) مثل :

אָח : أخ   צָם : صام

אָדָם : إنسان   מָרָק : حساء – مرقة

אָכַל : أكل   אָמַר : قال

وإذا وقعت حركة القامص فى نهاية الكلمة متبوعة بحرف א أو حـرف ה فـإن هذان الحرفان لا ينطقان ولا نقف عليها بالسكون التام، بل تنطق حركة القامص كحركة مد طويل مفتوح مثل :

שָׁנָה : سنة   שָׁעָה : ساعة

קָרָא : قرأ   שָׂרָה : سارة

تدريبات قراءة على حركتى الفتح:

١- אַ - בַּ - הַ - לַ - נַ - סַ - רַ.

אָ - גָ - דָ - זָ - חָ - יָ - שָׁ.

٢- יַם : بحر   גַּן : حديقة

דַּת : دين   עַל : على

יָד : يد   בַּת : بنت

פַּת : شريحة خبز– لقمة   אַף : أنف – أيضا– كذلك

דַּי : كفى – يكفى   פַּח : فخ

כַּף : كف – ملعقة   מַה : ماذا

٣- שַׁחַר: فجر   בַּעַל : زوج

٤- אָב: أب   נָהָר : نهر

לָבָן : أبيض   חָלָב : لبن

זָכָר : ذكر   עָפָר : تراب

חָכָם: حكيم   זָקָן : ذقن-لحية

צָחַק: ضحك   כָּתַב : كتب

קָטַל: قتل   שָׁמַע : سمع

זָכַר: ذكر-تذكر   לָבַשׁ : ارتدى-لبس

יָלַד : ولد-أنجب   חָלַם : حلم

פָּתַח : فتح   יָרַשׁ : ورث

קָבַר : دفن   קָרַב : إقترب

טָחַן : طحن   שָׂטָן : شيطان

٥- פָּרָה : بقرة   רָאָה : رأى

בָּנָה : بنى   לָמָה : لماذا

בָּרָא : برأ -خلق   רוֹמָא: روما

ثانيا- حركات الكسر:

تنقسم حركات الكسر فى اللغة العبرية إلى أربع حركات :

حركتان قصيرتان وحركتان طويلتان:

١- حركتا الكسر القصيرتان : تنقسم حركتا الكسر القصيرتان إلى

(أ) حركة الكسر القصير الصريح:

وهى عبارة عن نقطة توضع تحت الحرف (ـِ) وتسمى חִירִיק קָטָן (حيريق قاطان) أو חִירִיק מָלֵא (حيريق ماله) أى الكسرة الكاملة أو المشبعة مثل :

עַיִן: عين   מַיִם : ماء

(ب) **حركة الكسر القصير الممال** : وهى عبارة عن ثلاث نقط على هيئة مثلث مقلوب تحت الحرف (ֶ) وتسمى סֶגוֹל (سيجول) مثل :

מֶלֶךְ : ملك	כֶּלֶב : كلب
אֶחָד : واحد	אֶצְבַּע : إصبع

٢- حركات الكسر الطويل : تنقسم حركات الكسر الطويل إلى حركتين :

(أ) حركة الكسر الطويل الصريح : وهى عبارة عن الكسرة الصريحة القصيرة متبوعة بحرف الياء كحركة مد (ִי) وتسمى חִירִיק גָּדוֹל (حيريق جادول) أو חִירִיק מָלֵא (حيريق ماله)، أى الكسرة الكاملة، مثل :

סַרְדִּין : سردين	תַּלְמִיד : تلميذ
כִּיס : جيب	קָהִיר : القاهرة

وإذا وقعت هذه الحركة فى نهاية الكلمة تعتبر حركة مد مثل :

מִי: من	כִּי : لأن – أن

ويمكن أن تكون متبوعة فى نهاية الكلمة بحرف ألف مثل

נָבִיא : نبى

(ب) **حركة الكسر الطويل الممال** : وهى عبارة عن نقطتين أفقيتين توضعان تحت الحرف (ֵ)، وتسمى צֵירֶה(صيرية). وهى نوعان:الصيرية الكامل צֵירֶה מָלֵא (صيرية ماله) ويكون متبوعا بحرف الياء (ֵי)، والصيرية الناقص צֵירֶה חָסֵר(صيرية حاسير) وهو الذى لا يتبع بحرف الياء مثل :

מָלֵא : ممتلئ – كامل	לֵאָה : لينة
מֵת : مات	תֵּה : شاى
הֵיכָל : هيكل	בֵּין : بين

وإذا وقعت هذه الحركة فى نهاية الكلمة فإنها تنطق مثل المقطع Y فـــى الإنجليزية مثل : לִפְנֵי: منذ– قبل حيث تنطق lifney .

تدريبات قراءة على حركات الكسر الاربع:

١- אִ - בִּ - דִּ - וִ - חִ - לִ - עִ - פִּ - תִּ.

אֶ - בֶּ - דֶּ - וֶ - חֶ - לֶ - עֶ - פֶּ - תֶּ.

אִי - בִּי - דִּי - וִי - חִי - לִי - עִי - פִּי - תִּי.

אֵ - בֵּ - דֵּ - וֵ - חֵ - לֵ - עֵ - פֵּ - תֵּ.

٢-	דָּוִד	: داود	זַיִת	: زيتون
	מַיִם	: ماء	דִּמְעָה	: دمعة
	שָׁמַיִם	: سماء	סַיִף	: سيف
٣-	גֶּשֶׁר	: جسر – كوبرى	מָוֶת	: موت
	שֶׁמֶשׁ	: شمس	רֶבַע	: ربع
	לֶחֶם	: خبز	עֶגֶל	: عجل
	זֶה דַּי	: هذا يكفى	קָפֶה	: قهوة
	אֶל	: إلى	קֶטַע	: قطعة – نص
	אֶרֶץ	: أرض – بلد	נֶפֶשׁ	: نفس – روح
	בֶּטֶן	: بطن	דֶּצֶמְבֶּר	: ديسمبر
	אֶלֶף	: ألف	שֶׁמֶן	: زيت – سمن
	קֶמַח	: قمح	מֶלַח	: ملح
٤-	נָדִיר	: نادر	נָקִי	: نقى – نظيف
	הִיא	: هى	חֲבִיבִי	: حبيبى
	גִּיל	: عمر – سن	תֵּל-אָבִיב	: تل أبيب
	אָסִיר	: أسير – معتقل	גִּיר	: طباشير
	בִּירָה	: بيرة – عاصمة	חַיִּים	: حياة
	פָּרִיס	: باريس	פִּיל	: فيل
	אִישׁ	: رجل		

٥- בֵּן : ابن — אֵם : أم

חֵיפָה : حيفا — בֵּית-סֵפֶר : مدرسة

בֵּית-קָפֶה : مقهى — יִשְׂרָאֵל : إسرائيل

שֵׁם : إسم — מֵת : مات

חָמֵשׁ : خمسة — שֵׁשׁ : ستة

צֵל : ظل — אֵל : إله

בֵּיצָה : بيضة — אָמֵן : أمين

כֵּן : نعم — תֵּשַׁע : تسعة

יוֹסֵף : يوسف — זָקֵן : عجوز

גָּדֵר : جدار – سور

ثالثا- حركات الضم :

تنقسم حركات الضم فى اللغة العبرية إلى أربع حركات، إثنتان قصيرتان وإثنتان طويلتان.

١- حركات الضم القصيرة : وتنقسم إلى حركتين:

(أ) الضمة القصيرة الصريحة: وهى عبارة عن حركة القامص المتلوة بسكون دون أن تفصل بينهما حركة النبر التى تسمى «ميتج» (ָ‽) وتسمى קָמַץ קָטָן (قامص قاطان)، مثل :

חָכְמָה : حكمة — יָרָבְעָם : يورَبعام

وهناك كلمتان تلفظ فيها القامص كحركة ضم وهما:

שָׁרָשִׁים : جذور — קָדָשִׁים : مقدسات

(ب) **الضمة القصيرة الممالة** : وهى عبارة عن ثلاث نقط مائلة ناحية اليمين توضع تحت الحرف (ֻ) وتسمى קִבּוּץ (قبوص) وتنطق مثل حرف u فى الإنجليزية، مثل :

סֻלָּם : سلم　　　　קֻרְאָן : القرآن

٢- **حركات الضم الطويلة** : وتنقسم إلى حركتين :

(أ) **حركة الضم الطويلة الصريحة** : ولهذه الحركة فى اللغة العبرية صورتان:

١- **الضمة الناقصة** : وهى عبارة عن نقطة توضع فوق الحرف من جهة اليسار عادة (ֹ) وتسمى חוֹלָם חָסֵר (حولام حاسير) أو חוֹלָם קָטָן (حولام قاطان). وإذا كان الحرف المحرك بها حرف שׁ فإننا نضعها على الجانب الخالى، أما إذا كان حرف שׂ فإن الحولام تضم مع نقطة السين.

עֹמֶק : عمق – وادى　　　　טֹהַר : طهارة

דֹּב : دب　　　　שָׁלֹשׁ : ثلاثة

وأحيانا تأتى هذه الحركة متلوه بحرف א في وسط الكلمة أو فى آخرها وفى هذه الحالة لا ينطق حرف الألف مثل :

רֹאשׁ : رأس – رئيس　　　　לֹא : لا

تنطق الأولى (روش) وتنطق الثانية (لو) .

٢- **الضمة الكاملة** : وهى عبارة عن حرف الواو فوقه نقطة (וֹ) وتسمى חוֹלָם גָּדוֹל (حولام جادول) أو חוֹלָם מָלֵא (حولام ماله)، أى الضمة الكاملة أو المشبعة، وتنطق مثل حرف o فى اللغة الإنجليزية مثل :

שָׁלוֹם : سعيدة – سلام　　　　צוֹם : صوم

יוֹם : يوم　　　　לִימוֹן : ليمون

(ب) **الضمة الطويلة المقفولة** : وهى عبارة عن حرف الواو بداخله نقطة (וּ)
وتسمى שׁוּרוּק (شوروق)، وتنطق مثل المقطع الإنجليزى ou مثل :

שׁוּק : سوق   יוּנִי : شهر يونيو

חֶנְוָנִי : بقال   מוּזִיקָה : موسيقى

ملاحظات عامة على الحركات :

١- الحركات الطويلة مثل : الحولام ماله والشوروق والحيريق ماله والصيريه تسمى الحركات الكاملة מְלֵאוֹת، وذلك لأنها لا تتغير أبدا داخل الكلمة مثل : קוֹל - סוּס - מִין - בֵּין. أما الحركات : القامص والصيرية حاسير والحولام حاسير فإنها تسمى الحركات الناقصة חֲסֵרוֹת ، مثل :דָּג - בֵּן - חֹק ، وذلك لأنها تتغير فى حالة الاضافة وحالة الجمع وعند التصريف مع الضمائر (كما سنرى فيما بعد).

٢- فى العبرية الحديثة لايفرقون تقريبا بين الحركات الطويلة والقصيرة فى النطق. ولكن التمييز بينها له أهمية خاصة جدا، لأن الكثير من أسس قواعد العبرية تعتمد على هذا التمييز.

تدريبات قراءة على حركات الضم الاربع:

١- אֻ - דֻ - חֻ - טֻ - כֻ - מֻ - סֻ - צֻ - קֻ .

אֹ - דֹ - חֹ - טֹ - כֹּ - מֹ - סֹ - צֹ - קֹ .

אוֹ - דוֹ - חוֹ - טוֹ - כוֹ - מוֹ - סוֹ - צוֹ - קוֹ .

אוּ - דוּ - חוּ - טוּ - כוּ - מוּ - סוּ - צוּ - קוּ .

٢- רֹמַח : رمح — כֹּהֵן : كاهن

חֹם : حرارة– سخونة — מֹשֶׁה : موسى

אֹזֶן : أذن — חֹק : قانون

٣- קָרְבָּן : ضحية — כָּל- : كل.....

אָזְנֶיךָ: أذنيك — אָמְנָם : حقا

שֻׁלְחָן : مائدة — אֻמָּה : أمة

עֻגָּה : فطيرة جاتوه — קפה : قهوة

٤- חָלוֹם : حلم — תּוֹרָה : توراة – شريعة

רוֹעֶה : راعى — עוֹלָם : عالم

כּוֹכָב : نجم – كوكب — אָחוֹת : أخت

כּוֹבַע : قبعة — כּוּס : كأس

מוֹרֶה : مدرس — קוֹל : صوت

٥- שׂוּם : ثوم — חֵרוּת : حرية

עָרוּם : عريان — בָּרוּךְ : مبارك

קָדוֹשׁ : مقدس — בָּרוּר : واضح

אֲתוּנָה : أثينا — עָמוּד : صفحة

تدريبات على الحركات العشر:

١- أكتب عشر كلمات مكونة من حرفين مشكلة بالفتحة القصيرة :

١- ٢- ٣- ٤-

٥- ٦- ٧- ٨-

٩- ١٠-

٢- اكتب ثمان كلمات مكونة من ثلاث حروف مشكلة بالفتحة القصيرة :

١- ٢- ٣- ٤-

٥- ٦- ٧- ٨-

٣- اكتب التشكيل الناقص فى الكلمات التالية :

אָדָם - בַּעַל - חָלָב - עָפָר - עַל - צַחַק - קָטַל - קָבַר - שָׁמַע - לָבַשׁ - לָמָה - פָּרָה - בָּרָא - חָלַם - מָרָק - קָרָא .

٤- شكل الكلمات التالية :

נַקֵּד אֶת הַמִּלִּים הַבָּאוֹת:

ים - די - פּעל - שׁחר - זכר - חכם - ילד - ירשׁ -

קרב - ראה - בנה- כתב- פּתח.

٥- ترجم الكلمات التالية للعبرية مع تشكيلها بالكامل :

תַּרְגֵּם אֶת הַמִּלִּים הַבָּאוֹת לְעִבְרִית עִם הַנִּקּוּד הַמָּלֵא.

تحت – سلاطة – صام – إنسان – –

قرأ – ساعة – فخ – ماذا – –

كف – تراب – ذقن – نبى – –

بقرة – ورث – تذكر – ذكـر – –

ضحك – حلم – –

٦- أكمل الحرف الناقص فى الكلمات التالية مع تشكيلها بالكامل :

הַשְׁלֵם אֶת הָאוֹת הַחֲסֵרָה בַּמִּלִּים הַבָּאוֹת עִם הַנִּקּוּד הַמָּלֵא:

בּ . . ל- . . . חק - בד. . . - . . . . רק - . . . ן -

ע . . . - ק. . . . ר - קר. . . - . . ם - א . . . ם -

שע . . . - פּ . . . ה

٧- اكتب عشرون كلمة من كلمات حركات الكسر الاربع مع تشكيلها بالكامل :

כְּתֹב עֶשְׂרִים מִלָּה מִמִּלּוֹת אַרְבַּע תְּנוּעוֹת הַחִירִיק עִם הַנִּקּוּד הַמָּלֵא:

١-　　٢-　　٣-　　٤-

٥-　　٦-　　٧-　　٨-

-٩ -١٠ -١١ -١٢

-١٣ -١٤ -١٥ -١٦

-١٧ -١٨ -١٩ -٢٠

٨- أكتب التشكيل الناقص فى الكلمات التالية :

כְּתֹב אֶת הַנִּקּוּד הֶחָסֵר בַּמִּלִּים הַבָּאוֹת.

עַיִן - אצבַּע - תַּלמיד - קָהִיר - מָלֵא - הֵיכל - לִפְנֵי -
עֶבֶד - נָקִי - יִשְׂרָאֵל - חַיִּים - בֵּיצָה .

٩- اكتب معانى الكلمات التالية بالعبرية مع تشكيلها بالكامل :

أرض – – جسر – – شمس – – كلب – –

نفس – – سبعة – – نادر – – حبيبى – –

تل أبيب – – أم – – إبن – – مقهى – –

١٠- أكتب اثنتا عشرة كلمة من كلمات حركات الضم الاربع مع تشكيلها بالكامل:

כְּתֹב שְׁתֵּים-עֶשְׂרֵה מִלּוֹת אַרְבַּע תְּנוּעוֹת הַחוֹלָם עִם הַנִּקּוּד הַמָּלֵא:

-١ -٢ -٣ -٤

-٥ -٦ -٧ -٨

-٩ -١٠ -١١ -١٢

١١- ترجم الكلمات الآتية إلى العبرية مع تشكيلها بالكامل :

תַּרְגֵּם הַמִּלִּים הַבָּאוֹת לְעִבְרִית עִם הַנִּקּוּד הַמָּלֵא:

ثلاثة – – رأس – – حكمة – – ضحية – –

جذور – – سلم – – كعكة – – بقال – –

مائدة – – حلم – – أخت – – مدرس – –

مقدس – – مبارك – – واضح – –

١٢– أكتب الاعداد التى درستها فى درس الحركات مع تشكيلها بالكامل :

כְּתֹב אֶת הַמִּסְפָּרִים שֶׁלָּמַדְתָּ בַּשִּׁעוּר שֶׁל הַתְּנוּעוֹת עִם הַנִּקּוּד הַמָּלֵא:

١–　　　٢–　　　٣–　　　٤–

٥–　　　٦–　　　٧–　　　٨–

٩–　　　١٠–

שִׁעוּר שֵׁנִי (ב)

الحركات الثانوية

١- السكون : שְׁוָא

السكون فى العبرية عبارة عن نقطتين عموديتين توضعان تحت الحرف. ويعتبر السكون نصف حركة. والقاعدة فى اللغة العبرية أن أواخر الكلمات كلها ساكنة لعدم وجود الاعراب، ولكن هذا السكون لا يظهر فى آخر الكلمة إلا فى حالتين فقط :

١- حرف الكاف إذا وقع فى نهاية الكلمة مثل :

לֵךְ : إذهب   דֶּרֶךְ : طريق

٢- حرف التاء إذا وقع فى نهاية الكلمة كضمير للمخاطبة المفردة فى تصريف الفعل الماضى : קָטַלְתְּ قتلتِ.

٣- حرف التاء فى ضمير المخاطبة المفردة المنفصل : אַתְּ أنتِ.

والسكون فى اللغة العبرية نوعان :

١- **السكون البسيط** : ويستخدم مع جميع الحروف فيما عدا الحلقية (א ، ה ، ח ، ע ،).

٢- **السكون مركب** : ويستخدم مع الحروف الحلقية فقط.

١- **السكون البسيط** : وينقسم إلى سكون مستتر وسكون ظاهر :

(أ) **السكون المستتر** : ويقع عادة فى نهاية الكلمة المنتهية بحرف ألف أو هاء أوياء أو واو مسبوقاً بحركة مد طويلة مثل :

תּוֹרָה : توراة   נָבִיא : نبى

סְפָרַי : كتابى   כִּתְבוּ : إكتبوا

לוּ : لَوْ   קְרָא : إقرأ

٢- **السكون الظاهر** : وهو سكون يظهر فى النطق ويقع تحت أحد الحروف غير الحلقية فى أول الكلمة أو وسطها أو أخرها. وينقسم إلى نوعين :

(أ) السكون التام שְׁוָא נָח : وهو يأتى غالبا فى وسط الكلمة بعد حركة قصيرة غير منبورة. أو حركة طويلة منبورة وهو يقفل المقطع أى نقف عنده فى النطق مثل :

מַלְאָךְ : مـــلاك　　מִלְחָמָה : حرب

אַבְרָהָם : ابراهيم　　לַיְלָה : ليلـة

לֵכְנָה : إذهـــبن　　קֹמְנָה : قُمــنَ

(ب) السكون المتحرك שְׁוָא נָע : وهو سكون لا يقفل المقطع ويعتبر حركة (بمثابة نصف سيجول)، وبالتالى فإنه من المهم الاهتمام به فى النطق، وله عدة حالات على النحو التالى :

حالات السكون المتحرك :

١- إذا وقع فى بداية الكلمة مثل :

זְמַן : زمن - وقت　　שְׁמַע בְּנִי : إسمع يابنى

בְּהֵמָה : بهيمة　　נְיוּ-יוֹרְק : نيويورك

٢- إذا التقى سكونان فى وسط الكلمة كان أولهما تاماً والثانى متحركا مثل :

אִסְטְוָנָה : أسطوانة　　אַנְגְּלִית : اللغة الانجليزية

תִּקְרְאוּ : تقرأون　　סִפְרְכֶם : كتابكم

٣- إذا وقع السكون تحت حرف مشدد بالشدة الثقلية (التى تقابل الشدة فى اللغة العربية) مثل :

יִפְּלוּ : يسقطون　　דַּבְּרוּ : تحدثوا

٤- إذا وقع السكون بعد حركة طويلة موقوف عيلها بالنبرة المسماة «ميتج»، والتى يشار إليها بشرطة عمودية على يسار الحركة مثل :

אָכְלָה : أكلت   כּוֹתְבִים : يكتبون

٥- إذا توالى حرفان من نوع واحد وكان أولهما مشكل بالسكون المتحرك مثل :

הַלְלוּיָה : مجدوا الرب   מִתְפַּלְלִים : يُصَلون

تدريبات على السكون وعلى القراءة

١- א - ד - ח - ט - כ - מ - ס - צ - ק .

א - ד - ח - ט - כ - מ - ס - צ - ק .

או - דו - חו - טו - כו - מו - סו - צו - קו .

או - דו - חו - טו - כו - מו - סו - צו - קו .

٢- אַבְרָהָם : ابراهيم   זְאֵב : ذئب

כְּתִיבָה : كتابة   קְרִיאָה : قراءة

מִכְתָּב : خطاب   מִסְגָּד : مسجد

מְזוּיָף : مزيف   נְמָלָה : نملة

תַּלְמִיד : تلميذ   שְׁאֵלָה : سؤال

יְרוּשָׁלַיִם: القدس   בְּקָרוֹב : قريبا

מַעֲרָכָה : معركة   מִצְרַיִם : مصر

טַקְסִי : تاكسى   בְּרֵכָה : بركة – حوض

שְׁנַיִם : اثنان   יִשְׁמָעֵאל : اسماعيل

גַּלְמוּד : وحيد – منبوذ   נְקֻדָּה : نقطة

גְּדִי : جدى   עִבְרִית : العبرية

יִצְחָק : إسحاق   בַּנְק : بنك

אֲסְיָה : آسيا   בֶּנְזִין : بنزين

(גֵּיהִנּוֹם : جهنم)   אֶרֶץ-כְּנַעַן : أرض كنعان

יְהוּדִי : يهودى   גְּבֶרֶת : سيدة

הִסְטוֹרְיָה : تاريخ

* حدد نوع السكون فى الكلمات السابقة (ساكن - متحرك) مع ذكر السبب.

٢- السكون المركب

(الحركات المخطوفة) חֲטָפִים

ذكرنا من قبل أن حروف الحلق لا تقبل السكون التام، ولهذا إذا أقتضت الضرورة النحوية وضع السكون تحت أحد الحروف الحلقية إستخدمنا السكون المركب.

أنواع السكون المركب ثلاثة وهى :

١- سكون مركب مع الفتحة القصيرة ويسمى «حطاف بتاح» חֲטַף פַּתָּח وعلامته (ֲ) وينطق كالفتحة القصيرة مثل :

אֲנִי : أنا	יַעֲקֹב : يعقوب
חֲמוֹר : حمار	רַחֲמִים : رحمات
אֲרִי : أسد	[illegible]

٢- سكون مركب مع الفتحة الطويلة ويسمى (حطاف قامص)، חֲטַף קָמֶץ وعلامته (ֳ) وينطلق كالضمة المفتوحة «حولام» مثل :

אֳנִיָּה : باخرة	חֳלִי : مرض

٣- سكون مركب مع الكسرة القصيرة الممالة (سيجول) ويسمى חֲטַף סֶגּוֹל «حطاف سيجول» وعلامته (ֱ) وينطق مثل السيجول، مثل :

אֱמֹר־נָא : قُل	אֱמֶת : حقيقة
אֱלוֹהִים: الله - الرب	נֶאֱמָן : مخلص

ملاحظات على السكون :

١- لا يمكن ان يأتى سكونان متحركان أو سكون متحرك وحركة مركبة وراء بعضهما.

٢- إذا التقى سكونان فى أول الكلمة تحول السكون الأول إلى حركة أخرى مثل:

בִּכְפַר: فى قرية (تحول إلى حيريق) بدلا من בְּכְפַר

כַּנְפֵי: أجنحـــة (تحـول إلى بتاح) بدلا من כְּנְפֵי

٣- يتحول السكون المتحرك قبل حركة الحطاف إلى حركة الحطاف مثل :

בֶּאֱמֶת فى الحقيقة،بدلا من בְּאֱמֶת

וַאֲנִי وأنا ،بدلا من וְאֲנִי

٤- إذا سبق السكون بحركة حطاف يحول الحطاف إلى حركته مثل :

יַעַמְדוּ : سيقفون بدلا من יַעֲמְדוּ

جدول الحركات بأنواعها وأسمائها

الحركات الطويلة	الحركات القصيرة	الحركات المخطوفة
ָ קָמַץ	ַ פַּתָח	ֲ חֲטַף פַּתָח
ִי חִירִיק מָלֵא	ִ חִירִיק חָסֵר	ֱ חֲטַף סֶגוֹל
ֵ צֵירֶה חָסֵר	ֶ סֶגוֹל	ֳ חֲטַף קָמַץ
ֵי צֵירֶה מָלֵא	ֻ קִבּוּץ	
וֹ חוֹלָם מָלֵא	ָ קָמַץ קָטָן	
ֹ חוֹלָם חָסֵר		
וּ שׁוּרוּק		

٣- الفتحــة المســروقــة

פַּתָּח גְּנוּבָה

إذا وقع احد الحروف الحلقية الثلاثة (الهاء أو العين أو الحاء) فى نهاية الكلمة وكانت حركة المقطع السابق له ضمة أو كسرة شكل الحرف الحلقى فى نهاية الكلمة بفتحة، نظراً لأن حرف الحلق يميل إلى أن يشكل أو يسبق بالفتح لكى يقبل السكون. وتسمى هذه الفتحة بالمسروقة وتنطق بطريقة خاصة.

פָּתוּחַ تنطق باتُووَح مفتوح

לוּחַ تنطق لُووَح لوحة

שָׁבוּעַ تنطق شافُووَع أسبوع

גָּבוּהַ تنطق جافُووَه مرتفع – عال

אוֹרֵחַ تنطق أور ييَحَ ضيف

מַקְלֵיעַ تنطق مَقْلِييَع مدفع رشاش

תָּמֵהַ تنطق تامِييهً مندهش

ولا تحتاج الألف إلى فتحة مسروقة إذا وقعت في نهاية الكلمة مسبوقة بضم أو كسر مثل :

שִׂיא : رقم قياسى קָפוּא : مجمد

לִקְרֹא : أن يقرأ

تدريبات قراءة على الفتحة المسروقة:

١- מוֹחַ : عقل – مخ שֹׁמֵעַ : يسمع

נוֹחַ : نوح זְרוּעַ : ذراع

כּוֹחַ : قوة מָנוֹעַ : محرك

דּוּ-שִׂיחַ : حوار מָשִׁיחַ : المسيح

מַפְתֵּחַ : مفتاح יְהוֹשֻׁעַ : يشوع

٤- الهاء الصوتية (المخرج) הַמַּפִּיק

المبيق عبارة عن هاء صوتية تقع فى نهاية الكلمة دون حركة وتوضع بداخلها نقطة (הּ) وذلك لتمييزها عن الهاء التى تقع فى نهاية الكلمة وتظهر فى النطق مثل:

גָּבַהּ : إرتفع – علا   بينما   גָּבָה : جبى – حصّل

מַלְכָּהּ : مَلِكُها   بينما   מַלְכָּה : مَلِكة

وتقع المبيق في الحالات التالية :

١- فى جذر الافعال التالية :

כָּמַהּ : اشتهى   נָגַהּ : أنار : أشعل

תָּמַהּ : إندهش   הִתְמַהְמַהּ : توانى

גָּבַהּ : ارتفع – علا   לָהַהּ : تعب

٢- عند تصريف الاسماء مع ضمير الغائبة المؤنثة :

מוֹרָהּ : مُدرسها .

٣- فى لفظ الجلالة المختصر : יָהּ : الله

٤- فى ضمير المفعول الغائب المؤنث :

הִשְׁאִירָהּ : أبقاها .

٥- شـــرطة الربـــط מַקָּף

عبارة عن شرطة أفقية توضع بين كلمتين أو أكثر لتأكيد العلاقة بينهما فى المعنى ويكثر استخدامها فى صيغة الاضافة :

כְּתַב-יָד : خط يد

בֵּית-סֵפֶר : مدرسة

٦- الشــدة דָּגֵשׁ

الشدة فى العبرية هى نقطة توضع داخل الحرف. والشدة نوعان :

١- شدة خفيفة דָּגֵשׁ קַל :

وهى تلك النقطة التى قلنا أنه يلزم وضعها فى حروف «بكف تجد» إذا وقعت فى أول الكلمة أو بعد سكون تام فى وسط الكلمة، أو فى الحرف الأخير من كلمة منتهية بحرفين ساكنين :

ووظيفة هذه الشدة هى تغيير نطق هذه الحروف على النحو الذى بيناه من قبل:

כַּף : كف — פַּח : فخ

מַלְכָּה : ملكة — רִצְפָּה : رصيف

לָמַדְתָּ : درست — אַתְּ : أنت

מִסְכֵּן : مسكين — מִכְתָּב : خطاب

٢- شدة ثقيلة דָּגֵשׁ חָזָק :

وهى نقطة توضع داخل الحرف، وتأتى عادة فى وسط الكلمة كما يحدث فى الشدة العربية لضرورة من الضرورات النحوية. والحرف المشدد ينطق مرتين فى القيمة الصوتية ويفك إلى حرفين (سكون + حركة) عند تقسيم الكلمة إلى مقاطع مثل :

סַכִּין (סַכְ + כִּין) سكين

הַסַּל (הַסְ + סַל) السلة

נַגָּר (נַגְ+ גָּר) نجّار

حالات الشدة الثقيلة :

١- بعد كل مقطع قصير مفتوح غير منبور مثل :

דַּיָּן : قاضى

צַיָּד : صياد

צִלּוּם : صورة

חַיָּה : حيوان

מִלָּה : كلمة

רַכֶּבֶת : قطار

צִיּוֹן : صهيون

חַיִּים : حياة

٢- بعد المقطع الطويل المنبور مثل :

אֵלֶּה : هؤلاء

לָמָּה : لماذا

٣- نتيجة إدغام الحروف الضعيفة (נ- ל) فى الحرف التالى لها كما يحدث مع أداة التـعريف (ה)، وحرف الجر « מִן» أو نتيجة إدغام حرفين مكررين مثل :

הַסֵּפֶר = הַל+ סֵפֶר : الكتاب

מִזָּהָב = מִן+ זָהָב : من الذهب

יִקְחוּ = יִלְקְחוּ : يأخذون

יִפְּלוּ = יִנְפְּלוּ : يسقطون

טָחַנּוּ =טָחַנְנוּ : طحنا

מִיָּדוֹ = מִן יָדוֹ : من يده

٤- مع بعض أوزان الأفعال (فى عين الفعل) لتمييزها عن بقية الصيغ مثل :

צִלֵּם : صور (وزن פִּעֵל)

שִׁבֵּר : كسر (وزن פִּעֵל)

הִתְרַגֵּל : تعود (وزن הִתְפַּעֵל)

مـــلاحظات :

١- جميع الحروف الحلقية (א - ה - ח - ע - ר) لا تقبل الشدة الثقيلة

٢- قبل حرفى الألف والراء اللذان لا يقبلان الشدة، تطال الحركة القصيرة التى تأتى قبلهما وتسمى «عوضا عن الشدة» (תַּשְׁלוּם דָּגֵשׁ):

١- عوضا عن الحيريق قاطان تأتى صيرية :

בֵּאוּר : تفسير   קֵרוּב : تصبح   קֵרוּב : اقتراب

٢- عوضا عن الباتح מְבַאֵר تأتى قامص مثل : מְבָאֵר : يفسر

٣- عوضا عن القبوص מְבֻרָךְ تأتى حولام مثل : מְבוֹרָךְ : مبارك

٤- قبل بقية حروف الحلق (ولاسيما الهاء والحاء) تبقى الحركة القصيرة فى غالب الأحيان دونما تعويض للشدة مثل :

מְנַהֵל : مدير

٧- المقاطع הַהֲבָרוֹת

تعريف المقطع :

المقطع هو الوحدة الصوتية التى يمكن نطقها منفصلة عما قبلها وعما بعدها ويقاس عدد المقاطع فى الكلمة وفقا لعدد الحركات فيها :

ففى كلمة סַל، على سبيل المثال، حركة واحدة، ولذلك فإنها تحتوى على مقطع واحد، وفى كلمة נָהָר حركتان، ولذا فإنها تحتوى على مقطعين، وكلمة אַבְרָהָם فيها ثلاث حركات، ولذا فإنها تحتوى على ثلاثة مقاطع وهكذا...

وتنقسم المقاطع إلى :

١- **مقطع مفتوح הֲבָרָה פְּתוּחָה**: وهو الذى يبدأ بحرف صامت وينتهى بحركة وليس بسكون أو بتشديد ويشكل عادة بحركة طويلة مثل :

שָׁנָה : سنة	עָלָה : هاجر – صعد
עֵצָה : نصيحة	מֵתָה : ماتت – ميتة

ملحوظة : يمكن أن يشكل المقطع المفتوح بحركة قصيرة إذا كان منبورا مثل:

סֵפֶר : كتاب

٢- **مقطع مقفول הֲבָרָה סְגוּרָה (סְתוּמָה)**: وهى الذى يبدأ بحرف صامت وينتهى بسكون تام ويشكل عادة بحركة قصيرة مثل معظم المقاطع فى الكلمات التالية :

דַּי : كفى	דּוֹד : عم
מִשְׁפָּט : قضية	אֶשְׁכּוֹל : عنقود عنب

وداخل هذين النوعين الرئيسيين يمكننا ان تميز الأنواع التالية من المقاطع :

١- مقطع مفتوح قصير : (إذا كانت الحركة قصيرة وغير منتهية بسكون أو بتشديد ثقيل) ومثال ذلك المقطع الأول من الكلمتين التاليتين :

וֶרֶד : وردة   יֶלֶד : ولد

זֶה : هذا   טֶבַע : طبيعة

٢- مقطع مفتوح طويل : (إذا كانت الحركة طويلة وغير منتهية بسكون تام)
ومثال ذلك مقاطع الكلمات التالية :

שָׁ/תָה : شرب   פָּ/רָה : بقرة

٣- مقطع مقفول قصير : (إذا كانت الحركة قصيره ومنتهية بسكون أو بتشديد
ثقيل) مثل المقطع الأول فى الكلمات التالية :

גַּלְ/גָּל: عجلة   גַּנָּב (גַּנְ +נָּב) : لص

٤- مقطع مقفول طويل : (إذا كانت الحركة طويلة) مثل :

חָדָשׁ : جديد   לֵב : قلب

חָתוּל : قط   כּוֹס: كأس

٥- نصف مقطع مفتوح : (وهو المقطع المشكل بسكون متحرك أو مركب)، مثل
المقطع الأول فى الكلمتين التاليتين :

בְּאֵר: بئر   אֲנִי : أنا

ملاحظات :

١- الحرف المشدد بالشدة الثقيلة يفك عند التقسيم إلى مقاطع إلى حرفين :
يحمل الأول منها سكونا تاماً والثانى حركة المقطع.

מַלָּח : ملاح، فحرف اللام هنا يفك إلى حرفين أولهما يحمل سكونا
تاماً والثانى القامص : מַלְ+לָח

٢- المقطع المنتهى بحرق علة (ألف أو هاء) بدون تشكيل يعتبر مفتوحاً :

עָלֶה : ورقة شجر.

٨-النبـــــر הַנְּגִינָה

النبر هو الضغط بالمد على أحد مقاطع الكلمة عند النطق. وسوف نستخدم إحدى العلامات لتحديد موضع النبر فى الكلمات وهى رأس سهم فوق الحرف.

وقاعدة النبر الأساسية فى العبرية هى أن الكلمة الواحدة سواء كانت إسما أم فعلا لا تقبل سوى نبرة رئيسية واحدة.

والكلمات فى اللغة العبرية أما :

١- منبورة الآخر أو العجز (أى تقع النبرة فيها على المقطع الأخير) وتسمى: מִלְרַע وتنطبق على غالبية الكلمات فى العبرية.

٢- منبورة الأول أو الصدر (أى تقع النبرة فيها على المقطع الأول أو ما قبل الأخير) : وتسمى מִלְ עֵיל.

وبالنسبة للأسماء فإن القاعدة الأساسية فى وضع النبر تقوم على الأسس التالية :

١- كل مقطع طويل مقفول يقع عليه النبر مثل :

זָקֵן : عجوز — דָּבָר : كلمة - شئ - قول

לָבָן: أبيض — גָּדוֹל : كبير

وتسمى الكلمات فى هذه الحالة منبورة الآخر.

٢- كل مقطع قصير مفتوح يقع عليه النبر مثل :

שָׁמַיִם: سماء — יָדַיִם : يدان

وتسمى الكلمات فى هذه الحالة منبورة الأول أو ما قبل الآخر.

خلاصـــة :

نفهم من هذه القاعدة أن كل مقطع طويل مقفول يستلزم نبراً رئيسياً وكل مقطع قصير مفتوح يستلزم نبرا رئيسيا كذلك، فيما عدا ما ينص عليه من إستثناءات هذه القاعدة.

استثناءات القاعـدة الرئيسية :

١- هناك عدد من أوزان الأسمـاء فى العبرية يقع النبر فيها على المقطع الأول بغض النظر عن قاعدة المقطع.

وهذه الأسماء تعرف بالأسماء السيجولية.

وأوزان هذه الأسماء هى :

١- وزن פֶּעֶל مثل מֶלֶךְ : ملك

٢- وزن פֵּעֶל مثل סֵפֶל : فنجان

٣- وزن פָּעֶל مثل מָוֶת : موت

٤- وزن פַּעַל مثل נַעַר : فتى

٥- وزن פֹּעֶל مثل חֹדֶשׁ : شهر

٦- وزن פֹּעַל مثل רֹמַח : رمح

٧- وزن פֶּעַל مثل סֶלַע : صخرة

٨- وزن פַּיִל مثل בַּיִת : منزل

٩- وزن פֶּעִי مثل מֶשִׁי : حرير

١٠- وزن פֳּלִי مثل חֳלִי : مرض

١١- وزن פֹּלִי مثل קֹשִׁי : صعوبة

١٢- وزن פֵּעַל مثل מֵצַח : جبين

٢- الأسماء ذات المقطع الواحد :

جميع الأسماء ذات المقطع الواحد تحمل النبرة الرئيسية بغض النظر عن قاعدة المقطع مثل :

לֵב : قلب   סַל : سلة

٣- الأسماء المنتهية بقامص وهاء أو بسيجول وهاء :

جميع الأسماء المنتهية بإحدى النهايتين المذكورتين يقع النبر فيها على المقطع الأخير مثل:

אִשָּׁה : امرأة   שָׂדֶה : حقل

ملاحظة :

كل القواعد السابقة مع الأسماء فى حالة الإطلاق. أما فى حالة الإضافة إلى ضمير أو إلى إسم آخر فهناك قواعد تحكم موقع النبر سنتناولها فى درس تغير الحركات بسبب انتقال النبر.

تدريب תַּרְגִּיל :

قسم الكلمات الآتية إلى مقاطع وضع النبرة على المقطع الصحيح :

١- עַל פָּנַי חָלְפָה יוֹנָה , מַהֵר כֹּה חָלְפָה

مرت أمامى حمامة ، مرت أمامى بسرعة.

٢- הִתְעוֹפְפָה הַיּוֹנָה , מַעְלָה הִתְעוֹפְפָה

وطارت الحمامة، طارت فى الأعالى.

٣- תִּשְׁמֹרְנָה עַל הַיְלָדִים — حافظن على الأطفال

٤- הִיא מְדַבֶּרֶת לְלֹא קֵץ — هى تتحدث بلا نهاية.

٥- שְׁמַעְנָה קוֹלִי — إستمعن إلى صوتى (أَطِعْنَنِى).

٦- כָּאֵלֶּה הֵם הַבָּנִים בִּזְמַנֵּנוּ — هكذا هم الأبناء فى زمننا.

٤- النبر فى الفعل :

١- قاعدة النبر فى الفعل هى أن النبرة تقع على عين الفعل (أى المقطع الثانى منه) فى الفعل الثلاثى مثل :

קָרָא : قرأ   שָׁמַע : سمع

٢- فى حالة تصريف الفعل يحدث تغير فى موقع النبر فى بعض التصاريف.

٣- تقع النبرة فى الفعل الرباعى على المقطع الأخير منه مثل :

גִּלְגֵּל : دحرج

ملاحظات : لا تقع النبرة الرئيسية على :

١- الحروف الساكنة.

٢- الحركات المنقلبة من حركة أصلية.

٣- حركات الحطاف.

٤- الاحرف الزائدة مثل : ָה المكانية : הַבַּיְתָה : إلى المنزل

שִׁעוּר שְׁלִישִׁי (ג)

هـــاء التعـــريف

ה" הַיְּדִיעָה

أداة التعريف فى العبرية هى الهاء، ويقول العلماء أن أصل هذه الأداة كما فى بعض اللهجات العربية هو الهاء واللام (هل)، ويفسر هذا الرأى القاعدة المتبعة فى تشكيل هذه الأداة حيث يتم تشديد الحرف الأول من الكلمة التى تدخل عيلها أداة التعريف إذا لم يكن حرفاً حلقياً عوضاً عن إضغام حرف اللام فيه.

قاعدة تشكيل هاء التعريف

التشكيل الأساسى أمام الحروف غير الحلقية مع تشديد الحرف الأول	أمام حرفى الألف والراء أيا كان تشكيلهما وأمام العين غير المشكلة بقامص	أمام الهاء والعين المشكلة ـָـ منبوره	أمام الهاء والحاء غير المشكلين بقامص	أمام الهاء والعين المشكلين بقامص غير منبورة والحاء المقموصة والحاء الحطاف قامص
הַ	הָ	הָ	הַ	הֶ
الكتاب הַסֵּפֶר المطر הַגֶּשֶׁם	الرجل הָאִישׁ الراعى הָרוֹעֶה المدينة הָעִיר	الشعب הָעָם الجبل הָהָר	الخيط הַחוּט الصدى הַהֵד	المدن הֶעָרִים الجبال הֶהָרִים اللبن הֶחָלָב الشهور הֶחֳדָשִׁים

تدريبات : أدخل أداة التعريف على الكلمات التى سبق أن درستها وشكلها بالتشكيل المناسب مع ذكر السبب.

ملاحظات على هاء التعريف :

١- الكلمات :

אֶרֶץ : أرض	הַר : جبل
עַם : شعب	חַג : عيد

تشكل هاء التعريف مع الكلمات الثلاث الأولى بالقامص، ومع الأخيرة بالسيجول، بينما تصبح حركة الحرف الأول في جميع هذه الكلمات فتحة طويلة:

הָאָרֶץ - הָהָר - הָעָם - הֶחָג

٢- تقوم أداة التعريف مع ظروف الزمان مقام اسم إشارة.

הָעֶרֶב : هذا المساء

הַשָּׁבוּעַ : هذا الأسبوع

٣- لا تدخل أداة التعريف على :

(أ) الاسم إذا كان معرفا بإسناده إلى ضمير فلا يجوز مثلا أن نقول הַבַּיְתוֹ

بل تعرف بإحدى الحالتين فقط فنقول הַבַּיִת أو בֵּיתוֹ

(ب) أسماء الأعلام مثل : אַבְרָהָם - רָחֵל

(جـ) أسماء الدول والمدن مثل : מִצְרַיִם - עִירָאק - קָהִיר

٤- تدخل أداة التعريف على أسماء الأنهار والجبال وتشير إلى النهر أو الجبل :

הַיַּרְדֵּן : نهر الأردن

הַנִּילוֹס : نهر النيل

הַכַּרְמֶל : جبل الكرمل

٥- تدخل أداة التعريف في جملة الاضافة على المضاف إليه فقط، ولا تدخل على المضاف. فنقول :

בֵּית- הַסֵּפֶר : المدرسة

ولا نقول : הַבֵּית -סֵפֶר

٦- تدخل هاء التعريف على اسم الفاعل فتقوم مقام اسم الموصول مثل :

שׁוֹמֵר ← הַשּׁוֹמֵר : الذى يحرس

עוֹמְדִים ← הָעוֹמְדִים : الذين يقفون

٧- قبل الحروف : (ה - ח) غير المشكلين بقامص تشكل هاء التعريف بالفتحة القصيرة دون تعويض عن عدم التشديد مثل :

הַהוֹרִים : الوالدان   הֶחָכְמָה : الحكمة

وذلك فيما عدا الأسماء : הָהוּא ذلك הָהִיא تلك הָהֵם أولئك הָהֵן أولائى (أسماء الأشارة للبعيد)

٨- إذا جاءت حروف النسب (ב - כ - ל) قبل التعريف حذفت هاء التعريف وانتقلت حركتها إلى هاء التعريف.

בְּ + הַ + בַּיִת : فى المنزل = בַּבַּיִת

כְּ + הַ + זָהָב : كالذهب = כַּזָּהָב

الهاء المكانية

فى بعض الأحيان تأتى الهاء المكانية بدلا من حروف الجر بمعنى إلى، أو بدلا من حرف الجر اللام فنقول :

הָלַךְ הַבַּיְתָה : ذهب إلى المنزل – بدلا من : הָלַךְ אֶל הַבַּיִת

تدريبات على هاء التعريف

תַּרְגִּילִים עַל ה' הַיְדִיעָה

أضف أداة التعريف مشكلة إلى الكلمات التالية مبينا سبب التشكيل :

הוֹסֵף ה' הַיְדִיעָה בְּנִקּוּד לַמִּלִּים הַבָּאוֹת:

נַעַר - בַּיִת - רְאִי - חָרוּץ - חֹרֶף וָקַיִץ - עָנָב ، עֲנָבִים-

חֹדֶשׁ ، חֳדָשִׁים - אֲדָמָה - אֹהֶל עַל הָהָר - עֲנָנִים -

חָכָם ، חֲכָמִים - חָשׁוּב - עֶרֶב ، עֲרָבִים - חֹמֶר ، חֳמָרִים -

עִיר ، עָרִים - הֵם - הֵן - יְאוֹר - יְהוּדִים ،

שִׁעוּר רְבִיעִי (ד)

الحــروف الزائدة
אוֹתִיּוֹת הַשִּׁמּוּשׁ

يقصد بالحروف الزائدة مجموعة الحروف التى تضمها كلة (שֶׁבְּכוּלָם) وهـى الحروف التى تضاف إلى أول الكلمة لبيان النسب أو العلاقة بينها وبين الكلمة التى قبلها أو التى بعدها.

١- حــروف النسب
מִלּוֹת הַיַּחַס

تقابل حروف النسب فى العبرية، حروف الجر فى العربية من حيث المعانى التى تؤديها. وحروف النسب فى العبرية أربعة هى : الباء (ب – فى) – والكاف (ك – مثل) – واللام (لـ – إلى) – وكلمة من (من)، وتجمعها كلمة (بخلم).

والحروف الثلاثة الأولى قواعد خاصة بها فى التشكيل بينما يخضع حرف الميم «من» لقاعدة خاصة.

قاعدة تشكيل حروف النسب

التشكيل الأساسى	امام الحروف الساكنة	امام الياء الساكنة بعد حذف سكون الياء	امام حرف مشكل بحركة مركبة	امام أداة التعريف	امام المقاطع المنبورة
בְּ - כְּ - לְ	בִּ - כִּ - לִ	בִּי - כִּי - לִי	حركة الحطاف בַּ - כֶּ - לָ	حركة أداة التعريف بعد حذفها	בָּ - כָּ - לָ
נָסַעְתִּי לְאֵילַת سافرت لإيلات כְּטוּב לִבּוֹ حسبما يطر له בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ فى رحاب الملك	בִּדְבַר بشأن כִּשְׁלֹמֹה مثل سليمان לִצְפַת إلى صفد	בִּירוּשָׁלַיִם فى القدس כִּיהוּדָה مثل يهودا לִילָדִים للاولاد	בֶּאֱמֶת فى الحقيقة לֶאֱכֹל أن يأكل כָּאֳנִיָּה كسفينة	בַּבַּיִת فى المنزل לֶהָרִים إلى الجبال כֶּחָלָב كاللبن	לָנֶצַח إلى الأبد לָקוּם أن يقوم כָּאֵלֶּה كهؤلاء

استعمالات حروف الجر (النسب):

١- الـــلام ל :

(أ) للدلالة على الملكية . לִי : لى

(ب) للدلالة على الزمانية أو المكانية :

לַמִּזְרָח : إلى الشرق

לַמַּיִם : حتى الماء

(جـ) للدلالة على التبعية:

מִזְמוֹר לְדָוִד : مزمور لداود

٢- البـــاء

(أ) للدلالة على المكان :

בַּבַּיִת : فى المنزل

(ب) للدلالة على البينية :

בַּגּוֹיִים : بين الشعوب

(جـ) للدلالة على الزمن:

בְּרֵאשִׁית : فى البدء

(د) للدلالة على العندية (المكان) :

בְּעֵין הַמַּיִם : عند العين

(هـ) للدلالة على المعية :

תֵּה בְּסֻכָּר : شاى (مع السكر)

(و) للدلالة على الاستعانة :

הָלַךְ בָּאוֹטוֹבּוּס : ذهب بالأتوبيس

(ز) للدلالة على الثمن :

בְּכֶסֶף : بالفضة – بالنقود

قاعـدة تشكيل حـرف الميـم

التشكيل الأساسى مع تشديد الحرف الأول	أمام الياء الساكنة מִי	أمام الحروفالحلقية
מִ	بعد حذف سكون الياء	מֵ
מִפֹּה: من هنا מִשָּׁם: من هناك מִכָּאן וָהָלְאָה من الآن فصاعدا	מִירוּשָׁלַיִם من القدس מִיהוּדָה من يهودا	מֵרֹאשׁ: سلفا –مقدما ما عدا الكلمات : מִחוּץ.מִחוּט.מֵהְיוֹת فإنها تشكل بالحيريق

٣– استعمالات حـرف الميـم מ :

(أ) للدلالة على الزمن :

מֵהַיּוֹם וָהָלְאָה : من الآن فصاعدا

(ب) للدلالة على الأصل المكانى :

יָרַד מִיִּשְׂרָאֵל : نزح من إسرائيل

(جـ) للدلالة على الجزء :

אָכַל מִזֵּעַת-אַפּוֹ : أكل من عرق جبينه

(د) للدلالة على السببية :

מִפְּשָׁעֵינוּ : بسبب ذنوبنا

(هـ) للدلالة على التبعيض :

מִזִּקְנֵי הָעִיר : من شيوخ المدينة

(و) للدلالة على الرفض :

עָמְדָה מִלֶּדֶת : توقفت عن الانجاب

מָנַע אוֹתוֹ מִלָּבוֹא : منعه من المجئ

אֵינוֹ פּוֹסֵק מִלְּדַבֵּר : لا يتوقف عن الحديث

(ويلاحظ هنا أن الميم تأتى قبل مصدر الفعل)

(ز) للدلالة على المادة :

עָשׂוּי מֵעֵץ : مصنوع من الخشب

מִזָּהָב : من الذهب

٢- واو العطــف
ו' הַחִבּוּר

تعمل واو العطف فى العبرية عمل واو العطف فى العربية من حيث الاستخدام والمعنى، حيث تربط ما بين الأسماء والأفعال.

قاعدة تشكيل واو العطف

التشكيل الأساسى	أمام حرف ساكن أو حرف من حروف «بومف»	أمام ياء ساكنة مع حذف سكون الياء وتحويلها إلى حركة مد	أمام الحرف المنبور والكلمات المزدوجة فى وسط الجملة	أمام حرف مشكل بحركة مركبة
וְ	וּ	וִי	וָ	حركة الحطاف
כִּסֵּא וְשֻׁלְחָן كرسى ومنضدة אָכְלָה וְשָׂבְעָה أكلت وشبعت	שָׁלוֹם וּבְרָכָה سعيدة مبارك שׁוֹשָׁן וּוֶרֶד سوسن وورد חֲמוֹר וּפָרָה حمار وبقرة לֶחֶם וּגְבִינָה خبز وجبن בַּיִת וּמִשְׁפָּחָה بيت وأسرة	יְלָדִים וִילָדוֹת أطفال وطفلات עֲלִיָּה וִירִידָה صعود وهبوط תֵּל-אָבִיב וִירוּשָׁלַיִם تل أبيب والقدس	זֶה וָזֶה هذا وذاك בָּשָׂר וָדָם لحم ودم יֵשׁ וָיֵשׁ يوجد أكثر من الكفاية יוֹם וָלַיְלָה ليل ونهار שָׁמַיִם וָאָרֶץ سما وأرض	שׁוֹר וַחֲמוֹר ثور وحمار סִירָה וָאֳנִיָּה زورق وباخرة צֶדֶק וֶאֱמוּנָה عدل وإيمان תִּקְווֹת וַחֲלוֹמוֹת آمال وأحلام

تدريبات على الحروف الزائدة
תַּרְגִּילִים עַל אוֹתִיּוֹת הַשִּׁמּוּשׁ

١- شكل الحروف الزائدة (ו - ב - כ - ל - מ) فى الكلمات التالية بالتشكيل الصحيح مع بيان السبب:

בצֵאתְכֶם	لدى خروجكم
והֲלַכְתֶּם	وذهبتم
כעֲבָדִים	كعبيد
כעֲבָדִים	كالعبيد
כמֹשֶׁה	مثل موسى
בחֲדָשׁוֹת	فى الأخبار
בחֳדָשִׁים הבָּאִים	فى الشهور القادمة
מעִיר ומכְּפָר	من المدينة ومن القرية
וִידִידִים	وأصدقاء
לאֱלִיעֶזֶר	لإ ليعيزر
בצְעִירוּתָהּ	فى شبابها
ברְבוֹת הַיָּמִים	بمرور الأيام
מעָפָר	من التراب
באֳנִיָּה	فى سفينة
באֳנִיָּה	فى السفينة
יוֹם ולַיְלָה	ليل نهار
בימֵי הַחֹרֶף	فى أيام الشتاء
בשְׁנַת 1998.	فى عام ١٩٩٨

٢- إقراء النصوص والجمل الآتية واستخرج منها الأدوات والحروف التى درست قواعدها، وعلل سبب تشكيلها بما شكلت به :

בַּיּוֹם אוֹר - בַּלַּיְלָה חֹשֶׁךְ - בַּיּוֹם הַשֶּׁמֶשׁ בַּשָּׁמַיִם. בַּבֹּקֶר הוּא עוֹלֶה בַּמִּזְרָח - וּבָעֶרֶב הוּא שׁוֹקֵעַ בַּמַּעֲרָב - גַּם הַיָּרֵחַ עוֹלֶה בַּמִּזְרָח וְשׁוֹקֵעַ בַּמַּעֲרָב - הַיָּרֵחַ עוֹלֶה בָּעֶרֶב וְשׁוֹקֵעַ בַּבֹּקֶר - אוֹר הַשֶּׁמֶשׁ גָּדוֹל מֵאוֹר הַיָּרֵחַ.

- אֲנִי גָּר בִּרְחוֹב אַלְגַּמְהוּרִיָּה.
- אַבְרָהָם לֹא פֹּה - הוּא בַּבַּיִת שֶׁבָּעִיר.
- יוֹסֵף כּוֹתֵב בַּמַּחְבֶּרֶת מִן הַלּוּחַ.
- אֲנִי הוֹלֵךְ הַבַּיְתָה בָּרֶגֶל.
- מָה עַל הַשֻּׁלְחָן?
- עַל הַשֻּׁלְחָן סֵפֶר וּמַחְבֶּרֶת.
- מָה אַתָּה עוֹבֵד?
- אֲנִי עוֹבֵד כְּמוֹרֶה.
- לְאָן אַתָּה הוֹלֵךְ?
- אֲנִי הוֹלֵךְ לִשְׁמוּאֵל.
- הָאִישׁ הָרַג אֶת הָאֲרִי.
- הֶחֳדָשִׁים עָבְרוּ וּבָא הַקַּיִץ.
- לְאָבִי סוּס וּפָרָה
- הוּא נָסַע הַחוּצָה.
- לָרוֹעֶה עֵדֶר גָּדוֹל
- הַמּוֹרֶה כּוֹתֵב עַל הַלּוּחַ.

٣ – أذكر الأخطاء التى فى الكلمات الآتية معللا السبب :

מֶה אֲדַבֵּר? : ماذا أقول ؟

קַיִץ וְחֹרֶף : صيف وشتاء

הוּא שָׁחוֹר כְּזֶפֶת : هو أسود مثل الزفت

הוּא נָסַע אֶל הָעִירָאק : هو سافر إلى العراق

הוּא הָלַךְ אֶל הַבַּיִת- סֵפֶר : هو ذهب إلى المدرسة

בְּאוּר : تفسير — מְבָרֵךְ : يبارك

צַיָּר : مصور — פַּחַד : خوف

זַיִת : زيتون — מִשְׁלַחַת : وفد – بعثة

עֵינַיִם : عيون — שָׁלוֹם : سلام

הַקָּהִיר : القاهرة

٤– شكل حروف النسب فى الجمل الآتية بالتشكيل المناسب وأذكر السبب :

١– דָּוִד וְרוּת　　٢– יְרוּשָׁלַיִם וּבּוֹסְטוֹן

٣– אַמְבַּטְיָה וּמִקְלַחַת　　٤– אַתָּה מֵאֲמֶרִיקָה

٥– הוּא מֵרוּסְיָה　　٦– הִיא מֵאַפְרִיקָה

٧– טִיַּלְנוּ בִּרְחוֹב יָפֶה

٨– הַבַּיִת שֶׁלָּהֶם בִּשְׁכוּנָה חֲדָשָׁה

٩– אֲחוֹתוֹ אוֹהֶבֶת לֶאֱכֹל בְּמִסְעָדוֹת יְקָרוֹת

١٠– בָּאתֶם לָעִיר בִּזְמַן טוֹב .

٣-اســـم الموصـــول
כִּנּוּי הַזִּקָּה

بعتبر اسم الموصول فى العبرية من الحروف الزائدة وكذلك من أدوات الربط ويستعمل عادة قبل الفعل ولكنه يستعمل قبل الاسم أيضا. واسم الموصول فى العبرية هو كلمة : אשר وتستخدم مع جميع الأجناس والاعداد (الذى – التى – الذين – اللائى) مثل :

הָאִישׁ אֲשֶׁר יָרַשׁ : الرجل الذى ورث

הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר בָּאוּ : الرجال الذين جاءوا

הָאִשָּׁה אֲשֶׁר הָלְכָה : السيدة التى ذهبت

הַנָּשִׁים אֲשֶׁר צָחֲקוּ : النساء اللائى ضحكن

وفى العبرية الحديثة يستخدم حرف الشين المشكل بالسيجول (שֶׁ) بدلا من كلمة אֲשֶׁר وفى هذه الحالة يلزم تشديد الحرف التالى للشين مالم يكن حلقياً

זֶה הוּא הַמּוֹרֶה שֶׁלִּמֵּדְךָ עִבְרִית : هذا هو المدرس الذى علمك العبرية

יִהְיֶה שֶׁיִּהְיֶה : ليكن ما يكون

שֶׁבָּרָא אֶת הַשָּׁמַיִם : الذى خلق السموات

מִי שֶׁיְּדַבֵּר? : من الذى سيتحدث؟

وتستخدم أداة الموصول فى العبرية الحديثة، أحيانا، بما يقابل فى العربية السابقة «فل» أو «دعه»، فيقولون :

שֶׁתֵּלֵךְ לַעֲזָאזֵל : فلتذهب إلى الجحيم.

הַטֶּלֶפוֹן מְצַלְצֵל , שֶׁיְּצַלְצֵל : التليفون يرن، (دعه يرن).

(ويلاحظ فى هذه الحالة أن الفعل يأتى فى زمن المستقبل).

שִׁעוּר חֲמִישִׁי (ה)

الدرس الخامس

أدوات الاستفهام

מִלּוֹת הַשְּׁאֵלָה

يوجد فى اللغة العبرية حرف استفهام واحد وهو الهاء. أما بقية أدوات الاستفهام فهى أسماء.

هـــاء الاستفهام:

قاعــدة تشكيل هـــاء الاستفهام

أمام الحروف غير الحلقية(التشكيل الأساسى)	أمام אהח"ע غير مشكلة بالقامص وأمام السكون	أمام אהח"ע مشكلة بالقامص وغير منبورة
הֲ	הַ	הֶ

הֲשָׁמַעְתָּ הַיְדִיעָה?	هل سمعت النبأ؟
הֶחָשַׁבְתָּ עַל זֶה?	هل فكرت فى هذا؟
הֶרָאִיתָ הַסֶּרֶט ?	هل رأيت الفيلم ؟
הֶעָשִׂיתָ זֶה ?	هل صنعت هذا؟
הַשְׁמַעְתֶּם מַה קָּרָה?	هل سمعتم عما حدث؟
הֶאָמַרְתָּ זֹאת?	هل قلت هذا؟
הַעִוֵּר אַתָּה?	هل أنت أعمى؟
הֶרָצַחְתָּ וְגַם יָרַשְׁתָּ?	أقتلت وورثت؟
הַהוֹלֵךְ הוּא?	هل هو ذاهب؟

ملاحظة :

تحافظ حروف «بكف تجد» المشكلة بالسكون على الشدة الخفيفة بعد هاء الاستفهام:

הֲכְּתֹנֶת בִּנְךָ הִיא؟   أهذا قميص إبنك؟

הֲבְּדֶרֶךְ אֲבוֹתֵיכֶם הֲלַכְתֶּם؟   هل سرتم فى طريق أبائكم؟

أما أسماء الاستفهام فهى :

١– מִי (من) ويسأل بها عن العاقل :

מִי יוֹשֵׁב שָׁם؟   من يجلس هناك؟

מִי גָּר פֹּה؟   من يسكن هنا؟

ويمكن أن تسبقها أداة الملكية שֶׁל وتصبح שֶׁל מִי؟ : لمن، وذلك للدلالة على السؤال عن الملكية، مثل :

שֶׁל מִי הַסֵּפֶר הַזֶּה؟   لمن هذا الكتاب؟

שֶׁל מִי הַבַּיִת הַזֶּה؟   لمن هذا البيت؟

ويمكن أن يدخل عليها حرف الجر اللام فقط فتصبح לְמִי؟ لمن؟ مثل :

לְמִי אֵלֵךְ؟   (أروح لمين؟) لمن أذهب؟

٢– מַה (ما – ماذا) ويسأل بها عن غير العقلاء.

قاعدة تشكيل מה الاستفهامية

التشكيل الأساسى أمام الأحرف غير الحلقية	أمام א - ר عموما والعين غيرالمشكلة بالقامص	أمام ע - ח مشكلة بالقامص وأمام هاء من أصل الكلمة مشكلة بالقامص	أمام كلمة مفردة وفى حالة الوقف وهاء التعريف
מַה مع تشديد الحرف	מָה	מֶה	מָה

מַה בְּךָ? : (ماذا بك – مالك؟)

מֶה עָשִׂיתָ ? : ماذا صنعت؟

מַה זֶּה ? : ما هذا؟

מָה אַתָּה רוֹצֶה לִלְמֹד? : ماذا تريد أن تدرس؟

מֶה הָיִיתָ אוֹמֵר? : ماذا كنت تقول؟

מָה רָאִיתָ ? : ماذا رأيت؟

ونقول מָה הָרַעַשׁ؟ لأن الهاء هنا هاء تعريف وليست أصلية .

وتستخدم الاداة מַה أحيانا للتعجب، فنقول:

מַה יָּפִים הַלֵּילוֹת ! : ما أجمل الليالى !

٣- לָמָּה (لماذا) ويسأل بها عن السبب مثل :

לָמָּה אַתָּה לוֹמֵד עִבְרִית? : لماذا تدرس العبرية؟

٤- מַדּוּעַ (لماذا) ويسأل بها عن السبب أيضاً مثل :

מַדּוּעַ לֹא בָּאתָ לַמְּסִבָּה? : لماذا لم تأت للحفل؟

٥- מָתַי (متى) ويسأل بها عن الزمان مثل :

מָתַי נוֹלַדְתָּ? : متى ولدت؟

٦- אֵיךְ - אֵיכָה - אֵיכָכָה - כֵּיצַד (كيف) ويسأل بها عن الحال مثل :

אֵיךְ הָלַכְתָּ לַפָּקוּלְטָה? : كيف ذهبت للكلية؟

אֵיךְ אַתָּה מַרְגִּישׁ? : كيف تشعر-ما هو شعورك؟

٧- כַּמָּה (كم) ويسأل بها عن العدد ويمكن أن يدخل عيلها حرف الباء وتصبح בְּכַמָּה : بكم، مثل:

כַּמָּה יָמִים בַּשָּׁבוּעַ? : كم يوماً فى الأسبوع؟

בֶּן כַּמָּה אַתָּה? : كم عمرك؟

בַּת כַּמָּה אַתְּ ? : كم عمرك؟

בְּכַמָּה קָנִיתָ אֶת הַסֵּפֶר? : بكم اشتريت الكتاب؟

٨- אַיֵּן (أين) وتستخدم للسؤال عن المكان مع الأسماء مثل :

אַיֵּן חַסַן ? : أين حسن؟

ويدخل عليها حرف الجر الميم وتصبح מֵאַיִן : من أين؟ مثل :

מֵאַיִן בָּאוּ ? : من أين جاءوا؟

٩- אֵיפֹה (أين) وتستخدم للسؤال عن المكان مع الأفعال مثل :

אֵיפֹה אַתָּה גָּר? : أين تسكن

אֵיפֹה הָלַכְתָּ אֶתְמוֹל? : أين ذهبت أمس؟

אֵיפֹה עוֹמֶדֶת מִצְרַיִם? : أين تقع مصر؟

ويمكن أن يسبقها حرف الجر فنقول :

מֵאֵיפֹה : من أين؟

לְאֵיפֹה : إلى أين؟

מֵאֵיפֹה בָּאתָ? : من أين جئت؟

לְאֵיפֹה אַתָּה הוֹלֵךְ? : إلى أين أنت ذاهب؟

١٠- לְאָן (إلى أين) مثل :

לְאָן הָעֶרֶב ? : إلى أين تذهب هذا المساء؟

١١- אֵיזֶה ويسأل بها عن التحديد مثل :

אֵיזֶה סֵפֶר קָנִיתָ? : أى كتاب اشتريت؟

وهى فى الأصل אֵי وتكون متبوعة بـ זֶה إذا كان المستفهم عنه مذكراً وتتبع זוֹ إذا كان المستفهم عنه مؤنثاً وتتبع بـ לוֹ لجمع الذكور والإناث، على النحو التالى:

אֵיזוֹ אִשָּׁה? : أية امرأة؟

אֵיזוֹ שָׂפָה זֹאת? : أى لغة هذه؟

אֵיזֶה סֵפֶר? : أى كتاب؟

وتستخدم אֵיזֶה ، אֵיזוֹ أحيانا للتعبير عن الدهشة والتعجب، فنقول :

אֵיזֶה יֶלֶד חָכָם ! : ياله من ولد عاقل !

אֵיזוֹ אִשָּׁה יָפָה ! : يالها من امرأة جميلة !

١٢- تستعمل أحياناً كلمة הַאִם ؟ و כְּלוּם ؟ הֲלֹא؟ וְכִי؟ بمعنى هل؟ بدلا من هاء الاستفهام فى العبرية الحديثة.

تدريبات على أدوات الاستفهام

١- شكل هاء الاستفهام فى الجمل التالية وأذكر سبب التشكيل :

١- האָנוֹכִי אָמַרְתִּי זֹאת ؟ — هل قلت أنا هذا ؟

٢- העוֹד לָכֶם אָח ؟ — هل لكم أخ آخر؟

٣- היַהֲפֹךְ כּוּשִׁי עוֹרוֹ ؟ — هل يغير الزنجي جلده؟

٤- העַל זֹאת לֹא תִרְגַּז הָאָרֶץ ؟ — ألن تغضب الأرض على هذا؟

٥- המְעַט זֶה אִם רַב ؟ — أهذا قليل أم كثير؟

٦- האִישׁ כָּמוֹנִי יְכַזֵּב — أيكذب رجل مثلى؟

٧- המִן הַסֶּלַע נוֹצִיא לָכֶם מַיִם ؟ — أنخرج لكم ماءاً من الصخر؟

٨- הַתְחְיֶינָה הָעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה ? أتحيى هذه العظام؟

٩- הַתְשַׁלֵּם לִי רַע תַּחַת טוֹבָה ? أترد إلى الجميل بالشر؟

٢- حول الجمل التالية إلى جمل استفهامية بواسطة هاء الاستفهام :

١- מָחָר יָבוֹא הָאִישׁ. سيأتى الرجل غدا

٢- הוּא מָכַר אֶת בֵּיתוֹ. هو باع منزله

٣- אָנוֹכִי אָשֵׁם בַּדָּבָר أنا المذنب فى هذا الأمر

٤- הִיא חֲצוּפָה هى قليلة الحياء

٥- שְׁמַעְתֶּם בְּקוֹלוֹ أطعتموه

٦- דּוֹדִי הַזָּקֵן עוֹדֶנּוּ חַי عمى العجوز مازال حيا

٣- حول الجمل التالية إلى جمل استفهامية باستخدام أدوات الاستفهام :

١- יָדַעְתָּ וְשָׁמַעְתָּ. عرفت وسمعت

٢- אֵינְכֶם צָמִים הַיּוֹם. لستم صائمون اليوم

٣- הִיא גְּדוֹלָה מִמֶּנּוּ. هى أكبر منه

٤- קְצִיר הַחִטָּה הַיּוֹם. جنى الحنطة اليوم

٥- הִיא יָרְשָׁה מֵאֲבוֹתֶיהָ כֹּל עוֹשְׁרָהּ. هى ورثت من أبائها كل ثرائها

٤- كون ثلاث أسئلة على كل جملة وأجب عليها :

١- הַשֻּׁלְחָן הֶחָדָשׁ עוֹמֵד עַל יַד הַחַלּוֹן.

المائدة الجديدة تقع بجوار النافذة.

א- אֵיפֹה:

ב- אֵיזֶה :

ג- מַה :

٢- הַתַּלְמִיד הַטּוֹב יוֹשֵׁב בַּכִּתָּה.
التلميذ الطيب يجلس في الفصل

א- אֵיפֹה:

ב- אֵיזֶה :

ג- מִי :

٣- הָאִשָּׁה הַשְּׁמֵנָה בָּאָה לַשִּׁעוּר.
المرأة البدينة جاءت للدرس

א- מִי :

ב- לְאָן :

ג- אֵיזוֹ:

٤- לָעוֹלֶה הֶחָדָשׁ מֵאַנְגְּלִיָּה יֵשׁ בַּיִת בְּלוֹנְדוֹן.
يوجد للمهاجر الجديد من انجلترا منزل في لندن

א- מַה יֵּשׁ :

ב- לְמִי יֵשׁ :

ג- אֵיפֹה :

٥- לְרָחֵל יֵשׁ שְׁנֵי יְלָדִים- בֵּן בֶּן עֶשֶׂר שָׁנִים וּבַת בַּת שָׁלֹשׁ שָׁנִים.
لراحيل طفلان – إبن عمره عشر سنوات وابنة عمرها ثلاث سنوات

א- כַּמָּה :

ב- בֶּן-כַּמָּה :

ג- בַּת- כַּמָּה :

٦- יִצְחָק לֹא בָּא לַכִּתָּה, כִּי מַרְגִּישׁ רַע.
لم يأت إسحق للفصل لأنه ليس على ما يرام

א- לְאָן :

ב-מַדּוּעַ :

ג- אֵיךְ :

ז - כְּתוֹב:

אֵיפֹה, מֵאַיִן, לְאָן, מִי, מַה, אֵיזֶה, אֵיזוֹ, שֶׁל מִי, לְמִי יֵשׁ, כַּמָּה, בֶּן כַּמָּה,

בַּת כַּמָּה, מַדּוּעַ (לָמָּה),אֵיךְ

1- אַתֶּם מַרְגִּישִׁים? מְצוּיָּן.

2- אַתָּה רוֹצֶה ? לִלְמוֹד עִבְרִית.

3- גָּר בְּחֵיפָה ? אֶסְתֵּר.

4- גָּרָה רָחֵל ? בְּחֵיפָה.

5- הִיא הוֹלֶכֶת ? לַכִּתָּה.

6- הוּא שָׂמֵחַ ? כִּי יֵשׁ לוֹ יוֹם-הוּלֶּדֶת.

7- דָּנִי ? הוּא בֶּן 8.

8- שָׂפָה זֹאת ? עִבְרִית.

9- יֶלֶד הוּא ? יֶלֶד טוֹב.

10- יְלָדִים יֵשׁ לָךְ? שְׁלוֹשָׁה.

11- זְמַן ? לְחַנָּה.

12- הֵם ? מֵרוֹמַנְיָה.

13- הָעֵט ? שֶׁל מֹשֶׁה.

14- שׁוֹשַׁנָּה ? הִיא בַּת 30.

٨- شكل מה الاستفهامية فى الجمل الآتية مع ذكر السبب :

נַקֵּד אֶת הַמִּלָּה " מה " בַּמִּשְׁפָּטִים הַבָּאִים וּזְכֹר לָמָּה:

١- מה רָאִיתָ ?	ماذا رأيت ؟
٢- מה עוֹבֵד הַנַּעַר?	ماذا يفعل الفتى ؟
٣- מה זֶה בְּיָדְךָ ?	ما هذا الذى بيدك ؟
٤- מה שְּׁמְךָ ?	ما إسمك ؟
٥- מה עֲשִׂיתֶם אֶתְמוֹל ?	ماذا فعلتم بالامس ؟
٦- מה אַתֶּם אוֹכְלִים ?	ماذا تاكلون ؟
٧- מה חָדָשׁ בָּעִתּוֹן ?	ما الجديد فى الصحيفة ؟
٨- מה אָמַר לָכֶם ?	ماذا قال لكم ؟
٩- עַל מה אַתָּה נֶאֱנָח ?	على أى شئ تتحسر ؟
١٠- מה תַּעֲשֶׂה בְּבוֹא הַזְּמַן?	ماذا ستفعل عندما يحين الوقت ؟

שִׁעוּר שִׁשִּׁי (٦)

الدرس السادس

أســماء الأشارة כִּנּוּיֵי הָרֶמֶז

اسم الإشارة هو مادل على معين بمعونة إشارة حسية.

والقاعدة العامة لاستخدام أسماء الأشارة هى :

(أ) يطابق اسم الإشارة المشار إليه من حيث الأفراد والجمع والتعريف والتنكير والتذكير والتأنيث.

(ب) إذا كان المشار إليه نكره جاء اسم الإشارة فى حالة النكرة قبل المشار إليه.

(جـ) إذا كان المشار إليه معرفا استخدمنا اسم الإشارة المعرف ويأتى بعد المشار إليه.

(د) فى حالة استخدام اسم الإشارة المعرف ترد صفة المشار إليه نكرة بعد اسم الإشارة.

وهناك نوعان من أسماء الإشارة فى اللغة العبرية :

(أ) أسماء الإشارة للقريب وهى :

١- المذكر المفرد النكرة : זֶה : هذا

זֶה אִישׁ : هذا رجل

זֶה חֶדֶר מוֹרֵנוּ : هذه حجرة مدرسنا

٢- المذكر المفرد المعرف :

הָאִישׁ הַזֶּה טוֹב : هذا الرجل طيب

٣- المؤنث المفرد النكرة : זֹאת هذه

זֹאת אִשָּׁה יָפָה : هذه امرأة جميلة

٤- المؤنث المفرد المعرف

הָאִשָּׁה הַזֹּאת יָפָה : هذه المرأة جميلة

وفى العبرية الحديثة تستخدم كلمة זוֹ بعد المشار إليه دونما حاجة إلى تعريف المشار إليه مثل :

- אִשָּׁה זוֹ יָפָה .
- שִׂמְלָה זוֹ אֲרֻכָּה.

وكذلك بالنسبة للمفرد المذكر تستخدم זֶה فى حالة التنكير بعد المشار إليه دونما تعريفه مثل :

אִישׁ זֶה נְמוּךְ-קוֹמָה : هذا الرجل قصير القامة

٥- جمع الذكور والإناث النكرة: אֵלֶּה هؤلاء

אֵלֶּה יְלָדִים : هؤلاء أولاد

٦- جمع الذكور والإناث المعرف:

הַנָּשִׁים הָאֵלֶּה יָפוֹת : أولائى النساء جميلات

הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה עֲשִׁירִים : هؤلاء الرجال أغنياء

(ب) أسماء الإشارة للبعيد :

وهى تستخدم دائماً فى حالة التعريف وترد بعد المشار إليه وهى :

١- הַהוּא ذلك للمفرد المذكر

٢- הַהִיא تلك للمفرد المؤنث

٣- הָהֵם أولئك لجمع الذكور

٤- הָהֵן أولائى لجمع الإناث

مثل :

הַמַּיִם הָהֵם קָרִים : تلك المياه باردة

לֶעָנִי הַהוּא חֲבֵרִים : لذلك الفقير أصدقاء

הַבָּתִּים הָהֵם קְטַנִּים : تلك المنازل صغيرة

ملحوظة :

على الطالب أن يراعى الفرق فى استخدام اسم الإشارة بين العربية والعبرية، وأن يراعى أن اسم الإشارة يتبع المشار إليه وفق حالته من حيث الإفراد والجمع والتذكير فى اللغة العبرية وليس فى اللغة العربية، ذلك لأن اللغة العربية ليست دقيقة من هذه الناحية، ويمكن أن تستخدم اسم اشارة مفرد للإشارة إلى جمع، أو اسم إشارة مؤنث للإشارة إلى مشار إليه مذكر أو العكس، وذلك على النحو التالى :

הַיָּמִים הָאֵלֶּה : هذه الأيام

הַחֶדֶר הַזֶּה : هذه الحجرة

הַמְּקוֹמוֹת הָאֵלֶּה : هذه الأماكن

הַתְּקוּפָה הַזֹּאת : هذا العصر

הַשִּׂיחוֹת הָאֵלֶּה : هذه المحادثات

הַשִּׂמְלָה הַזֹּאת : هذا الفستان

تدريـــب

١- اكتب الجمل الآتى فى حالة المفرد وفق المثال الآتى :

כְּתֹב בְּיָחִיד לְפִי הַדּוּגְמָה:

١- אֵלֶּה רְחוֹבוֹת יָפִים ..... זֶה רְחוֹב יָפֶה

٢- אֵלֶּה מִלִּים חֲדָשׁוֹת ..... . هذه كلمات جديدة

٣- אֵלֶּה מִשְׁפָּחוֹת גְּדוֹלוֹת ..... .هذه عائات كبيرة

٤- הַבָּתִּים הָאֵלֶּה יָפִים ..... .هذه المنازل جميلة

٥- הַחַלּוֹנוֹת הָאֵלֶּה לֹא גְּבוֹהִים ..... .هذه النوافذ ليست عالية

٦- הָאֲרוֹנוֹת הָאֵלֶּה לְבָנִים ..... .هذه الدواليب بيضاء

٧- אֵלֶּה שֵׁמוֹת עִבְרִיִּים ..... .هذه الأسماء عبرية

٨- הַיְלָדוֹת הָאֵלֶּה יָפוֹת ..... .أولائى الفتيات جميلات

٢- أكمل مكان النقط اسم الاشارة المناسب :

١- הַמְּכוֹנִית ..... חֲדָשָׁה .

٢- הֶחָתוּל ..... שָׁחוֹר .

٣- הָעֵט ..... יָפֶה .

٤- הַמִּשְׂרָד ..... קָטָן .

٥- הַדֶּלֶת ..... לְבָנָה .

٣- حول جمل الاشارة التالية من حالة النكرة إلى حالة المعرفة :

١- זֶה תַּלְמִיד חָדָשׁ

٢- אֵלֶּה בָּתִּים יְשָׁנִים

٣- זֶה שִׁעוּר מְעַנְיֵן

٤- זֶה אוֹרֵחַ מֵאֲמֶרִיקָה

٥- אֵלֶּה פְּקִידִים רְצִינִיִּים

تحيات ومصطلحات عبرية

שָׁלוֹם - שַׁבָּת שָׁלוֹם	مرحبا – تحية يوم السبت
שָׁלוֹם וּבְרָכָה	سعيدة مبارك
שָׁלוֹם עֲלֵיכֶם	السلام عليكم
אֲנִי שָׂמֵחַ לִרְאוֹתְךָ	أنا مسرور لرؤيتك
בְּבַקָּשָׁה	من فضلك – تفضل
בְּבַקָּשָׁה לָשֶׁבֶת	تفضل بالجلوس
בְּבַקָּשָׁה לִשְׁתּוֹת	تفضل إشرب
יֵשׁ לִי הַכָּבוֹד	يشرفنى
דְּרִישַׁת שָׁלוֹם לַמִּשְׁפָּחָה	سلم على الأسرة
מַה שְּׁלוֹמְךָ? מַה שְּׁלוֹמֵךְ?	كيف حالك؟
טוֹב מְאוֹד- תּוֹדָה, תּוֹדָה רַבָּה.	حسن جداً – شكرا (جزيلا)
מַה נִּשְׁמַע ?	ما الخبر – ماذا يجرى؟
הַכֹּל בְּסֵדֶר	كل شئ على ما يرام
הַכֹּל בְּסֵדֶר גָּמוּר	كل شئ على أحسن ما يرام
תּוֹדָה לָאֵל- בָּרוּךְ הַשֵּׁם	الحمد لله
בּוֹקֶר טוֹב אָדוֹן	صباح الخير يا سيدى
עֶרֶב טוֹב אָדוֹן	مساء الخير يا سيدتى
עֶרֶב טוֹב גְּבֶרֶת	مساء الخير يا أنستى
לֵךְ בְּשָׁלוֹם	مصحوب بالسلامة
אֵין בְּעָיָה	ليست هناك مشكلة

הִזָּהֵר إحذر

גְּבִרוֹתַי וְרַבּוֹתַי سيداتى سادتى

בִּרְשׁוּתְךָ عن إذنك – لو سمحت

אֵין חָדָשׁ لا جديد

לַיְלָה טוֹב ليلة سعيدة

לֵיל מְנוּחָה تصبح على خير

בָּרוּךְ הַבָּא حمدا لله على السلامة

לְהִתְרָאוֹת إلى اللقاء

בְּתֵאָבוֹן هنيئاً

בְּקָרוֹב אֶצְלְךָ عقبالك

תִּתְחַדֵּשׁ مبروك (للملابس)

מַה שִּׁמְךָ ? מַה שְּׁמֵךְ? ما إسمك؟

אֵיךְ קוֹרְאִים לְךָ ? ما اسمك؟

בֶּן כַּמָּה אַתָּה ? كم عمرك؟

בַּת כַּמָּה אַתְּ ? كم عمرك؟

חַכֵּה לִי רֶגַע انتظرنى لحظة

עַל לֹא דָבָר العفو

מַה קָרָה ? ماذا حدث؟

שׁוּם דָּבָר لا شئ

סְלִיחָה معذرة – اسف

שָׁנָה טוֹבָה كل سنة وأنت طيب

אֵין לִי מֻשָּׂג ليست عندى فكرة

מועדים לשמחה	أعياد سعيدة
אם ירצה השם	إنشاء الله
שנה טובה	كل سنة وأنت طيب
חג שמח	عيد سعيد
גם לך	وأيضا لك
אין דבר	لابأس – معلهش
מזל טוב	حظ طيب
בלי עין רעה	دون حسد
נתראה בקרוב	نلتقى قريبا
בטח	بالتأكيد
בעזרת השם	بعون الله
נעים לי	يسعدنى
למזלך הטוב	من حسن حظك
אצלצל לך	سأتصل بك تليفونيا
מי מדבר ?	من المتحدث؟
אלוהים אדירים	الله أكبر! – يا إلهى!
כיף	متعة
בכיף	بمتعة
יללה	يلا – هيا
מותק	حلوتى – حبيبتى
חס וחלילה	معاذ الله
נהדר	رائع
מה פתאום	ماذا حدث؟ ما هى الحكاية؟

שִׁעוּר שְׁבִיעִי (ז)

الدرس السابع

الإسـم הַשֵּׁם

هناك أربعة أنواع من الأسماء وهى :

١- اسم الذات أو «الإسم» إختصارا (שֵׁם הָעֶצֶם)، وهوعبارة عن الاسماء التى تميز اسم ذات مثل

כִּסֵּא : كرسى، وهو اسم ذات نجلس عليه.

עֵט : قلم، وهو اسم ذات نكتب به

وينقسم الاسم إلى الانواع التالية من حيث المضمون :

(أ) إسم ملمـوس (מוּחָשִׁי) وهى أسمـاء الاشياء التى يمكن أن نلمس وجودها بحواسنا مثل :

אִישׁ : رجل (نراه)

קוֹל : صوت (نسمعه)

רֵיחַ : رائحة (نشمها)

(ب) إسم مجرد، (מוּפְשָׁט) وهى أسماء الاشياء التى ندركها بخيالنا مثل :

חָכְמָה : حكمة

צֶדֶק : عدل

(جـ) إسم شخصى (פְּרָטִי)، وهى الاسماء التى تطلق على شخص أو على مكان معين لتمييزه عن الأشياء الاخرى المناظرة لها، مثل :

אַבְרָהָם : ابراهيم

אַפְרִיקָה : افريقيا

יְהוּדָה הַנָּשִׂיא : يهودا الناسى (الرئيس)

(د) إسم عام (כְּלָלִי)، وهو كل اسم ليس شخصى، أى الاسماء المشتركة لكل الاشياء مثل :

בַּיִת : منزل

שֻׁלְחָן : منضدة

צִפּוֹר : عصفور

(و) إسم جماعى (קִבּוּצִי)، ويشمل الاسماء التى تأتى فى صورة المفرد ليدل على جماعة من نفس النوع، مثل :

עֵדָה : طائفة

לַהֲקָה : فرقة موسيقية

יַעַר : غابة

٢- الصفة (שֵׁם-הַתֹּאַר) : وهو الاسم الذى يصف الذات ويحددها من نواح مختلفة من حيث الكم والكيف والحالة والنسب والطابع والخصال :

קָטָן : صغير

רַב : كثير

בָּרִיא : معاف . سليم

עִבְרִי : عبرى

בַּיְשָׁן : خجلان

٣- العدد (שֵׁם- הַמִּסְפָּר): وهو الاسم الذى يميز عدد الذوات أو ترتيبها، مثل :

שְׁלֹשָׁה : ثلاثة

הָרְבִיעִי : الرابع

٤- الضمير (שֵׁם-הַגּוּף) : وهو الاسم الذى يحل محل اسم اخر أو يرمز إليه مثل:

הוּא : هو

זֹאת : هذه

أوزان الاسماء : הַמִּשְׁקָל

تبنى الأسماء عموما وفقا لأوزان ثابتة (מִשְׁקָלִים)، بمعنى أن لهـا بناء نحويا موحدا من حيث عدد الحركات والمقاطع والحروف الجذرية وحروف العلة (אִמּוֹת הַקְּרִיאָה) أو الحروف الزائدة، كما أنها تتشابه أيضا عند إلحاقها بالضمائر المتصلة. ومن أشهر هذه الأوزان :

١- وزن פֶּעֶל ، مثل עֶבֶד : عبد

٢- وزن פָּעִיל ، مثل קָצִיר : حصاد

٣- وزن פָּעָל ، مثل בָּרָק : برق

٤- وزن מִפְעָל ، مثل מִגְרָשׁ : ملعب

٥- وزن מִפְעָלָה ، مثل מִנְהָלָה : إدارة

٦- وزن פַּעְלָן ، مثل לַמְדָן : مثقف - متعلم

المذكر والمؤنث:

ينقسم الأسم فى العبرية إلى جنسين فقط : مذكر ومؤنث. وينقسم من حيث العدد إلى مفرد وجمع ومثنى.

الاسم المذكر : שֵׁם זָכָר

تأتى غالبية الكلمات فى العبرية فى صورة المذكر، وليس للاسم المذكر علامات خاصة تميزه، ولكن يمكن حصر حالات الاسم المذكر فليما يلى :

١- إذا دل على شعب مثل :

יִשְׂרָאֵל (עַם) : شعب إسرائيل

אַשּׁוּר (עַם) : شعب اشور

٢- إذا دل على مذكر حقيقى، مثل أسماء الإعلام المذكرة אַבְרָהָם

٣- إذا دل على جبل أو نهر أو بحر، وأسماء المعادن مثل :

הַלְּבָנוֹן : جبل لبنان

הַפְּרָת : نهر الفرات

הַכַּרְמֶל : جبل الكرمل

יַם סוּף : البحر الأحمر

כֶּסֶף : فضة

٤- إذا انتهى الأسم بسيجول وهاء مثل :

רוֹעֶה: راعى שָׂדֶה : حقل

٥- الاسماء المنتهية بنهاية التأنيث ָ ה ولكنها منبورة الأول (מִלְעֵיל) تعتبر مذكرة شذوذا ، مثل:

לַיְלָה : ليل חוּרְשָׁה : دغل

ولذلك تأتى صفاتها مذكرة فنقول :

לַיְלָה טוֹב : مساء الخير

وأيضا: נַחְלָה (الصورة القديمة من נַחַל : نهر)

٦- كثير من الأسماء التى لا تنتهى بإحدى نهايات الأسم المؤنث التى سترد فيما بعد.

الاسم المؤنث : שֵׁם נְקֵבָה

يكون الإسم فى اللغة العبرية مؤنثاً فى الحالات التالية :

١- إذا دل على مؤنث حقيقى مثل :

מִרְיָם : مريم   אֵם : أم

כַּלָּה : عروس   בַּת : بنت

٢- القارات والدول والمدن مثل :

צָרְפַת : فرنسا   אַפְרִיקָה : أفريقيا

קָהִיר : القاهرة   לוֹנְדוֹן : لندن

אַסְיָה : آسيا   חֵיפָה : حيفا

٣- أعضاء الجسم المزدوجة مثل :

יָד : يد   רֶגֶל : قدم - ساق

קֶרֶן : قرن   עַיִן : عين

٤- الاسماء التى تنتهى بإحدى النهايات التالية :

ا- ָ ה مثل מִלְחָמָה : حرب

ب- ַ ת مثل טַבַּעַת : خاتم

مثل צַלַּחַת : صحن

جـ- ָ ת مثل שַׁבָּת : يوم السبت

د- ֶ ת مثل דֶּלֶת : باب

هـ- ִית مثل מְכוֹנִית : سيارة

و- - וּת مثل שַׁגְרִירוּת : سفارة

٥- هذه المجموعات من أسماء وأنواع الطير والعناصر والمعانى المجردة تعتبر مؤنثه وإن كان بعضها على صيغه شذوذاً :

אֶבֶן : حجر   אֶרֶץ : أرض

אֵשׁ : نار   לָשׁוֹן : لسان – لغة

כּוֹס : كأس   צִפּוֹר : عصفور

בְּאֵר : بئر   פַּעַם : مرة

נֶפֶשׁ : نفس   עִיר : مدينة

חֶרֶב : سيف   כַּף : ملعقة

בֶּטֶן : بطن   מִשְׁכָּב : مضجع

٦- هناك اسماء تقبل التذكير والتأنيث مثل :

חָצֵר : حوش – فناء   דְּיוֹ : حبر

דֶּרֶךְ : طريق   שֶׁמֶשׁ : شمس

לָשׁוֹן : لغه   מַחֲנֶה : معسكر

רוּחַ : روح   עֶצֶם : عظم

פָּנִים : وجه   קַרְקַע : أرض

٧- الأسماء المنتهية بحرف تاء من أصل بنية الكلمة (ليست تاء اشتقاقية من مصدر الفعل أو الاسم) مثل :

תּוּת : توت   בַּיִת : بيت

מָוֶת : موت   עִמּוּת: صدام – مواجهة

אוֹת : علامة   זַיִת : زيتون

שֵׁרוּת : خدمة   מוֹפֵת : نموذج

وغيرها تعتبر كلمات غير مؤنثة وتعامل معاملة المذكر فى حالة الجمع :

בַּיִת ———— בָּתִּים منازل

שֵׁרוּת ———— שֵׁרוּתִים خدمات

٨- كثير من الاسماء المؤنثة تبنى من صورة المذكر عن طريق إضافة علامة التأنيث ָ ה أو ִית في نهايتها، مثل :

יֶלֶד :	فتاة	——— יַלְדָּה :	طفلة
זָקֵן :	عجوز	——— זְקֵנָה :	عجوز
כַּף :	ملعقة	——— כַּפִּית :	ملعقة صغيرة
עֵזֶר :	عون مساعدة	——— עֶזְרָה:	مساعدة
מִמְשָׁל:	حكم	——— מֶמְשָׁלָה:	حكومة
מִשְׁטָר :	نظام حكم	——— מִשְׁטָרָה :	شرطة

المفــرد والمثنى والجمع

יָחִיד, זוּגִי, וְרַבִּים

قلنا ان الاسم ينقسم من حيث العدد فى العبرية إلى مفرد ومثنى وجمع.

وفيما يتعلق بالاسم الجمع فإن هناك جمع المذكر وجمع المؤنث.

١- الجمع المذكر :רַבִּים

علامة الجمع المذكر هى : (ִ ים) وتضاف إلى نهاية الاسم المذكر المفرد فتحوله إلى جمع.

مثل :

סוּס: حصان סוּסִים: أحصنة

ولما كانت الأسماء المذكرة فى العبرية ترد على أن أوزان مختلفة، وبما أن إضافة نهاية الجمع إلى الاسم تؤثر على وضع النبرة فيه، فإن حركات الاسم المفرد تتغير داخل كل وزن من أوزانه بما يناسب صحة القاعدة الاساسية للنبر بحيث لا يكون فى الاسم المجموع سوى مقطع واحد يستحق النبر حسب القاعدة المتفق عليها من قبل.

ولو نظرنا إلى المثال السابق فى كلمة סוּס لوجدنا أن الكلمة مكونة من مقطع واحد ذى حركة طويلة منتهية بسكون تام. أى أنه مقطع مقفول طويل يقع عليه النبر. وفى الجمع أضيفت نهاية الجمع فأصبحت الكلمة مكونة من مقطعين، الأول طويل مفتوح وهو المكون من الساميخ والشوروق، סוּ وبالطبع فهو لا يستلزم نبرا. ثم المقطع الثانى المقفول وهو مكون من الساميخ والحيريق جادول ثم الميم. סִים وهذا المقطع، يستلزم النبر وكهذا يكون النبر قد انتقل إلى المقطع الثانى.

ومن هذا المثال يمكننا أن ندرك أن الاسم المفرد المكون من مقطع واحد مشكل بحركة طويلة لا يختلف تشكيله عند إضافة علامة الجمع إليه لأنه لا يخالف قاعدة النبر فى تشكله الأصيلى.

أما بالنسبة للأوزان الأخرى من الأسماء فانها لا تتفق تلقائياً مع قاعدة انتقال النبر عند زيادة علامة الجمع، ولذا تجرى تغييرات فى حركاتها لتتفق مع القاعدة.

ويمكننا أن نجمع معظم أوزان الاسم فى العبرية وأكثرها شيوعاً فى القواعد التالية :

١- معظم الأسماء التى ترد على أوزان الأسماء السيجولية التى أشرنا إليها من قبل فى درس النبر (راجع أوزان الأسماء السيجولية فى درس النبر) تجمع على وزن : פְּעָלִים

מֶלֶךְ :	ملك	מְלָכִים :	ملوك
סֵפֶר :	كتاب	סְפָרִים :	كتب
נַעַר :	صبى	נְעָרִים :	صبيان

وهكذا فى سائر أوزان الأسماء السيجولية.

٢- جميع الأسماء التى يكون المقطع الأول منها مشكلا بالفتحة الطويلة ويكون المقطع الثانى منها مشكلا أيضا بالفتحة الطويلة مثل (דָּבָר: شىء) أو الصيريه مثل (זָקֵן عجوز) أو الحولام جادول مثل (גָּדוֹל: كبير) أو الشوروق مثل (קָטוּל مقتول) تحول حركة المقطع الأول منها عند الجمع إلى سكون متحرك وتظل حركة المقطع الثانى كما هى.

أمثلة :

דָּבָר :	كلمة – قول	דְּבָרִים :	كلمات
מָשָׁל :	مثل	מְשָׁלִים :	أمثلة
זָקֵן :	شيخ – عجوز	זְקֵנִים :	شيوخ – عجائز
קָטוּל:	مقتول	קְטוּלִים :	قتلى
גָּדוֹל:	كبير	גְּדוֹלִים :	كبار

٣- جميع الأسماء المبدوءه بمقطع طويل مفتوح مشكل بالحولام جادول ومقطعها الثانى طويل مقفول لا تتغير حركة المقطع الأول منها عند اضافة علامة الجمع وتتحول حركة المقطع الثانى إلى سكون. مثل :

שׁוֹמֵר: حارس שׁוֹמְרִים : حراس

٢- الجمع المؤنث :

(أ) علامة الجمع المؤنث إذا كان المفرد منتهيا بـ ָה ، ֶת أو ַת أو ָת هى (ـ וֹת)

مثل :

צַלַּחַת	: طبق	צַלָּחוֹת	: أطباق
סוּסָה	: فرس	סוּסוֹת	: أفراس
שַׁבָּת	: سبت	שַׁבָּתוֹת	: أيام السبت
מַחְבֶּרֶת	: كراسة	מַחְבָּרוֹת	: كراسات

(ب) علامة الجمع المؤنث إذا كان الاسم منتهيا بـ ִית هى : ִיּוֹת

وإذا كان منتهيا بـ וּת يكون ֻיּוֹת :

مثل :

זָוִית	: زاوية	זָוִיּוֹת	: زوايا
חָבִית	: برميل	חֲבִיּוֹת	: براميل
חָנוּת	: حانوت	חֲנֻיּוֹת	: حوانيت
מַלְכוּת	: مملكة	מַלְכֻיּוֹת	: ممالك

ونلاحظ أن نهاية التأنيث تحذف فى جميع الحالات قبل وضع نهاية الجمع المؤنث إلا فى المثال المنصوص عليه وبعض صور الجمع الآخرى السماعية.

الجمع الشاذ :

١- هناك عدد من الأسماء المذكرة تجمع على صيغة المؤنث أى بوضع علامة الجمع المؤنث فى نهايتها، ولكنها تظل تعامل معاملة المذكر مع الصفات وما إلى ذلك :

אָב	: أب	אָבוֹת	: آباء
שֵׁם	: اسم	שֵׁמוֹת	: أسماء

مثل:

חֶשְׁבּוֹן : حساب — רְחוֹב : شارع

לוּחַ : لوح — כִּסֵּא : كرسى

שִׁלְטוֹן : سلطة — אָרוֹן : دولاب

שֻׁלְחָן : مائدة — קָרְבָּן : ضحية

קוֹל : صوت — חָלוֹם : حلم

אֶרֶץ : أرض — מָקוֹם : مكان

والأسماء من هذا النوع وغيره، والتى ينتهى معظمها بالنهاية – וֹן أو النهاية ָן تشير إلى أهمية المراجعة القاموسية. وبالنسبة لتغير حركات الاسم المؤنث فى حالة الجمع، فإننا نكتفى بعرض بعض الأوزان الإسمية الأكثر شيوعا. وفيما عدا هذا يراجعه الطالب فى جدول تغير حركات الاسم فى مرحلة التخصص المقدمة.

٢- الأسماء المؤنثة التى ترد على وزن : פְּעָלָה تجمع على وزن פְּעָלוֹת

יַלְדָּה : طفلة — יְלָדוֹת : أطفال

נַעֲרָה : بنت — נְעָרוֹת : بنات

٣- الأسـمـاء التى ترد على نفس الوزن مع اخـتـلاف حركـة الحـرف الأول إلى حيريق تجمع على نفس الوزن :

שִׁפְחָה : جارية — שְׁפָחוֹת : جوارى

٤- هناك عدد من الكلمات المؤنثة تجمع جمعا شاذا على صيغة المذكر مثل :

בֵּיצָה : بيضة — בֵּיצִים : بيض

יוֹנָה : حمامة — יוֹנִים : حمائم

وعلى الطالب أن يقـوم دائمـاً بمراعـاة هذه الحـالات بالكشف على الأسـمـاء ليعرف الشاذ منها وغير الشاذ.

٥- هناك أسماء تجمع على صيغة المذكر والمؤنث مثل :

נָהָר : نهر   נְהָרִים- נְהָרוֹת : أنهار

הַר : جبل   יַעַר : غابة

שָׁבוּעַ : أسبوع   שָׂדֶה : حقل

חַלּוֹן : نافذة   כָּנָף : جناح

٦- هناك فيما عدا هذا، من الأسماء ما يجمع جمعاً سماعياً شاذاً ولا يفيد فى معرفتها سوى حفظها أو المراجعة القاموسية بإنتظام مثل :

אִשָּׁה : إمرأة   נָשִׁים : نساء

אִישׁ : رجل   אֲנָשִׁים : رجال

בַּת : بنت   בָּנוֹת : بنات

בַּיִת : بيت   בָּתִּים : بيوت

שׁוּק : سوق   שְׁוָקִים : أسواق

עִיר : مدينة   עָרִים : مدن

٧- الأسماء التى تدل على الجماعة ليس لها جمع، مثل :

אָדָם : إنسان   בָּקָר : بقر

٨- الأسماء التى تدل على المواد والمعادن ليس لها جمع، مثل :

זָהָב : ذهب   בַּרְזֶל : حديد

٩- هناك أسماء تأتى على صورة الجمع وليس لها مفرد، مثل :

פָּנִים : وجه   חַיִּים : حياة

صيغة المثنى :

علامة التثنية فى العبرية هى : (ַיִם)

وتستخدم صيغة التثنية فى العبرية مع جميع الأسماء بل فى حالات محددة هى :

١- أعضاء الجسم المزدوجة مثل :

עַיִן : عين	עֵינַיִם : عينيان
אֹזֶן : أذن	אָזְנַיִם : أذنان

٢- فى الأعداد المثناة مثل :

שְׁנַיִם : إثنان	אַלְפַּיִם : ألفان

٣- الأشياء المكونة بطبيعتها من جزئين :

מִסְפָּרַיִם: مقص	מִכְנָסַיִם: بنطلون
נַעֲלַיִם : حذاء	מֶלְקָחַיִם: ملقط - كماشة

٤- أسماء الزمن عند تثنيتها مثل :

יוֹמַיִם : يومان	שְׁבוּעַיִם: أسبوعان
שְׁנָתַיִם: سنتان	חָדְשַׁיִם : شهران

ملاحظات على صيغة المثنى :

١- الأسماء الخارجة عن الأنواع السابقة تثنى فى العبرية بأن توضع فى صيغة الجمع ثم يسبق الاسم بكلمة שְׁנֵי إذا كان مذكرا مثل :

שְׁנֵי יְלָדִים : ولدان

أو يسبق بكلمة שְׁתֵּי إذا كان مؤنثاً مثل :

שְׁתֵּי יְלָדוֹת : بنتان

٢- هناك أسماء ترد على صيغة المثنى وهى فى الحقيقة ليست بمثنى - مثل:

שָׁמַיִם : سماء

מִצְרַיִם : مصر

מַיִם : ماء

٣- يعامل الاسم المثنى معاملة الجمع من حيث صفاته وتصريفه مع الضمائر.

٤- بعض الأسماء التى تقبل التثنية لا تظل فى صيغة التثنية عند وضعها فى صيغة الجمع وتقبل نهاية الجمع.

חֵיל הָרַגְלִים : سلاح المشاة

אַרְבַּע רַגְלִים : أربع أقدام

٥- يلاحظ أن نهاية التأنيث وهى الهاء تقلب عند التثنية إلى تاء (أنظر تثنية كلمة سنة فى أسماء الزمن).

שָׁנָה : سنة　　　שְׁנָתַיִם : سنتان

تدريبات תַּרְגִּילִים

(أ) بين جنس كل اسم (مذكر أو مؤنث) من الأسماء التالية وعدده (افراد أو مثنى أو جمع).

(ب) ضع الأسماء المفردة فى حالة الجمع.

(جـ) ضع الأسماء التى تقبل التثنية فى حالة التثنية.

(د) حول الأسماء الجمع والمثناه إلى أصولها المفردة.

רָעֵב	: جائع	יָכֹל	: قادر
הַשּׁוּעָל	: الثعلب	מִכְתָּב	: خطاب
כֶּלֶב	: كلب	תַּרְגִּיל	: تدريب
לִירָה	: جنيه	אַרְנֶבֶת	: أرنبة
עַלְמָה	: صبية	זְקֵנָה	: عجوز
חָזָק	: قوى	נְעָרִים	: صبيان
תַּפּוּחַ	: تفاحة	אִכָּר	: فلاح
הַמִּשְׁקָפַיִם	: النظارة	הַכַּד	: الجرة
שְׁנָתַיִם	: سنتان	טוֹבִים	: طيبون
צָהֳרַיִם	: ظهر	הַזָּר	: الغريب
דַּקּוֹת	: دقائق	יְלָדִים	: أولاد
מֶלֶךְ	: ملك	חָכָם	: حكيم
סְפָרִים	: كتب	גַּנָּב	: لص
סוֹפֵר	: كاتب	גְּדוֹלָה	: كبيرة
הַסּוֹחֲרִים	: التجار	מַחְבֶּרֶת	: كراسة
צָבָא	: جيش	קָצִין	: ضابط
תִּקְרָה	: سقف	דֶּלֶת	: باب
תְּחִילָּה	: بداية	פְּרָחִים	: أزهار
כּוֹכָב	: كوكب	מַעֲלִית	: مصعد
מְכוֹנִית	: سيارة	יַלְקוּט	: حقيبة
טָעוּת	: خطأ	פָּרָס	: ايران
יָדִית	: مقبض	לְחִי	: خد

שִׁעוּר שְׁמִינִי (ח)

الدرس الثامن

الضمائر الشخصية

כִּנּוּיֵי הַיָּשָׁר

تنقسم الضمائر الشخصية فى اللغة العبرية، مثل اللغة العربية،إلى : ضمائر شخصية منفصلة، وضمائر شخصية متصلة بالاسم أو بالحروف وبأدوات الربط أو بالفعل.

(أ) الضمائر الشخصية المنفصلة

אֲנִי	: أنا	אָנוּ- אֲנַחְנוּ	: نحن
אַתָּה	: أنت	אַתֶּם	: أنتم
אַתְּ	: أنت	אַתֶּן	: أنتن
הוּא	: هو	הֵם	: هم
הִיא	: هى	הֵן	: هن

وتوجد فى العهد القديم صورة أخرى لضمير المفرد المتكلم، وهى אָנֹכִי .

الضمائر الشخصية المتصلة بالاسم

تصريف الاسم

נְטִיַּת הַשֵּׁם

عندما نريد فى العبرية أن ندل على امتلاك شخص ما أو عدة أشخاص لشئ أو لأشياء، فإننا نستخدم أنواعا معينة من الضمائر تلحق بنهاية الشئ المملوك لتدل على ضمير الملكية، وهى الضمائر الشخصية المتصلة بالاسم.

وهناك مجموعتان من ضمائر الملكية المتصلة بالاسم :

مجموعة تلحق بالاسم المفـرد (المذكر - المؤنث).

ومجموعة تلحق بالاسم الجمع (المذكر - المؤنث).

١- تصريف الاسم المفرد المذكر :

إذا إفترضنا أن لدينا كلمة مثل حصان (סוּס) بالعبرية، وهى اسم مفرد مذكر فإننا نلحق بها الضمائر الدالة على كل شخص على النحو التالى :

סוּסִ ——— י حصانى

סוּסְ ——— ךָ حصانك

סוּסֵ ——— ךְ حصانك

סוּס ——— וֹ حصانه

סוּסָ ——— הּ حصانها

סוּסֵ ——— נוּ حصاننا

סוּסְ ——— כֶם حصانكم

סוּסְ ——— כֶן حصانكن

סוּסָ ——— ם حصانهم

סוּסָ ——— ן حصانهن

وعلى هذا تكون النهايات التى ألحقناها بكلمة סוּס هى ضـمائر الملكيـة الدالة على كل شخص (المتكلم - المخاطب - الغائب) فى حالات الافراد والجمع.

ملاحظات :

١- عند تصريف الاسم هناك أسماء تظل حركاتها ثابتة (תְּנוּעוֹת קַיָּמוֹת). وأسماء أخرى تستلزم تعديلا فى حركاتها תְּנוּעוֹת מִשְׁתַּנּוֹת نتيجة لتغير موقع النبر فيها. والمقاطع الثابته أثناء التصريف هى :

(أ) المقطع المقفول غير المنبور والمحرك بحركة قصيرة مثل :

שֻׁלְחָן : منضدة   תַּלְמִיד : تلميذ

כַּדּוּר : رصاصة   יַלְקוּט : حقيبة

(ب) كل حركة طويلة متلوة بحرف مد مثل :

רֹאשׁ : رأس   קִיר : حائط

מוֹרֶה : مدرس   קוֹל : صوت

(جـ) القامص والصيريه قبل النهاية ـ וֹת أو ـֵ ית ، مثل :

גָּלוּת : منفى   זָוִית : زاوية

(د) القامص والصيريه فى أسماء مثل :

זְאֵב : ذيب   כְּאֵב : ألم

כְּלָל : قاعدة

٢- يقتصر منهجنا فى هذه المرحلة على الاسماء ذات المقاطع الثابتة فحسب، وعن إضافة الضمائر إلى الأسماء التى تحتوى على مقاطع غير ثابتة (أى التى تستلزم تعديلا فى حركاتها) فيجب مراعاة ذلك عند التصريف.

٣- الكلمات المنتهية بعلامة التذكير ـֶ ה عند إسنادها الضمائر يتم حذف علامة التذكير ثم تلحق الضمائر بالاسم مثل : מוֹרֶה تصبح :

מוֹרִי - מוֹרְךָ - מוֹרֵךְ- מוֹרוֹ- מוֹרָהּ- מוֹרֵנוּ-מוֹרְכֶם- מוֹרְכֶן- מוֹרָם- מוֹרָן.

٢- تصريف الاسم المفرد المؤنث :

أما إذا أخذنا كلمة مثل (סוּסָה) فرس، وهى اسم مفرد مؤنث فإننا نلاحظ أنه من الضرورى عند تصريفها أن نقلب الهاء علامة التأنيث إلى تاء ثم نضيف الضمائر التى أضفناها إلى الاسم المفرد دون أى تغيير فى هذه الضمائر :

סוּסָתִי	תִי ـــــــــ	فرسى
סוּסָתְךָ	תְךָ ـــــــــ	فرسك
סוּסָתֵךְ	תֵךְ ـــــــــ	فرسك
סוּסָתוֹ	תוֹ ـــــــــ	فرسه
סוּסָתָהּ	תָהּ ـــــــــ	فرسها
סוּסָתֵנוּ	תֵנוּ ـــــــــ	فرسنا
סוּסַתְכֶם	תְכֶם ـــــــــ	فرسكم
סוּסַתְכֶן	תְכֶן ـــــــــ	فرسكن
סוּסָתָם	תָם ـــــــــ	فرسهم
סוּסָתָן	תָן ـــــــــ	فرسهن

ملاحظات :

(أ) نلاحظ أن الفتحة الطويلة تحت الساميخ ظلت كما هى إلا مع ضميرى أنتم وأنتن فقد قصرت إلى فتحة قصيرة، وذلك لأن النبر مع هذين الضميرين ينتقل إلى مقطع الضمير، لإبراز الفارق بين الميم فى أنتم والنون فى أنتن، وبالتالى لزم تقصير المقطع السابق على الضمير حتى لا يكون مقطعا طويلا يستلزم النبر.

(ب) فى الأسماء المؤنثة التى ترد بنهاية أخرى غير ـָה فإن علامات التأنيث تضاف إليها دون أى حذف، وإن كان الأمر يستلزم بعض التغيير فى بقية الكلمة مثل :

מְכוֹנִיתִי : سيارتى
יַלְדוּתִי : طفولتى
מִשְׁלַחְתֵּךְ : وفدك
מַחְבַּרְתְּכֶם : كراستكم

تدريب :

صرف الأسماء التالية مع الضمائر:

מוֹרֶה - תַּלְמִידָה - חָנוּת - יַלְדוּת - שִׁירָה - דִּירָה ،

٣- تصريف الاسم الجمع المذكر:

اذا افترضنا أن لدينا كلمة مثل : أحصنة : סוּסִים، وهى جمع مذكر، فإن الضمائر التى تلحق بها تختلف عن ضمائر الاسم المفرد وتكون على النحو التالى:

סוּסַי	ַ ______ י	أحصنتى
סוּסֶיךָ	ֶ ______ יךָ	أحصنتك
סוּסַיִךְ	ַ ______ יִךְ	أحصنتك
סוּסָיו	ָ ______ יו	(av) أحصنته
סוּסֶיהָ	ֶ ______ יהָ	أحصنتها
סוּסֵינוּ	ֵ ______ ינוּ	أحصنتنا
סוּסֵיכֶם	ֵ ______ יכֶם	أحصنتكم
סוּסֵיכֶן	ֵ ______ יכֶן	أحصنتكن
סוּסֵיהֶם	ֵ ______ יהֶם	أحصنتهم
סוּסֵיהֶן	ֵ ______ יהֶן	أحصنتهن

ملاحظات :

(أ) نلاحظ فى تصريف الاسم الجمع المذكر أن علامة الجمع لابد وأن تحذف من الاسم قبل البدء فى تصريفه، ثم نضيف الضمائر.

٤– تصريف الاسم الجمع المؤنث :

إذا افترضنا لدينا إسماً مثل أفراس (סוּסוֹת) وهو إسم جمع مؤنث، فإن الضمائر التى تضاف إليه هى نفسها الضمائر التى تضاف إلى الاسم المذكر الجمع. ونلاحظ أن علامة الجمع المؤنث تظل ثابتة عند التصريف.

סוּסוֹתַי	ـַי ______	أفراسى
סוּסוֹתֶיךָ	ـֶיךָ ______	أفراسك
סוּסוֹתַיִךְ	ـַיִךְ ______	أفراسك
סוּסוֹתָיו	ـָיו ______	أفراسه
סוּסוֹתֶיהָ	ـֶיהָ ______	أفراسها
סוּסוֹתֵינוּ	ـֵינוּ ______	أفراسنا
סוּסוֹתֵיכֶם	ـֵיכֶם ______	أفراسكم
סוּסוֹתֵיכֶן	ـֵיכֶן ______	أفراسكن
סוּסוֹתֵיהֶם	ـֵיהֶם ______	أفراسهم
סוּסוֹתֵיהֶן	ـֵיהֶן ______	أفراسهن

٥– هناك طريقة أخرى لإلحاق الضمائر بالأسماء، وذلك بإستخدام كلمة שֶׁל وفى هذه الحالة تلحق الضمائر بكلمة שֶׁל نفسها ويرد الاسم قبلها فى حالة التعريف مثل :

הַסּוּסִים שֶׁלָּכֶם	أفراسكم
הַסְּפָרִים שֶׁלָּהּ	كتابها
הַמּוֹרָה שֶׁלָּנוּ	مدرستنا
הַסְּפָרִים שֶׁלָּהֶם	كتبهم

تصريف الاداة של :

שֶׁלִּי - שֶׁלְּךָ - שֶׁלָּךְ - שֶׁלּוֹ - שֶׁלָּהּ - שֶׁלָּנוּ - שֶׁלָּכֶם - שֶׁלָּכֶן - שֶׁלָּהֶם - שֶׁלָּהֶן .

تدريب

١- صرف الأسماء التالية مع الضمائر المتصلة :

שֻׁלְחָן - יְלָדִים - עֲבוֹדָה - חֲבֵרִים - כִּתָּה - זְמַן - מוֹרוֹת -
בַּיִת - בַּת(בִּתִּי) - אִשָּׁה (אִשְׁתִּי) - אֵם (אִמִּי) - אָב (אָבִי -
אָבִיךָ...) - אָח (אָחִי - אָחִיךָ...) - בַּעַל (בַּעֲלִי...) - לֵב (
לִבִּי....).

٢- حول الاسماء التالية من حالة الاسناد المباشر للضمير إلى حالة استعمال

של.:

نموذج : יָדִי הַיָּד שֶׁלִּי

יָדַי - רַגְלַי - רַגְלִי - בַּעֲיוֹתַי - בַּעֲיָתִי - שְׁכֵנַי - מוֹרָתָן
תַּלְמִידוֹתֶיךָ - מִשְׁפַּחְתֵּנוּ - יַלְדָּתָהּ - יַלְדָּה - תַּלְמִידְךָ - לִבּוֹ -
מִכְתָּבָיו - עֲבוֹדָתָם .

الضمائر المتصلة بالحروف والظروف

هناك عدد من الحروف والكلمات فى العبرية تقابل حروف الجر وظروف المكان فى العربية مثل الباء والكاف واللام وكلمة على وإلى ومع وبين وتحت وما إلى ذلك، وهذه الحروف والكلمات فى العبرية تلحق بها ضمائر خاصة لتدل على الأشخاص وذلك على النحو التالى. (انظر الضمائر المتصلة بالملاحق)

שִׁעוּר תְּשִׁיעִי (ט)

الـدرس التاسـع

الإضافـة הַסְּמִיכוּת

عندما يرتبط اسمان فى العبرية ارتباطا إضافيا، فإن الاسم الأول يعد مضافا (נִסְמָךְ) والثانى مضافا إليه (סוֹמֵךְ)، ويعتبر الاسم فى غير هذه الحالة إسما مطلقا.

وهناك نوعان من صور الإضافة :

١- الاضافة الدائمة أو الثابتة (סְמִיכוּת שֶׁל קֶבַע): وذلك حين تكون الاسماء، التى تركب صيغة الاضافة معنى جديدا لاعلاقة له بمعنى كل كلمة منفصلة مثل :

בֵּית-סֵפֶר : مدرسة

ففى هذا المثال نجد أن كلمة בַּיִת : بيت ، وكلمة סֵפֶר كتاب، قد إختفيتا تماما من المعنى، وكونا معنى جديدا يعبر عنهما معا، وهو المدرسة.

ومن ذلك أيضا على سبيل المثال :

יוֹשֵׁב־רֹאשׁ : رئيس (יוֹשֵׁב بمعنى يجلس - جالس، רֹאשׁ بمعنى رأس - رئيس).

נִכְסֵי-צֹאן-בַּרְזֶל : شئ حقيقى أو ملموس

(נִכְסֵי- : ممتلكات - צֹאן: أغنام - בַּרְזֶל : جديد)

وتطلق أيضا على ما يسمى بالمصطلح الشائع فى أيامنا «قائمة الممتلكات» وهى القائمة التى تكتب للزوجة ويحق لها الحصول عليها فى حالة الطلاق من زوجها).

שִׁבֹּלֶת-שׁוּעָל : الشوفان (نبات)

(שִׁבֹּלֶת : سنبلة، שׁוּעָל: (ثعلب)

٢- الاضافة الارتباطية (סְמִיכוּת שֶׁל זִיקָה) : وذلك حين تعبر الاسماء التى تكون صيغة الاضافة عن معان منفصلة، ولكن يقوم بينها ارتباط يربط بينها للتعبير عن معنى معين، مثل :

עִתּוֹן- עֶרֶב: صحيفة مسائية

אֲרוּחַת- בֹּקֶר: وجبة إفطار

هنا فى هذين المثالين نجد أن الكلمات : עֶרֶב- בֹּקֶר وهما المضاف إليه، تحددان وصف المضاف (עִתּוֹן- אֲרוּחָה)، حيث أن الصحيفة ليست مجرد صحيفة، بل صحيفة مسائية، والوجبة ليست أية وجبة، بل وجبة الافطار. وهكذا نستنتج من هذه الأمثلة أن المضاف إليه، عادة، يصف المضاف من عدة نواح أو مجالات، ويمكن حصر هذه المجالات فيما يلى :

١- الملكية، مثل בֵּית- יוֹסֵף : بيت يوسف

٢- المكان، مثل נַהֲרוֹת- בָּבֶל : أنهار بابل

٣- الزمان، مثل תְּפִלַּת-שַׁחֲרִית : صلاة الفجر

٤- السبب، مثل מַחֲלַת-אַהֲבָה : مرض الحب

٥- المادة، مثل בֵּית-אֲבָנִים : منزل حجرى

٦- الوظيفة، مثل אִישׁ- מִלְחָמָה : رجل حرب (محارب)

٧- أداة العمل، مثل קוֹל- שׁוֹפָר : صوت البوق (الصُور)

٨- الوعاء، مثل סִיר- בָּשָׂר : قدر اللحم

٩- المقياس والمسافة والوزن، חֲצִי-קִילוֹ : نصف كيلو

١٠- الفاعل، עֲקִיצַת-עַקְרָב : لدغة عقرب

١١- المفعول به، כְּבוֹד-אָב : احترام الاب

١٢- الصفة، יְפַת-מַרְאֶה : جميلة الطلعة

١٣- المبالغة، שִׁיר-הַשִּׁירִים : نشيد الانشاد

١٤- الاختصار، יְצִיאַת-מִצְרַיִם : الخروج من مصر

١٥- الجزء من الكل، יְדֵי-מֹשֶׁה : يد موسى

١٦- إضافة الخاص إلى العام، הַר-סִינַי : جبل سيناء

ويمكن تحويل بعض الجمل التى تفصل فيها ما بين كلمتين بينهما علاقة ملكية باستخدام أدوات الوصل أو حروف النسب إلى جمل إضافة بسيطة على سبيل الاختصار، مثل :

١- אָרוֹן בִּשְׁבִיל סְפָרִים دولاب من أجل الكتب

فتصبح اختصارا אֲרוֹן סְפָרִים دولاب كتب

٢- שֻׁלְחָן לִכְתִיבָה مائدة أو منضدة للكتابة

تصبح اختصارا שֻׁלְחַן כְּתִיבָה منضدة كتابة

٣- כּוֹס מְלֵאָה חָלָב : كأس مملوء باللبن

تصبح اختصارا כּוֹס חָלָב كأس حليب

وعلى نفس النسق حاول أن تقوم بهذا الاختصار للجمل التالية :

נֵר לְשַׁבָּת : شمعة ليوم السبت

כַּפִּית שֶׁל סֻכָּר : ملعقة صغيرة خاصة بالسكر

כַּפִּית מִפְּלַסְטִיק : ملعقة صغيرة من البلاستيك

وهناك طريقتان للإضافة فى العبرية :

الطريقة الأولى : סְמִיכוּת מְיוּדַעַת (الاضافة بهاء التعريف)

وهى طريقة يربط فيها بين الأسمين بنبرة واصلة تسمى (مقيف) وهى عبارة عن شرطة صغيرة توضع بين الاسمين لتدل على إرتباطهما بالإضافة.

وفى هذه الحالة يعتبر الإسمان على معيار النطق والنبر كلمة واحدة. ويترتب على هذا تقصير الحركات الطويلة فى الاسم الأول (المضاف) قصداً إلى المرور عيله بسرعة أثناء النطق. كذلك يترتب على ارتباط الأسمين وإعتبارهما كلمة واحدة وضع نبرة رئيسية واحدة فى كليهما. وعادة تنتقل النبرة إلى المضاف إليه وهذا هو السبب فى تغيير حركات الاسم المضاف كى تتفق مع قاعدة النبر بحيث تصبح جميع مقاطعه غير قابلة للنبر طالما أن النبرة الأساسية قد أنتقلت إلى المضاف إليه.

وهناك تغييرات عامة تقع فى كل من الإسم المفرد والمثنى والجمع عند وضعه فى حالة المضاف نجملها فيما يلى :

١- الاسم المفرد المذكر : تقصر حركاته إذا كانت تقبل التقصير طبقاً لجدول تغير الحركات.

وهناك حالات أساسية للتقصير مثل :

(أ) القامص السابقة للمقطع المنبور تحول إلى سكون. وإذا وقعت تحت حرف حلقى تحول إلى حطاف باتاح :

מָרָק ——— מְרַק יְרָקוֹת		: شوربة خضار
אָדוֹן ——— אֲדוֹן הָעוֹלָם		: سيد العالم
נָמָל ——— נְמַל פּוֹרְט- סָעִיד		: ميناء بورسعيد

فيما عدا الكلمات المنتهية بشوروق تاء أو حيريق جادول تاء مثل :

גָלוּת : منفى   זָוִית : زاوية

(ب) القامص والصيرية تحت المقطع المنبور تحول إلى باتاح :

זָקֵן — זְקַן הָעִיר : حكيم المدينة

דָּבָר — דְּבַר אֱלוֹהִים : كلمة الرب

(جـ) الكلمات ذات المقطع الواحد الطويل لا تتغير بإستثناء الكلمات ذات المقطع الواحد المشكل بالقامص فتتحول إلى فتحة قصيرة مثل :

כּוֹס — כּוֹס הַמַּיִם : كأس الماء

סוּס — סוּס הָאִכָּר : حصان الفلاح

أما كلمة יָד فإنها تصبح فى الإضافة יַד חֲזָקָה : يد العزم، حيث تقصر القامص إلى بتاح.

(د) الأسماء على وزن פַּיִל تتحول فى الإضافة إلى وزن פֵּיל ، مثل :

בַּיִת : تصبح فى الاضافة בֵּית הַדּוֹד : منزل العم

זַיִת : تصبح فى الاضافة זֵית : زيتون

(هـ) الأسماء السيجولية المفردة لا تتغير مثل :

מֶלֶךְ הַמְּלָכִים : ملك الملوك

ولكن كلمة مثل חֶדֶר: غرفة تصبح חֲדַר הָאֹכֶל : غرفة الطعام

٢- الاسم المفرد المؤنث :

(أ) جميع الأسماء المؤنثة المنتهية بعلامة التأنيث ָה تتحول نهايتها إلى فتحة قصيرة وتاء ַת مثل :

פְּרוּסָה : شريحة لقمة פְּרוּסַת לֶחֶם : شريحة خبز

סוּסָה : فرس סוּסַת הַיֶּלֶד : فرس الولد

מַלְכָּה : ملكة מַלְכַּת הַיּוֹפִי : ملكة الجمال

פְּקִידָה : موظفة פְּקִידַת הַבַּנְק : موظفة البنك

(ب) هناك بعض الأسماء المؤنثة المنتهية بـ (ָ ה) تتحول علامة الاضافة فيها إلى ֶ ת ويأتى معظمها على وزن (מִפְעָלָה)، مثل :

מֶמְשָׁלָה : حكومة　　　מֶמְשֶׁלֶת מִצְרַיִם : حكومة مصر

(מִשְׁטָרָה - شرطة) - (מַחְלָקָה- قسم) -

(מִנְהָרָה- نفق) - (אִשָּׁה " אֵשֶׁת" - زوجة) - (מִסְעָדָה- مطعم)

- (מִכְלָלָה- معهد - كلية) - (מִפְקָדָה- قيادة).

(ب) أما الاسماء المؤنثة التى ترد بغير هذه النهاية فلا تتغير نهايتها وتنطبق عليها هى والأسماء المؤنثة دون نهاية التأنيث قاعدة تقصير الحركات إذا كانت من الأوزان التى تقبل التقصير.

٣- الاسم الجمع المذكر :

(أ) جميع الأسماء الجمع المذكر تتحول نهاية الجمع فيها وهى الحيريق جادول والميم إلى صيرية ويود لفتح المقطع ورفع ضرورة النبر عنه - مثل :

סוּסִים : أحصنة　　　סוּסֵי הַנַּעַר : أحصنة الصبى

מִכְתָּבִים : خطابات　　　מִכְתְּבֵי אַהֲבָה : خطابات غرامية

(ب) وإذا كان الاسم الجمع من الأوزان التى تقبل حركاتها التقصير أجرينا التعديل الواجب فى الحركات.

٤- الاسم الجمع المؤنث :

لا تتغير نهاية الجمع المؤنث وهى الحولام المشبعة والتاء فى حالة الإضافة. ولكن إذا كان الاسم من الأوزان التى تقبل تقصير الحركات أجرينا التعديل اللازم مثل :

מִלְחָמוֹת　　　מִלְחֲמוֹת דָּמִים : حروب دموية

עֻגּוֹת　　　עֻגּוֹת גְּבִינָה : فطائر جبن

٥- الاسم المثنى :

يخضع الاسم المثنى لتغيير نهايته كما يحدث فى الاسم الجمع المذكر أى أن النهاية تتحول إلى صيريه يود لفتح المقطع، وإذا كان من أوزان الأسماء التى تقبل تغيير الحركات أجرينا التغيير مثل :

יָדַיִם : يدان   יְדֵי הַיֶּלֶד : أيدى الولد

שְׂפָתַיִם : شفتان   שִׂפְתֵי הַבַּת : شفتا البنت

ونلاحظ أن المقيف وهى النبرة الواصلة قد اختفت فى كثير من النصوص العبرية الحديثة كتابة وإن كان هذا لا ينفى أثرها فى ربط الكلمات.

ملاحظات :

فى هذا النوع من الإضافة (الاضافة البسيطة)، وهى التى تميز لغة (المقرا) (العهد القديم) نلاحظ أنه من الممكن أن يأتى للمضاف أكثر من مضاف إليه مثل:

יְמֵי שְׁנֵי חַיֵּי אַבְרָהָם : أيام سنى حياة ابراهيم

الطريقة الثانية : الإضافة بكلمة שֶׁל

تصاغ الإضافة أحياناً، ولاسيما فى العبرية الحديثة، بوضع كلمة שֶׁל أداة الملكية بين المضاف والمضاف إليه دون أن يحدث تغيير فى تشكيل المضاف (اتبعت هذه الطريقة فى لغة المشنا).

وهناك طريقتان لصياغة هذا النوع من الإضافة :

(أ) بإلحاق أداة التعريف إلى كل من طرفى الإضافة :

הַמּוֹרֶה שֶׁל הַכִּתָּה : مدرس الفصل

הַפָּרָה שֶׁל הָאִכָּר : بقرة الفلاح

הַמַּזְכִּיר שֶׁל הָאוּמּוֹת הַמְאוּחָדוֹת : سكرتير الأمم المتحدة

(ب) بإلحاق ضمير بالمضاف يعود على المضاف إليه المعرف بهاء التعريف بشرط أن يكون من جنسه وعدده وذلك للتأكيد على المضاف مثل :

בֵּית יוֹסֵף : منزل يوسف

تصبح : בֵּיתוֹ שֶׁל יוֹסֵף

וַעֲדַת שְׁבִיתַת הַנֶּשֶׁק : لجنة الهدنة

تصبح : וַעֲדָתָהּ שֶׁל שְׁבִיתַת הַנֶּשֶׁק

סוּסֵי הָאִכָּר : أحصنة الفلاح

تصبح : סוּסָיו שֶׁל הָאִכָּר

ملحوظات هامة :

١- يجب أن نلاحظ أن الإسم فى اللغة العبرية يكون معرفاً فى الحالات التالية:

(أ) إذا دخلت عليه اداة التعريف.

(ب) إذا كان مضافا إلى ضمير من ضمائر الرفع المتصلة.

(جـ) إذا كان اسم علم.

ولا يجوز أن يعرف الاسم بأكثر من طريقة واحدة بمعنى أنه لا يصح أن تدخل عليه اداة التعريف ثم يلحق به ضمير من ضمائر الرفع أو العكس.

٢- لا يجوز إدخال فاصل بين المضاف والمضاف إليه : لا نقول : שְׁבִיתַת כְּעֶשְׂרִים יַמָּאִים : إضراب حوالى عشرون بحارا، إذ فى هذه الحالة إما أن تستخدم الاداة שֶׁל أو نستعيض عن حرف الكاف بكلمة בְּעֶרֶךְ: تقريبا، فى نهاية الجملة، فنقول :

הַשְּׁבִיתָה שֶׁל כְּעֶשְׂרִים יַמָּאִים

أو שְׁבִיתַת עֶשְׂרִים יַמָּאִים בְּעֶרֶךְ

٣- فى حالة وجود أكثر من مضاف إليه فى الجملة يستحسن إستخدام الاداة שֶׁל فى صياغة الجملة، فلا نقول :

הַנְהָלַת אִרְגּוּן סוֹחֲרֵי- הַיְּרָקוֹת

إتحاد منظمة تجار الخضروات، بل نقول:

הַהַנְהָלָה שֶׁל אִרְגּוּן סוֹחֲרֵי- הַיְּרָקוֹת.

تطبيقات وتدريبات على الإضافة

١- كتاب التلميذ

- סֵפֶר הַתַּלְמִיד
- הַסֵּפֶר שֶׁל הַתַּלְמִיד
- סִפְרוֹ שֶׁל הַתַּלְמִיד

٢- كراسة التلميذة

מַחְבֶּרֶת הַתַּלְמִידָה

הַמַּחְבֶּרֶת שֶׁל הַתַּלְמִידָה

מַחְבַּרְתָּהּ שֶׁל הַתַּלְמִידָה

٣- جنود الأعداء

חַיָּלֵי הָאוֹיְבִים

הַחַיָּלִים שֶׁל הָאוֹיְבִים

חַיָּלֵיהֶם שֶׁל הָאוֹיְבִים

٤- فساتين الفتيات

שִׂמְלוֹת הַנְּעָרוֹת

הַשִּׂמְלוֹת שֶׁל הַנְּעָרוֹת

שִׂמְלוֹתֵיהֶן שֶׁל הַנְּעָרוֹת

٥- ضع الجمل الآتية فى حالة الإضافة بالصور الثلاث :

منزل الرجل - بندقية الجندى - عيون الفتاة - سرير الطفل - مدرس الفصل - لغة الشعب - تجار المدينة - لصوص السيارات.

٦- حول الجمل الآتية من صورة الاضافة بالادة שֶׁל أو مع أدوات الربط إلى الاضافة البسيطة :

نموذج :

כַּרְטִיס שֶׁל חָבֵר : بطاقة عضوية כַּרְטִיס חָבֵר

١- כַּרְטִיסִים שֶׁל חָבֵר : تذاكر عضوية

٢- שִׁירִים שֶׁל חַג : أغانى العيد

٣- בַּקְבּוּקִים מְלֵאִים יַיִן : زجاجات مليئة بالخمر

٤- עִתּוֹנִים שֶׁיּוֹצְאִים בָּעֶרֶב : صحف تصدر فى المساء

٥- שִׁכּוּן שֶׁל וְתִיקִים : إسكان للقدامى

٦- שִׁעוּרִים שֶׁל עִבְרִית : دروس العبرية

٧- שִׁעוּרִים לְאַנְגְּלִית : دروس الانجليزية

٨- אִישׁ שֶׁיֵּשׁ לוֹ בַּיִת (בַּעַל) : رجل لديه منزل

٩- תַּחֲנָה שֶׁל רַכֶּבֶת : محطة قطار

١٠- מְנוֹרָה שֶׁשָּׂמִים עַל הַשֻּׁלְחָן : شمعدان يضعونه على المائدة

١١- קְבוּצָה שֶׁל יְלָדִים : جماعة من الأولاد

١٢- עֲבוֹדָה שֶׁעוֹשִׂים בַּיָּד : عمل يصنعونه يدويا

١٣- אֲרוּחָה שֶׁאוֹכְלִים בַּבֹּקֶר : وجبة ياكلونها صباحا

١٤- מְכוֹנוֹת לִכְבִיסָה : ماكينات للغسيل (غسالات)

١٥- הַפְסָקָה בַּצָּהֳרַיִם : راحة فى الظهيرة

١٦- טִפּוֹת בִּשְׁבִיל הָעֵינַיִם : قطرة للعيون

١٧- מִשְׁקָפַיִם הַשֶּׁמֶשׁ : نظارات للشمس

١٨- כַּדּוּרִים וִיטָאמִינִים : حبوب فيتامينات

١٩- מִשְׁחָה בִּשְׁבִיל הַשִּׁנַּיִם : معجون أسنان

٢٠- רוֹפֵא בִּשְׁבִיל יְלָדִים (לֵב- נָשִׁים- עוֹר) : طبيب أطفال

שִׁעוּר עֲשִׂירִי (י')

الدرس العاشـر

الصفـة שֵׁם הַתּוֹאַר

١- الصفات فى العبرية تطابق الأسماء الموصوفة فى التذكير والتأنيث والجمع والافراد والتعريف والتنكير. والاسم المثنى يعامل فى صفاته معاملة الجمع مثل :

אִישׁ טוֹב	: رجل طيب
אִשָּׁה טוֹבָה	: امرأة طيبة
אֲנָשִׁים טוֹבִים	: رجال طيبون
נָשִׁים טוֹבוֹת	: نساء طيبات
עֵינַיִם שְׁחוֹרוֹת	: عينان سوداوتان
שִׁעוּרִים קַלִּים	: دروس سهلة

٢- إذا كان الاسم الموصوف من الأسماء التى تجمع جمعاً شاذاً فإنه يعامل فى صفاته وفقاً لأصله فى حالة المفرد مثل :

מְקוֹמוֹת רַבִּים	: أماكن كثيرة
פְּעָמִים רַבּוֹת	: مرات كثيرة
עָרִים יָפוֹת	: مدن جميلة

٣- يمكن أن ترد الصفة نكرة للاسم المعرف على أنها خبر مثل :

הָאִישׁ טוֹב	: الرجل طيب

أمثلة :

אֲרוּחָה קַלָּה	: وجبة خفيفة	חֲדָרִים גְּדוֹלִים	: غرف كبيرة
מִכְתָּב מְשַׁעֲמֵם	: خطاب ممل	שִׁעוּרִים קָשִׁים	: دروس صعبة
פְּקִידוֹת רְצִינִיּוֹת	: موظفات جادات	אֹכֶל טָעִים	: طعام لذيذ

درجات الصفة :

هناك أربع درجات للصفة فى العبرية :

(أ) درجة الصفة البسيطة :

وفيها تكون الصفة على ما هى عليه دونما إرتباط بأى أسماء أخرى مثل :

אִישׁ חָכָם : رجل حكيم

(ب) درجة المساواة :

وهى التى يتساوى فيها المشبه بالمشبه فى صفته وأداة التشبيه فى هذه الحالة هى حرف الكاف تماما كما هو فى العربية مثل :

דָּוִד חָכָם כִּשְׁלֹמֹה : داود حكيم مثل سليمان

הָאֶבֶן קָשָׁה כַּבַּרְזֶל : الحجر صلب كالحديد

(جـ) درجة التفضيل :

وهى التى يزيد فيها حظ المشبه من الصفة عن المشبه به وأداة التفضيل هى كلمة من : מִן، مثل :

הַדְּבַשׁ מָתוֹק מִן הַתַּפּוּחַ : العسل أحلى من التفاح

שְׁלֹמֹה חָכָם מִדָּוִד : سليمان أحكم من داود

(د) درجة المبالغة :

وهى التى يكون الاسم فيها متحلياً بأوفر حظ من الصفة عن غيره من الأسماء ويمكن صياغة المبالغة بعدة طرق :

١- تعريف الصفة بهاء التعريف ثم وضع كلمة (בְּכֹל) أو حرف الباء بعدها، مثل:

אָחִי הֶחָרוּץ בְּכֹל הַתַּלְמִידִים : أخى أكثر التلاميذ اجتهاداً

הִיא הַיָּפָה בְּכֹל הַנָּשִׁים : هى أجمل النساء

הִיא הַיָּפָה בַּנָּשִׁים : هى أجمل النساء

٢- استخدام الصفة نكره ويوضع بعدها كلمة (מִכֹּל) :

הוּא חָכָם מִכֹּל אָדָם : هو أحكم من أى إنسان

٣- وضع الصفة فى حالة إضافة، مثل :

הוּא קְטֹן בָּנָיו : هو أصغر أبنائه

٤- إستخدام صيغة للمبالغة وهى الأكثر شيوعاً فى العبرية الحديثة وذلك بإستعمال كلمة בְּיוֹתֵר : الأكثر، وذلك بعد الصفة المعرفة مثل :

אָחִי הוּא הֶחָרוּץ בְּיוֹתֵר : أخى هو الأكثر اجتهادا

٥- استخدام كلمة יוֹתֵר أكثر، وهى شائعة الاستعمال أيضا فى العبرية الحديثة قبل الصفة فى درجة المبالغة :

הַנַּעַר יוֹתֵר חָרוּץ מֵהַכֹּל : الفتى أكثر الجميع اجتهادا

الصفـة النسـبية : שֵׁם הַיַּחַס

ينقلب الاسم إلى صفة نسبية إذا أضيفت إليه علامات النسب وهى :

(ִ י) للمفرد المذكر (ִ ית أو ִ יָּה) للمفرد المؤنث

(ִ יִּים) للجمع المذكر (ִ יּוֹת) للجمع المؤنث

مثل צִיּוֹן : صهيون، تصبح فى حالة الصفة النسبية :

צִיּוֹנִי : صهيونى צִיּוֹנִיִּים : صهاينة

צִיּוֹנִית : صهيونية צִיּוֹנִיּוֹת : صهيونيات

צָרְפַת: فرنسا، تصبح فى حالة الصفة النسبية :

צָרְפָתִי : فرنسى צָרְפָתִיִּים : فرنسيون

צָרְפָתִית : فرنسية צָרְפָתִיּוֹת : فرنسيات

وعلى نفس هذا النسق كلمات مثل :

יִשְׂרָאֵל (יִשְׂרְאֵלִי) - אַנְגְּלִיָּה (אַנְגְּלִי)

גֶּרְמַנְיָה (גֶּרְמָנִי) - רוּסְיָה (רוּסִי)

مع ملاحظة حذف المقطع الأخير (ִ יָה) من أسماء الدول عند تحويلها إلى حالة الصفة النسبية.

ملاحظات على الصفة النسبية :

١- فى الاسم المفرد المؤنث الذى ينتهى بالعلامة (ָ ה) تقلب الهاء إلى تاء مثل

חֶבְרָה : مجتمع ← חֶבְרָתִי : اجتماعى

٢- الأسماء التى أخرها حرف (ִים) تسقط منها الميم عند إضافة علامات النسب إليها مثل :מִצְרַיִם

מִצְרִי - מִצְרִית - מִצְרִיִּים - מִצְרִיּוֹת

٣- لتخفيف النطق يحذف حرف الياء من المنسوب قبل إضافة علامة الجمع إليه فيقال :

עִבְרִים : بدلا من עִבְרִיִּים : عبريون

٤- الكلمات التى تدل على المهن والمنقولة عن لغات أجنبية (معبرنة) لها قاعدة خاصة فى حالة تحويلها إلى الصفة النسبية. فالكلمات المنتهية بالقامص هاء (ָ ה) تصبح فى حالة الصفة النسبية على النحو التالى :

מוּסִיקָה ـــ מוּסִיקָאִי - מוּסִיקָאִית - מוּסִיקָאִים - מוּסִיקָאִיּוֹת

أمثلة :

פּוֹלִיטִיקָה : سياسة   מָתֵימָטִיקָה : علم الرياضيات

أما الأسماء المنتهية بالياء هاء (ְיָה) فإنها تصبح فى حالة الصفة النسبية

פִילוֹסוֹפְיָה : فلسفة   : تصبح

פִילוֹסוֹף : فيلسوف   פִילוֹסוֹפִית : فيلسوفة

פִילוֹסוֹפִים : فلاسفة   פִילוֹסוֹפִיּוֹת : فلاسفة

٥- هناك بعض الأسماء تستخدم فيها للصفة النسبية النهاية ـــ נִי ، مثل :

חֵיפָה : حيفا ... تصبح فى حالة الصفة النسبية :

חֵיפָנִי - חֵיפָנִית - חֵיפָנִיִּים - חֵיפָנִיּוֹת.

גּוּף : جسد - جسم

גּוּפָנִי - גּוּפָנִית - גּוּפָנִיִּים - גּוּפָנִיּוֹת.

وليست هناك قاعدة محددة لمثل هذه النهايات.

تقوية الصفة :

يتم تقوية الصفة فى اللغة العبرية بإضافة المقطع ָן على النحو التالى :

שַׁקָּר : كاذب — שַׁקְרָן : كذوب

עָצֵל : كسلان — עַצְלָן : كسول

أمثلة :

מַדְעָן : عالم — בַּיְשָׁן : خجول

פַּחְדָן : جبان — סַקְרָן : محب للاستطلاع

كما تضاف هذه النهاية أيضا لتحديد الانتماء لمهنة أو لعبة، مثل :

כַּדּוּרְסַלָּן : لاعب سلة — שַׂחְיָן : سباح

שַׁדְרָן: مذيع — לַמְדָן : دارس متمكن

وتأتى بعض الصفات فى العبرية كذلك على وزن מְפוּעָל وأصلها מְפֻעָּל

מְנוּמָּס : مهذب — מְבוּגָּר : بالغ – ناضج

מְבוּלְבָּל : مرتبك- موش — מְלוּכְלָךְ : قذر – وسخ

מְאוּשָּׁר : سعيد — מְאוּכְזָב : خائب الأمل

מְפוּרְסָם : مشهور — מְשׁוּכְלָל : مجهز جيدا

تدريبات على الصفة

١- ترجم الجمل الآتية إلى العربية ثم حولها إلى جمع الذكور وجمع الاناث حسب الحالة :

مدرس جديد – طبيب جيدا – رجل جاد – مكان ممل

لغة سهلة – مدينة صغيرة – مطبخ جديد – أديب مشهور

سيارة مجهزة جيدا – عمل جديد – موظفة مجتهدة .

٢- أدخل علامات الصفة النسبية على الكلمات الآتية مع الضمائر المختلفة :

קוֹל (קוֹלָנִי)-יְרוּשָׁלַיִם (יְרוּשַׁלְמִי)-הַר (הֲרָרִי)-

אֲמֵרִיקָה -רוּסְיָה -פִּיסִיקָה (فيزياء)- סוֹצְיוֹלוֹגְיָה (علم الاجتماع) -סְפּוֹרְט (رياضة)

٤- أدخل الصفة المناسبة فى الجمل الآتية :

١- מָקוֹם (רָחָב - רְחָבָה - רְחָבוֹת)

٢- עֵינַיִם (יָפִים - יָפוֹת - יָפֶה)

٣- נָשִׁים (טוֹבִים - טוֹבוֹת - טוֹבָה)

٤- עִיר (גָּדוֹל - גְּדוֹלָה - גְּדוֹלִים)

٥- סִפּוּר (מְעַנְיֵן - מְעַנְיְנִים)

٦- אָבוֹת (טוֹב - טוֹבִים)

٧- יוֹנִים (לְבָנִים - לְבָנוֹת - לְבָנָה)

٨- עוֹרְבִים (שָׁחוֹר - שְׁחוֹרִים)

٩- פְּרָ חִים (אֲדֻ מִּים - אֲדֻ מָּה)

١٠- מְכוֹנִית (כְּחֻ לָּה - כְּחֻ לִּים)

הַשִּׁעוּר הָאַחַד-עָשָׂר (י"א)

الدرس الحادى عشـر

العـدد שֵׁם הַמִּסְפָּר

تتوافق قاعدة العدد فى اللغة العبرية تماما مع قاعدة العدد فى اللغة العربية. فالقاعدة فى اللغة العربية هى أن الرقم ١، ٢ يأتيان وفق المعدود من حيث التذكير و التأنيث، وأن الأرقام من ٣ – ١٠ تأتى عكس المعدود أيضا من حيث التذكير والتأنيث. ونفس الحال بالنسبة للاعداد ١١، ١٢ التى تأتى أيضا وفق المعدود والاعداد من ١٣ – ١٩ التى تأتى عكس المعدود، فنحن نقول فى العربية على سبيل المثال :

رجل واحد – ثلاثة جنود – أربع فتيات – عشرة موظفين – إحدى عشر مؤلفا – اثنتا عشرة مدرسة – ثلاث عشرة طالبة – خمسة عشر طالبا.

وهنا نلاحظ مثلا فى الاعداد من ٣ – ١٠ فى العربية أنه إذا كان المعدود مذكرا جاء العدد به تاء التأنيث (ثلاثة – أربعة – سبعة – عشرة) أما إذا كان المعدود مؤنثا فإن العدد يأتى خاليا من تاء التأنيث لأن المعدود مؤنثا فنقول (أربع – سبع – ثمان – تسع ...)

وكذا الحال بالنسبة للاعداد من ١١ – ١٩، حيث يكون العددان ١١، ١٢ من نفس جنس المعدود، فإذا كان المعدود مذكرا استخدمنا الرقمان أحد وإثنا وأضفنا لهما كلمة «عشر» الخالية من تاء التأنيث فنقول : أحد عشر أو إثنا عشر، وكذا بالنسبة للاعداد من ١٣ – ١٩ التى من المفروض أن تأتى عكس المعدود فنقول : ثلاثة (وهو العدد الاساسى الذى يأتى عكس المعدود) ثم نضيف كلمة «عشر» الخالية من تاء التأنيث، لأن هذه التاء ظهرت فى الرقم الإحادى، وهكذا فنحن نقول : أربعة عشر – خمسة عشر – سبعة عشر.

أما إذا كان المعدود مؤنثا، فإننا نستخدم مع الرقمين ١١، ١٢ رقمان من نفس الجنس، أى مؤنثين فنقول إحدى عشرة، وإثنتا عشرة، ونلاحظ هنا فى هذه الحالة أن تاء التأنيث ظهرت فى كلمة «عشرة»، حيث أننا اعتبارا من الرقم ١٣ وحتى ١٩ سنستخدم رقما من غير جنس المعدود، أى مذكرا، فنقول ثلاث – أربع – سبع ثم نضيف إليه كلمة «عشرة» فيصبح الرقم ثلاث عشرة – أربع عشرة – سبع عشرة، وهكذا نفس هذه القاعدة هى المتبعة تماما فى العبرية، وسوف يلاحظ الطالب وجود تشابه ليس فى القاعدة فحسب، بل أيضا فى نفس الأرقام العبرية التى تتطابق فى نطقها وطريقة تكوينها مع الإرقام العربية، مما يجعل أمر فهم هذه القاعدة سهلا للغاية بالنسبة لدارس العبرية الذى لغته الأم هى العربية.

وعلى ضوء ما سبق فإن قاعدة العدد فى اللغة العبرية هى على النحو التالى :

١- للأعداد من ١- ١٩ صورتان : مذكرة ومؤنثة.

٢- للاعداد من ١- ١٠ صورتان، الأولى مطلقة والثانية مضافة.

٣- العددان ١ – ٢ والعددان ١١، ١٢ يأتيان وفق المعدود فى الجنس من حيث التذكير والتأنيث.

٤- الأعداد من ٣ – ١٠، ومن ١٣ – ١٩ تأتى عكس المعدود فى الجنس من حيث التذكير والتأنيث.

وفيما يلى الأعداد من ١ – ١٠

זכר			נקבה		
العدد المستعمل مع المذكر			العدد المستعمل مع المؤنث		
مطلق	بالعربية	مضاف	مطلق	بالعربية	مضاف
אֶחָד	واحد	אַחַד	אַחַת	واحدة	אַחַת
שְׁנַיִם	اثنان	שְׁנֵי	שְׁתַּיִם	اثنتان	שְׁתֵּי
שְׁלֹשָׁה	ثلاثة	שְׁלֹשֶׁת	שָׁלֹשׁ	ثلاث	שְׁלֹשׁ
אַרְבָּעָה	أربعة	אַרְבַּעַת	אַרְבַּע	أربع	אַרְבַּע
חֲמִשָּׁה	خمسة	חֲמֵשֶׁת	חָמֵשׁ	خمس	חֲמֵשׁ
שִׁשָּׁה	ستة	שֵׁשֶׁת	שֵׁשׁ	ست	שֵׁשׁ
שִׁבְעָה	سبعة	שִׁבְעַת	שֶׁבַע	سبع	שְׁבַע
שְׁמוֹנָה	ثمانية	שְׁמוֹנַת	שְׁמוֹנֶה	ثمانى	שְׁמוֹנֶה
תִּשְׁעָה	تسعة	תִּשְׁעַת	תֵּשַׁע	تسع	תְּשַׁע
עֲשָׂרָה	عشرة	עֲשֶׂרֶת	עֶשֶׂר	عشر	עֶשֶׂר

أمثلة :

שְׁנֵי חֲבֵרִים : صديقان — שְׁתֵּי חֲבֵרוֹת : صديقتان

שְׁלֹשָׁה יָמִים : ثلاثة أيام — שָׁלֹשׁ שָׁעוֹת : ثلاث ساعات

שִׁשָּׁה בַּחוּרִים : ستة أصدقاء — אַרְבַּע שָׁבוּעוֹת : أربع أسابيع

أما الأعداد من ١١ : ١٩ فتكون بوضع العدد المستعمل مع المذكر قبل كلمة עָשָׂר، والعدد المستعمل مع المؤنث قبل كلمة עֶשְׂרֵה على النحو التالي:

العدد المستعمل مع المذكر		العدد المستعمل مع المؤنث	
אַחַד-עָשָׂר	أحد عشر	אַחַת-עֶשְׂרֵה	أحدى عشرة
שְׁנֵים-עָשָׂר	اثنا عشر	שְׁנֵים-עֶשְׂרֵה	اثنتا عشرة
שְׁלֹשָׁה-עָשָׂר	ثلاثة عشر	שְׁלֹשׁ-עֶשְׂרֵה	ثلاث عشر
אַרְבָּעָה-עָשָׂר	أربعة عشر	אַרְבַּע-עֶשְׂרֵה	أربع عشر
חֲמִשָּׁה-עָשָׂר	خمسة عشر	חֲמֵשׁ-עֶשְׂרֵה	خمس عشرة
שִׁשָּׁה-עָשָׂר	ستة عشر	שֵׁשׁ-עֶשְׂרֵה	ست عشرة
שִׁבְעָה-עָשָׂר	سبعة عشر	שְׁבַע-עֶשְׂרֵה	سبع عشرة
שְׁמוֹנָה-עָשָׂר	ثمانية عشر	שְׁמוֹנֶה-עֶשְׂרֵה	ثمان عشرة
תִּשְׁעָה-עָשָׂר	تسعة عشر	תְּשַׁע-עֶשְׂרֵה	تسع عشرة

أمثلة :

שְׁלֹשָׁה-עָשָׂר חֲבֵרִים : ١٣ صديقا

אַרְבַּע- עֶשְׂרֵה חֲבֵרוֹת : ١٤ صديقة

שִׁשָּׁה- עָשָׂר שֻׁלְחָנוֹת : ١٦ مائدة

חֲמֵשׁ- עֶשְׂרֵה דַּקּוֹת : ١٥ دقيقة

שְׁנֵים- עָשָׂר יָמִים : ١٢ يوما

שְׁתֵּים- עֶשְׂרֵה שָׁנִים : ١٢ سنة

الارقام من ٢٠- ١٠٠

מִסְפָּרִים מִ 20 עַד 100 :

١٠	٢٠	٥	٥٠	٨	٨٠
עֶשֶׂר	עֶשְׂרִים	חָמֵשׁ	חֲמִשִּׁים	שְׁמוֹנֶה	שְׁמוֹנִים
٣	٣٠	٦	٦٠	٩	٩٠
שָׁלֹשׁ	שְׁלוֹשִׁים	שֵׁשׁ	שִׁשִּׁים	תֵּשַׁע	תִּשְׁעִים
٤	٤٠	٧	٧٠	١٠٠	
אַרְבַּע	אַרְבָּעִים	שֶׁבַע	שִׁבְעִים	מֵאָה	

זָכָר וּנְקֵבָה:

٢٠-	עֶשְׂרִים	٥٠-	חֲמִשִּׁים	٨٠-	שְׁמוֹנִים
٣٠-	שְׁלוֹשִׁים	٦٠-	שִׁשִּׁים	٩٠-	תִּשְׁעִים
٤٠-	אַרְבָּעִים	٧٠-	שִׁבְעִים	١٠٠-	מֵאָה

מִסְפָּרִים מִ 20 עַד 100 זָכָר וּנְקֵבָה:

عطف الاعداد العشرية مع الآحاد :

זָכָר		נְקֵבָה	
עֶשְׂרִים	וְאֶחָד	עֶשְׂרִים	וְאַחַת
עֶשְׂרִים	וּשְׁנַיִם	עֶשְׂרִים	וּשְׁתַּיִם
שְׁלוֹשִׁים	וּשְׁלֹשָׁה	שְׁלוֹשִׁים	וְשָׁלֹשׁ
אַרְבָּעִים	וְאַרְבָּעָה	אַרְבָּעִים	וְאַרְבַּע
חֲמִשִּׁים	וַחֲמִשָּׁה	חֲמִשִּׁים	וְחָמֵשׁ
שִׁשִּׁים	וְשִׁשָּׁה	שִׁשִּׁים	וְשֵׁשׁ
שִׁבְעִים	וְשִׁבְעָה	שִׁבְעִים	וְשֶׁבַע
שְׁמוֹנִים	וּשְׁמוֹנָה	שְׁמוֹנִים	וּשְׁמוֹנֶה
תִּשְׁעִים	וְתִשְׁעָה	תִּשְׁעִים	וְתֵשַׁע

أعداد المئات والآلاف

מֵאָה : ١٠٠	מָאתַיִם - שְׁתֵּי- מֵאוֹת : ٢٠٠
שְׁלֹשׁ- מֵאוֹת : ٣٠٠	אַרְבַּע - מֵאוֹת : ٤٠٠
חֲמֵשׁ- מֵאוֹת : ٥٠٠	שֵׁשׁ- מֵאוֹת : ٦٠٠
שְׁבַע- מֵאוֹת : ٧٠٠	שְׁמוֹנֶה- מֵאוֹת : ٨٠٠
תְּשַׁע- מֵאוֹת : ٩٠٠	

אֶלֶף : ١٠٠٠	אַלְפַּיִם- שְׁנֵי- אֲלָפִים : ٢٠٠٠
שְׁלֹשֶׁת- אֲלָפִים : ٣٠٠٠	אַרְבַּעַת- אֲלָפִים : ٤٠٠٠
חֲמֵשֶׁת- אֲלָפִים : ٥٠٠٠	שֵׁשֶׁת- אֲלָפִים : ٦٠٠٠
שִׁבְעַת- אֲלָפִים : ٧٠٠٠	שְׁמוֹנַת- אֲלָפִים : ٨٠٠٠
תִּשְׁעַת- אֲלָפִים : ٩٠٠٠	עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים, רְבָבָה : ١٠٠٠٠
עֶשְׂרִים אֶלֶף : ٢٠٠٠٠	שְׁלֹשִׁים אֶלֶף : ٣٠٠٠٠
חֲמִשִּׁים אֶלֶף : ٥٠٠٠٠	
מֵאָה אֶלֶף : ١٠٠٠٠٠	מִלְיוֹן - אֶלֶף אֲלָפִים : ١٠٠٠٠٠٠

ملاحظة :

يستخدم الرقم מֵאָה بمعنى قرن (١٠٠ سنة) فنقول :

הַמֵּאָה הָעֶשְׂרִים וְאַחַת : القرن ٢١

הַמֵּאָה הַתְּשַׁע עֶשְׂרֵה : القرن ١٩

ملاحظات على العدد

١- فى حالة عطف الأعداد يجب مراعاة قواعد العدد المشار إليها سابقاً - فإذا كان المعدود مذكرا نقول :

עֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם אִישׁ : ٢٢ رجلا

חֲמִשִּׁים וְתִשְׁעָה תַּלְמִיד(תַּלְמִידִים) : ٥٩ تلميذاً

עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה חַיָּל (חַיָּלִים) : ٢٣ جندياً

שִׁשִּׁים וּשְׁמוֹנָה יֶלֶד (יְלָדִים) : ٦٨ ولداً

أما إذا كان المعدود مؤنثاً نقول :

עֶשְׂרִים וְאַחַת אִשָּׁה : ٢١ امرأة

שִׁבְעִים וְאַרְבַּע תַּלְמִידָה (תַּלְמִידוֹת) : ٧٤ تلميذة

חֲמִשִּׁים וּשְׁתַּיִם פָּרָה (פָּרוֹת) : ٥٢ بقرة

٢- يأتى العدد دائماً قبل المعدود، وذلك فيما عدا الرقم واحد، فإنه يأتى بعد المعدود فنقول :

אִישׁ אֶחָד : رجل واحد

أو

אִשָּׁה אַחַת : إمرأة ورجل

وهى تعطينا فى نفس الوقت معنى الجمع أى أحد الرجال أو إحدى النساء.

ولا نقول كما فى العربية :

אַחַד הַתַּלְמִידִים : أحد التلاميذ

بل نقول : תַּלְמִיד אֶחָד

٣- الرقم ٢ المطلق (שְׁנַיִם , שְׁתַּיִם) يأتى عادة فى حالة الإجابة غير المرتبطة بشئ من بعدها.

כַּמָּה תַּלְמִידִים בַּכִּתָּה؟ كم عدد التلاميذ فى الفصل ؟

فتكون الإجابة שְׁנַיִם : إثنان

وفى حالة المؤنث שְׁתַּיִם : إثنتان

أما إذا أردنا إستخدام معدودا فإننا نستخدم الرقم المضاف ونقول :

שְׁנֵי תַּלְמִידִים : تلميذان

שְׁתֵּי תַּלְמִידוֹת : تلميذتان

٤- أسماء الأزمنة والموازين، والمقاييس، والعملات وكذلك كلمة رجل وتلميذ وصديق .. الخ تأتى فى حالة الأفراد بعد إحدى عشر فصاعداً، فنقول :

חֲמִשָּׁה אֲחוּזִים : خمسة فى المائة

חֲמִשָּׁה עָשָׂר אָחוּז : ١٥٪

עֶשְׂרִים דַּקָּה : عشرون دقيقة

שְׁלֹשָׁה עָשָׂר חָבֵר : ثلاثة عشر صديقا

٥- يأتى الاسم فى صيغة الجمع مع الاعداد من ٢ - ١٠ وفى صيغة الأفراد مع الاعداد من ١١ فما فوق مثل.

חֲמִשָּׁה יְלָדִים - שִׁשָּׁה סְפָרִים

עֲשָׂרָה מוֹרִים - שֵׁשׁ נָשִׁים

אַחַד עָשָׂר יוֹם - אַרְבָּעִים שָׁנָה

وفى العبرية الحديثة يجوز الاتيان بالمعدود فى حالة الجمع مع الأعداد الكبيرة.

שִׁבְעִים וְאַרְבַּע תַּלְמִידוֹת : ٧٤ تلميذة

עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה חַיָּלִים : ٢٣ جندياً

٦- إذا سبقت الاعداد بحرف (כּ) فتكون للقريب أو التقدير مثل :

כְּאֶלֶף תַּלְמִיד : حوالى ألف تلميذ

٧- يكتب أولا عدد الآلاف ثم المئات فالعشرات وأخيرا عدد الآحاد مسبوقاً بواو العطف :

אֲנִי נוֹלַדְתִּי בִּשְׁנַת אֶלֶף תְּשַׁע-מֵאוֹת חֲמִשִּׁים וּשְׁתַּיִם

ولدت فى عام ١٩٥٢

אָנוּ שִׁחְרַרְנוּ חֵלֶק מֵאַדְמַת הַמּוֹלֶדֶת שֶׁלָּנוּ בִּשְׁנַת אֶלֶף תְּשַׁע מֵאוֹת שִׁבְעִים וְשָׁלֹשׁ

حررنا جزءا من أرض وطننا فى حرب أكتوبر عام ١٩٧٣ .

٨- أعداد المئات والألوف تلزم صورة واحدة سواء كان المعدود مذكرا أو مؤنثاً :

מָאתַיִם יְלָדִים - אֶלֶף שָׁנָה

٩- تستخدم الأعداد المؤنثة المضافة مع أعداد العشرات والمئات والمذكرة المضافة مع الآلاف :

שְׁבַע עֶשְׂרֵה - שְׁלֹשׁ מֵאוֹת - תְּשַׁע מֵאוֹת

שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים - שֵׁשֶׁת אֲלָפִים

١٠- يمكن إسناد الأرقام من ٢ -١٠ إلى الضمائر فنقول :

שְׁנֵינוּ : كلانا

אַרְבַּעְתְּכֶם : إنتم الأربعة

עֲשַׂרְתֶּם : هؤلاء العشرة .... وهكذا

١١- تستخدم الأعداد المضافة مع العدد المعرف إما بهاء التعريف أو عن طريق إضافته للضمير من ضمائر الرفع المتصلة مثل :

אַרְבַּעַת הַמּוֹרִים : المدرسون الأربعة

חֲמֵשֶׁת הַתַּלְמִידִים : التلاميذ الخمسة

שֵׁשׁ סוּסָיו : أحصنته الستة

שֶׁבַע מַחְבְּרוֹתֶיהָ : كراساتها السبعة

١٢– يراعى عند تحديد العدد المناسب مع المعدود أن العدد يأتى وفقا لأصل نوع المعدود فى حالة المفرد من حيث التذكير والتأنيث، وخاصة بالنسبة للاسماء التى تجمع مذكرة شذوذا أو مؤنثة شذوذا، مثل :

חָמֵשׁ שָׁנִים : خمس سنوات

(שָׁנָה مفرد שָׁנִים، كلمة مؤنثة تجمع على صورة المذكر شذوذا).

שָׁלֹשׁ פְּעָמִים : ثلاث مرات

(פַּעַם مفرد פְּעָמִים، كلمة مؤنثة تجمع على صورة المذكر شذوذا).

שְׁתֵּי מִלִּים : كلمتان

(מִלָּה مفرد מִלִּים، كلمة مؤنثة تجمع على صورة المذكر شذوذا).

שָׁלֹשׁ נָשִׁים : ثلاث نساء

(אִשָּׁה مفرد נָשִׁים، كلمة مؤنثة تجمع على صورة المذكر شذوذا).

שְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת : ثلاثة أماكن

(מָקוֹם مفرد كلمة מְקוֹמוֹת، مذكرة تجمع على صورة المذكر شذوذا).

١٣– عندما تكتب التواريخ فإننا نستخدم مع اليوم صيغة العدد المذكر، ونستخدم مع السنة صيغة العدد المؤنث :

מִלְחֶמֶת אוֹקְטוֹבֶּר קָמָה בְּשִׁשָּׁה בְּאָקְטוֹבֶּר ,
בִּשְׁנַת אֶלֶף תְּשַׁע מֵאוֹת שִׁבְעִים וְשָׁבַע.

قامت حرب اكتوبر فى السادس من اكتوبر فى عام ١٩٧٣.

تدريبات على العدد

תַּרְגִּילִים עַל הַמִּסְפָּרִים

١- כְּתוֹב עֶשֶׂר, עֲשָׂרָה

-שְׁלֹשָׁה -	אֶחָד -	תֵּשַׁע -	אַרְבָּעָה-
-שָׁלֹשׁ -	אַחַת -	תִּשְׁעָה -	שִׁשָּׁה -
- שְׁנַיִם -	שִׁבְעָה-	חָמֵשׁ -	אַרְבַּע -
-שְׁתַּיִם -	שֶׁבַע -	חֲמִשָּׁה -	שֵׁשׁ -

٢- كون جملا صحيحة من الاعمدة أ، ب، ج، د :

חַבֵּר מִשְׁפָּטִים נְכוֹנִים מֵהַטּוּרִים א, ב, ג, ד.

א	ב	ג	ד
תֵּן לִי	אֶחָד		אֲגוֹרוֹת
יֵשׁ פֹּה	אַחַת	עֶשֶׂר	שְׁקָלִים
אֲנִי רוֹאֶה	שְׁתַּיִם		גְּבָרִים
אֲנִי עוֹנֶה	שָׁלֹשׁ		נָשִׁים
	שְׁלֹשָׁה	עֲשָׂרָה	שְׁאֵלוֹת
	אַרְבַּע		
	אַרְבָּעָה		
	חָמֵשׁ		
	חֲמִשָּׁה		

٢- كون جملا صحيحة من الاعمدة أ . ب . جـ. د. :

חַבֵּר מִשְׁפָּטִים נְכוֹנִים מֵהַטּוּרִים א, ב, ג, ד.

א	ב	ג	ד
	שש-		
אנחנו צריכים	ששה-	עשר	אגורות
	שבע-		
במסיבה יש	שבעה-		שקלים
	שמונה		
הוא כותב	שמונה-	עשרה	מלים חדשות
	תשע-		אנשים
תני לי	תשעה-		בחורות

٤- اكتب بالكلمات وفقا للنموذج فى رقم (١) :

١- יש לי-109 מאה ותשעה שקלים ו-51 חמישים ואחת אגורות.

٢- יש לה 61 ___ ו ___ שקלים ו-56 ___ ו ___ אגורות.

٣- במסיבה היו 25 ___ ו ___ בחורים ו-54 ___ ו ___ בחורות.

٤- באולפן לומדים 73 ___ ו ___ נשים ו-87 ___ ו ___ גברים.

٥- הוא יודע 105 ___ ו ___ מלים בעברית והיא יודעת רק 94 ___ ו ___ מלים בעברית.

٦- בפקולטה של אסתר לומדים 66 ___ ו ___ סטודנטים.

٧- בפקולטה של תמר לומדים 48 ___ ו ___ סטודנטים.

٨- זה עולה 24.67 ש' ___ ו ___ שקלים ו ___ ו ___ אגורות.

٩- זה עולה 33.79 ש' ___ ו ___ שקלים ו ___ ו ___ אגורות.

٥- أكتب الارقام التالية بالكلمات :

٩٥٠ - ٨٦٠ - ١٢٠ - ٣٩٠ - ٥١٠ - ٧٥٠ - ٢٢٠ - ١٧٣٠ - ١٠٨٠ -
١٩٥٠ - ١٩٩٧ - ١٩٧٣ - ١٨٨٢ - ٣٠٫٦٠٠ - ٢٥٠٫٠٠٠ - ٤٧٢٫٠٠٠ -
٨٩٥٫٠٠٠ - ٩٧٣٫٠٠٠ - ٨٨٨٨ - ٩٩٩٩.

٦- ترجم الجمل الآتية إلى العبرية مع مراعاة قاعدة العدد :

٢٨ - تلميذاً - ٤٨ تلميذه - ٢٣ موظفاً - ٥٣ موظفة - ١١ فى المائة

٨٤ عاملا - ٧٤ عاملة - ٩٧ صديقاً - ٧٦ صديقة - القرن ١٩

٧ كتب - ٩ كراسات - ٣٤ مجندة - تلميذتان - تلميذان - ١٩ سنة

مكتبان - موظفان - كتابان - الكتب الخمسة - ١٥ جراما

٧- اقرأ الجمل الآتية وأذكر نوع العدد (مذكر أو مؤنث) والسبب :

- תַּלְמִידָה אַחַת - שְׁתֵּי מַחְבָּרוֹת - שֵׁשׁ חַיָּלוֹת -

שְׁלֹשָׁה חֲבֵרִים - אַרְבָּעָה שְׁעוּרִים - תֵּשַׁע שִׂיחוֹת -

שְׁמוֹנֶה תַּלְמִידוֹת - עֲשָׂרָה פּוֹעֲלִים.

٨- أكمل الجمل التالية :

١- הוּא נוֹלַד בְּאֶלֶף תְּשַׁע מֵאוֹת חֲמִשִּׁים וְחָמֵשׁ.

עַכְשָׁיו הוּא בֶּן ....

٢- הוּא נוֹלַד בְּ 1968 ، עַכְשָׁיו הוּא ....

٣-הִיא נוֹלְדָה בְּ 1960 ، עַכְשָׁיו הִיא ....

٤- הִיא נוֹלְדָה בְּ 1972 ، עַכְשָׁיו הִיא ......

٥- הִיא בַּת 35 ، הִיא .... בְּ ....

٦- הוּא בֶּן 28 ، הוּא .... בְּ ....

٧-הוּא .... 14 ، הוּא .... בְּ ....

٨- הִיא .... 67، הִיא .... בְּ ....

العدد الترتيبى

הַמִּסְפָּר הַסִּדּוּרִי

يدل العدد الترتيبى على ترتيب الأسماء المعدودة بالنسبة لما قبلها وما بعدها.
والعدد الترتيبى مثل الصفة ويأتى بعد الاسم ويتبعه فى التذكير والتأنيث والإفراد والجمع والتعريف والتنكير.

مذكر		مؤنث	
مفرد	المعنى	مفرد	المعنى
רִאשׁוֹן	الاول	רִאשׁוֹנָה	الاولى
שֵׁנִי	الثانى	שֵׁנִית	الثانية
שְׁלִישִׁי	الثالث	שְׁלִישִׁית	الثالثة
רְבִיעִי	الرابع	רְבִיעִית	الرابعة
חֲמִישִׁי	الخامس	חֲמִישִׁית	الخامسة
שִׁשִּׁי	السادس	שִׁשִּׁית	السادسة
שְׁבִיעִי	السابع	שְׁבִיעִית	السابعة
שְׁמִינִי	الثامن	שְׁמִינִית	الثامنة
תְּשִׁיעִי	التاسع	תְּשִׁיעִית	التاسعة
עֲשִׂירִי	العاشر	עֲשִׂירִית	العاشرة
הָאַחַד עָשָׂר	الحادى عشر	הָאַחַת- עֶשְׂרֵה	الحادية عشرة
הַשְּׁנַיִם-עָשָׂר	الثانى عشر	הַשְּׁתֵּים-עֶשְׂרֵה	الثانية عشرة
הַשְּׁלֹשָׁה-עָשָׂר	الثالث عشر	הַשְּׁלֹשׁ-עֶשְׂרֵה	الثالثة عشر
הָעֶשְׂרִים-וְאֶחָד	الحادى والعشرين	הָעֶשְׂרִים-וְאַחַת	الحادية والعشرين
הַשְּׁלוֹשִׁים-וַחֲמִשָּׁה	الخامس والثلاثون	הַשְּׁלוֹשִׁים-וְחָמֵשׁ	الخامسة والثلاثون

ملاحظات :

١- لا تأتي أعداد ترتيبية خاصة بعد رقم عشرة ولكن يؤتى بالأعداد الأصلية معرفة بهاء التعريف مسبوقة بالاسم المعدود.

הַיּוֹם הָעֶשְׂרִים : اليوم العشرون

הַתַּלְמִידָה הַשְּׁבַע עֶשְׂרֵה : التلميذة السابعة عشرة

٢- يتلو العدد الترتيبي المعدود ويتبعه في تعريفه وتنكيره وفي أفراده وجمعه وتذكيره وتأنيثه مثل :

שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן : أسبوع أول

הַשָּׁבוּעַ הַשְּׁלִישִׁי : أسبوع الثالث

הַשָּׁנָה הָרְבִיעִית : السنة الرابعة

הַשָּׁנִים הָרִאשׁוֹנוֹת : السنون الأولى

٣- قد يضاف الاسم المعدود إلى العدد

مثل : שְׁנַת הַמֵּאָה، ولايقال הַשָּׁנָה הַמֵּאָה

ومثل :

שְׁנַת הָאֶלֶף : السنة الألف.

٤- تدل على الاعداد الترتيبية على أيام الاسبوع على النحو التالي :

יוֹם רִאשׁוֹן (יוֹם א׳) يوم الاحد

יוֹם שֵׁנִי (יוֹם ב׳) يوم الاثنين

יוֹם שְׁלִישִׁי (יוֹם ג׳) يوم الثلاثاء

יוֹם רְבִיעִי (יוֹם ד׳) يوم الاربعاء

יוֹם חֲמִישִׁי (יוֹם ה׳) يوم الخميس

יוֹם שִׁשִּׁי (יוֹם ו׳) يوم الجمعة

الكســور

המספר החלקי(שברים)

فى حالة الكسور يأتى العدد الكسرى غالبا فى صيغة المؤنث :

חֲצִי : (نصف) وفى حالة الوقف(חֵצִי) - מַחֲצִית - מֶחֱצָה

שְׁלִישׁ أو שְׁלִישִׁית : ثلث

רְבַע أو רְבִיעִית : ربع

חֹמֶשׁ أو חֲמִישִׁית : خمس

שְׁשִׁית : سدس

שְׁבִיעִית : سبع

שְׁמִינִית : ثمن

תְּשִׁיעִית : تسع

עֹשֶׂר أو עֲשִׂירִית أو עִשָּׂרוֹן : عشر

إذا أريد مضاعفة العدد يؤتى باللاحقة (פִּי) مثل :

פִּי שִׁבְעָה : سبعة أضعاف

פִּי אַרְבָּעָה : أربعة أضعاف

للدلالة على مضاعفة العدد بعد العشرة يؤتى بكلمتين :פְּעָמִים - כְּכָה

עֶשְׂרִים פְּעָמִים (כְּכָה): عشرين مرة (ضعف)

فى الكسور التى يزيد فيها المقام عن عشرة تستخدم كلمة חֵלֶק : جزء أو

חֲלָקִים: أجزاء

فنقول :

١/٣٠ : חֵלֶק הַשְּׁלֹשִׁים

٥/١٢ : חֲמִשָּׁה חֶלְקֵי שְׁתֵּים- עֶשְׂרֵה

٧/٢٠ : שִׁבְעָה חֶלְקֵי עֶשְׂרִים

وأحيانا تستخدم كلمة מִן بدلا من חֵלֶק فنقول :

٢/٦٠ : שְׁתַּיִם מִשִּׁשִּׁים وما شابه ذلك.

علامات الضرب والقسمة والجمع والطرح :

וְעוֹד , פְּלוּס	+ زائد
פָּחוֹת , מִינוּס	– ناقص
כָּפוּל	× فى (الضرب)
לְחַלֵּק לְ...	: على – (للقسمة)
הֵם	= يساوى

דּוּגְמָה: مثال

שְׁתַּיִם כָּפוּל שֵׁשׁ הֵם שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה (٢× ٦ = ١٢).

עֶשְׂרִים פָּחוֹת אַרְבַּע הֵם שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה (عشرين – ٤= ١٦)

تدريب

١– أكتب الارقام الآتية بالكلمات :

٦/١٣ – ١/٥ – ٥/٧٠ – ה – ٥ –

הָאֶלֶף ה – ٥ – הַמֵּאָה ה –٢ – הָרְחוֹב ה ٩ –הַסֵּפֶר ה –٤ ה ١١ בַּתּוֹר.

٢– ٥× ٨= ٤٠ ، ٢+ ١٧ = ١٩ ، ٩٣ – ١٣ = ٨٠،

١٠٠÷ ٤ = ٢٥، ٢١ – ٣ = ١٨.

מַה הַשָּׁעָה كم الساعة ؟

כְּבָר מְאוּחָר : الوقت متأخر

מַה הַשָּׁעָה?	كم الساعة
שָׁעוֹן, שְׁעוֹנִים	ساعة يد
אוּלַי	ربما
הַשָּׁעָה...	الساعة
בְּדִיּוּק	بالضبط – تماما
אוֹי וַאֲבוֹי!	يا ويلي
מְאוּחָר	متأخر

עִמָּנוּאֵל: רוֹבֶּרְטוֹ, מַה הַשָּׁעָה?

רוֹבֶּרְטוֹ: אֲנִי לֹא יוֹדֵעַ. אֵין לִי שָׁעוֹן

עִמָּנוּאֵל: דּוֹרִיס, יֵשׁ לָךְ שָׁעוֹן?
אוּלַי אַתְּ יוֹדַעַת מַה הַשָּׁעָה?

דּוֹרִיס : הַשָּׁעָה 8.00 בְּדִיּוּק.

עִמָּנוּאֵל: אוֹי וַאֲבוֹי, כְּבָר מְאוּחָר!!!
אֲנִי צָרִיךְ לִהְיוֹת בָּעֲבוֹדָה בְּ 8.00. לְהִתְרָאוֹת!

מַה הַשָּׁעָה? كم الساعة ؟

הַשָּׁעָה :	הַשָּׁעָה :	הַשָּׁעָה :	
שְׁמוֹנֶה בְּדִיּוּק	רֶבַע לְתֵשַׁע	שְׁמוֹנֶה וָחֵצִי	שְׁמוֹנֶה

רֶבַע, רְבָעִים : ربع	١,٠٠ - אַחַת	٥,٠٠ - חָמֵשׁ	٩,٠٠ - תֵּשַׁע
חֵצִי, : نصف	٢,٠٠ - שְׁתַּיִם	٦,٠٠ - שֵׁשׁ	١٠,٠٠ - עֶשֶׂר
...וָחֵצִי : ونصف	٣,٠٠ - שָׁלוֹשׁ	٧,٠٠ - שֶׁבַע	١١,٠٠ - אַחַת-עֶשְׂרֵה
פָּחוֹת : إلا	٤,٠٠ - אַרְבַּע	٨,٠٠ - שְׁמוֹנֶה	١٢,٠٠ - שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה

תַּרְגִּיל: כְּתוֹב בְּמִלִּים מַה הַשָּׁעָה.

8.15 הַשָּׁעָה שְׁמוֹנֶה וָרֶבַע

2.45 הַשָּׁעָה רֶבַע לְשָׁלוֹשׁ (שָׁלוֹשׁ פָּחוֹת רֶבַע)

١,٠٠ הַשָּׁעָה ....

٦,٣٠ הַשָּׁעָה ....

٤,٤٥ הַשָּׁעָה ....

٧,٣٠ הַשָּׁעָה ....

٢,٠٠ הַשָּׁעָה ....

٢,٠٠ הַשָּׁעָה ....

٣,٤٥ הַשָּׁעָה ....

١٢,٠٠ הַשָּׁעָה ....

١٢,٣٠ הַשָּׁעָה ....

٩,١٥ הַשָּׁעָה ....

٥,٤٥ הַשָּׁעָה ....

١١,٣٠ הַשָּׁעָה ....

١,٤٥ הַשָּׁעָה ....

٢,٣٠ הַשָּׁעָה ....

١٠,٣٠ הַשָּׁעָה ....

٥,٠٠ הַשָּׁעָה ....

הַשָּׁעָה

- שְׁמוֹנֶה וַחֲמִישָּׁה - שְׁמוֹנֶה וַעֲשָׂרָה - שְׁמוֹנֶה וְעֶשְׂרִים

אוֹ: שְׁמוֹנֶה וְחָמֵשׁ דַּקּוֹת

אוֹ: שְׁמוֹנֶה וְעֶשֶׂר דַּקּוֹת

- חֲמִישָּׁה לְתֵשַׁע - עֲשָׂרָה לְתֵשַׁע - עֶשְׂרִים לְתֵשַׁע

אוֹ: שְׁמוֹנֶה חֲמִישִּׁים וְחָמֵשׁ

אוֹ: שְׁמוֹנֶה וַחֲמִישִּׁים

מָה עוֹשֶׂה מֹשֶׁה בַּבּוֹקֶר? ماذا يفعل موشى فى الصباح؟

- מָה הַשָּׁעָה?
- הַשָּׁעָה 5.00 בַּבּוֹקֶר.
- מָה עוֹשֶׂה מֹשֶׁה בְּ5.00 בַּבּוֹקֶר
- הוּא יָשֵׁן. הוּא יָכוֹל לִישׁוֹן עַד 6.15.

- מָה הוּא עוֹשֶׂה?
- הַשָּׁעָה 6.15 בְּדִיּוּק.
- מָה עוֹשֶׂה מֹשֶׁה בְּ6.15 ?
- בְּ-6.15 מֹשֶׁה קָם. הוּא קָם מוּקְדָּם.

- מָה הַשָּׁעָה עַכְשָׁיו?
- עַכְשָׁיו הַשָּׁעָה 6.30.
- מָה עוֹשֶׂה מֹשֶׁה בְּ6.30?
- בְּ-6.30 הוּא אוֹכֵל אֲרוּחַת- בּוֹקֶר?

- וּמָה עוֹשֶׂה מֹשֶׁה בְּ7.00?
- בְּ-7.00 הוּא נִכְנָס לַמְּכוֹנִית וְנוֹסֵעַ לָעֲבוֹדָה.
- הוּא מַתְחִיל לַעֲבוֹד בְּ7.30.

בְּאֵיזוֹ שָׁעָה? : فى أى ساعة ؟

בְּ.....

בְּאֵיזוֹ שָׁעָה מֹשֶׁה קָם?- הוּא קָם בְּ6.15.

בְּאֵיזוֹ שָׁעָה מֹשֶׁה אוֹכֵל-הוּא אוֹכֵל בְּ6.30.

בְּאֵיזוֹ שָׁעָה מֹשֶׁה נוֹסֵעַ לָעֲבוֹדָה?- בְּ- 7.00.

בְּאֵיזוֹ שָׁעָה הוּא מַתְחִיל לַעֲבוֹד?- בְּ- 7.30.

קוֹדֶם : قبل – أولا

אַחַר-כָּךְ : بعد ذلك

* מָה עוֹשֶׂה מֹשֶׁה קוֹדֶם - אוֹכֵל ,אוֹ נוֹסֵעַ לָעֲבוֹדָה.
- קוֹדֶם הוּא אוֹכֵל וְרַק אַחַר-כָּךְ הוּא נוֹסֵעַ לָעֲבוֹדָה.

* מַה הַשָּׁעָה עַכְשָׁיו?
- עַכְשָׁיו הַשָּׁעָה 9.45 בְּדִיוּק.
- מָה עוֹשֶׂה מֹשֶׁה עַכְשָׁיו?
- עַכְשָׁיו הוּא שׁוֹתֶה קָפֶה.

* מָה עוֹשֶׂה מֹשֶׁה קוֹדֶם - עוֹבֵד, אוֹ שׁוֹתֶה קָפֶה?
- קוֹדֶם הוּא עוֹבֵד, אַחַר-כָּךְ הוּא שׁוֹתֶה קָפֶה.
- מָה הוּא עוֹשֶׂה אַחַר-כָּךְ?
- אַחַר-כָּךְ הוּא מַמְשִׁיךְ לַעֲבוֹד.

* בְּ-7.00 בַּבּוֹקֶר מֹשֶׁה אוֹכֵל אֲרוּחַת-בּוֹקֶר.
* בְּ-1.00 בַּצָּהֳרַיִם מֹשֶׁה אוֹכֵל אֲרוּחַת-צָהֳרַיִם.
* בְּ-6.00 בָּעֶרֶב מֹשֶׁה אוֹכֵל אֲרוּחַת-עֶרֶב.

نصوص للتدريب على العدد وللتحليل العام

١- יִצְחָק קָם בַּבֹּקֶר בְּשָׁעָה שֵׁשׁ- הוּא הוֹלֵךְ מִן הַבַּיִת אֶל הָעֲבוֹדָה בָּאוֹטוֹבּוּס מִסְפָּר חָמֵשׁ.

٢- חַנָּה קָמָה בְּשָׁעָה חָמֵשׁ- הִיא נוֹתֶנֶת לַיֶּלֶד וְגַם לְיִצְחָק אֲרוּחַת-בֹּקֶר.

٣- יִצְחָק עוֹבֵד שְׁמוֹנֶה שָׁעוֹת בַּיּוֹם- הוּא גּוֹמֵר אֶת הָעֲבוֹדָה בְּשָׁעָה אַרְבַּע אַחֲרֵי הַצָּהֳרַיִם-

٤- חַנָּה עוֹבֶדֶת שֵׁשׁ שָׁעוֹת-הִיא גּוֹמֶרֶת אֶת הָעֲבוֹדָה בְּשָׁעָה שְׁתַּיִם אַחֲרֵי הַצָּהֳרַיִם.

نص للقراءة والتحليل

– אֶל בַּיִת אֶחָד בָּא אוֹרֵחַ.

- מַה שְּׁלוֹמְךָ? שָׁאַל בַּעַל הַבַּיִת אֶת הָאוֹרֵחַ.

- תּוֹדָה רַבָּה, שְׁלוֹמִי טוֹב מְאוֹד, עָנָה הָאוֹרֵחַ.

- שֵׁב בְּבַקָּשָׁה, שְׁתֵה כּוֹס יַיִן.

יָשַׁב הָאוֹרֵחַ וְשָׁתָה כּוֹס אַחַר כּוֹס.

- לְחַיִּים, לְחַיִּים!

כָּךְ שָׁתָה אַרְבַּע כּוֹסוֹת- אָמַר בַּעַל הַבַּיִת לָאוֹרֵחַ:

- יוֹדֵעַ אַתָּה, הַיַּיִן הַזֶּה יָקָר מְאֹד, בַּקְבּוּק בִּשְׁתֵּי לִירוֹת.

- אֵין דָּבָר, הַיַּיִן שֶׁלָּכֶם טוֹב מְאוֹד, בַּקְבּוּק יַיִן כָּזֶה שָׁוֶה שְׁתֵּי לִירוֹת

כָּךְ עָנָה הָאוֹרֵחַ וְשָׁתָה עוֹד כּוֹס.

- כֵּן, אָמַר בַּעַל הַבַּיִת, אֲבָל חֲבָל שֶׁיֵּשׁ לִי מֵהַיַּיִן הַזֶּה רַק בַּקְבּוּק אֶחָד.

- אֵין דָּבָר, אֵינֶנִּי שׁוֹתֶה שְׁנֵי בַּקְבּוּקִים בְּיוֹם אֶחָד.

הַשִּׁעוּר הַשְּׁנֵים-עָשָׂר (י"ב)

الدرس الثانى عشر

الفعــل הַפֹּעַל

الفعل هو ما دل على حدث الاسم أو حاله مثل :

הַנַּעַר אָכַל	: أكل الفتى
הַחַיָּל הָרַג אֶת הָאוֹיֵב	: قتل الجندى العدو
הָאִישׁ הֶאְדִּים מִבּוּשָׁה	: أحمر الرجل خجلا

ويتكون الفعل من ثلاثة أصول يجمعها قولنا פֹּעַל حيث تشير الفاء إلى الحرف الأول وتسمى فاء الفعل פ" הַפֹּעַל، وتشير اللام العين إلى الحرف الثانى وتسمى عين الفعل ע" הַפֹּעַל، وتشير اللام إلى الحرف الثالث وتسمى لام الفعل ל" הַפֹּעַל .

اللازم والمتعدى
פֹּעַל עוֹמֵד וּפֹעַל יוֹצֵא

ينقسم الفعل إلى نوعين :

١- فعل لازم : פֹּעַל עוֹמֵד وهو ما لا يحتاج إلى مفعول به مثل :

הַתִּינוֹק שָׁכַב	: رقد الطفل
הַתַּלְמִיד בָּכָה	: بكى التلميذ
הָאִישׁ עָמַד	: وقف الرجل

ويميز الفعل اللازم فعلا لا يتجاوز شخصاً آخر ويصف حالة أو صفة ولا يجيب على الأسئلة من ؟ ولماذا؟

٢- فعل متعدى : פֹּעַל יוֹצֵא وهو ما يحتاج إلى مفعول به واحد ويجب على الأسئلة من؟ أو ماذا؟

הַיֶּלֶד כָּתַב אֶת הַשִּׁעוּר : كتب الولد الدرس

הֶעָנִי אָכַל אֶת הַלֶּחֶם : أكل الفقير الخبز

הַתַּלְמִיד שָׁלַח אֶת הַמִּכְתָּב : أرسل التلميذ الخطاب

وقد يتعدى إلى أكثر من مفعول به واحد وذلك إذا زيد فى أول الفعل (ה) وبين عينه ولامه (י) مثل :

הַמּוֹרֶה הִכְתִּיב אֶת תַּלְמִידוֹ אֶת הַשִּׁעוּר

: أملى المدرس تلميذه الدرس

אָבִי הֶאֱכִיל אֶת הֶעָנִי אֶת הַלֶּחֶם

: أطعم أبى الفقير الخبز

وقد يحدث فى هذه الحالة أن يتعدى الفعلا اللازم إلى مفعول به واحد فقط مثل :

הָאֵם הִשְׁכִּיבָה אֶת הַתִּינוֹק עַל הַמִּטָּה

: أرقدت الأم الطفل على السرير

المجـرد والمـزيـد

הַקַּל וְהַנּוֹסָף

(أ) المجرد : הַקַּל وهو كانت جميع حروفه أصلية وهو نوعان

١- ثلاثى مثل : קָטַל - שָׁמַר - כָּתַב .

٢- رباعى مثل : תִּרְגֵּם : ترجم גִּלְגֵּל : دحرج

(ب) المـــزيد : הַנּוֹסָף وهو ما زيد على حروفه الأصلية حرف أو أكثر سواء كان ثلاثيا أو رباعيا مثل :

שִׁבֵּר : كسَّر הִלְבִּישׁ : ألبس

הִתְגַּבֵּר : تغلب הִתְגַּלְגֵּל : تدحرج

הִתְפַּלְסֵף : تفلسف

أزمنــة الفعــل

זְמַנֵּי הַפֹּעַל

تفتقر العبرية إلى الأزمنة بالنسبة إلى اللغات الهندو أوروبية (الانجليزية، والفرنسية) فالفعل فى العبرية ثلاثة أزمنة هى :

(أ) زمن الماضى : הֶעָבָר وهو ما حدث فى الزمن الماضى مثل :

כָּתַבְתִּי - שָׁמְרָה - אָכְלָה

(ب) الزمن الحالى : הֹוֶה مثل :

אֲנִי שׁוֹמֵר : أنا أحرس الآن

אֲנִי אוֹכֵל : أنا آكل الآن

(جـ) زمن المستقبل : הֶעָתִיד مثل :

אֶכְתֹּב : ساكتب אֶשְׁמֹר : سأحرس

אֶשְׁלַח : سأرسل

والصيغة الأخيرة من صيغ الفعل ولكنها لا تدل على زمن معين هى :

صيغة الأمر צִוּוּי مثل :

שְׁמֹר : أحرس כְּתֹב : أكتب

שְׁלַח : أرسل שְׁמַע : إسمع

ضميــر ونــوع وعــدد الفعل

גּוּף, מִין וּמִסְפַּר הַפֹּעַל

يسند الفعل إلى ثلاثة ضمائر هى :

מְדַבֵּר : المتكلم נוֹכֵחַ : المخاطب

נִסְתָּר : الغائب

ولكل ضمير جنسان :

זָכָר : مذكر נְקֵבָה : مؤنث

وعددان :

יָחִיד : مفرد רַבִּים : جمع

صيــغ الفعــل

גְּזָרוֹת הַפֹּעַל

يأتى الفعل الثلاثى فى اللغة العبرية على وزن פָּעַל أى أن فاء الفعل تشكل بالقامص وعين الفعل بالباتح مثل :

שָׁמַר: حرس　　　　אָכַל : أكل

הָרַג : قتل

وهناك خمس صيغ للفعل العبرى تسمى גְּזָרוֹת ، ومفردها גִּזְרָה (صيغة) وبيانها على النحو التالى :

١- **صيغة الفعل السالم** :גִּזְרַת הַשְּׁלֵמִים

وهو ما بقيت حروفه الأصلية ثابتة أثناء التصاريف. وبتعبير آخر الأفعال الخالية من أحرف العلة (א- ה- ו- י) والتى تسمى بالعبرية אִמּוֹת-הַקְּרִיאָהمثل :

שָׁמַר : حرس　　　　דָּרַשׁ : طلب

לָמַד : درس

وفى هذه الصيغة يحتفظ الفعل بأصوله الثلاثة دون تغيير أثناء التصريف.

٢- **صيغة الفعل المعتل** : גִּזְרַת הַנָּחִים ،

وتشمل الأفعال التى يكون بعض حروفها الأصلية أحرف علة وهى على أنواع ثلاثة :

١- المعتل الفاء، وينقسم إلى :

(أ) المعتل الفاء بالألف : נָחֵי פ"א مثل:

אָכַל : أكل　　　　אָמַר : قال

אָסַף : جمع

(ب) المعتل الفاء بالياء :נָחֵי פ"יمثل:

יָרַד : نزل – هبط　　　　יָנַק : رضع

יָשַׁב : جلس

(جـ) المعتل الفاء بالهاء :נָחֵי פ"הمثل

הָלַךְ: ذهب　　　　הָרַס : هدم

٢- المعتل العين وينقسم إلى :

(أ) المعتل العين بالواو : בָּנֵי ע"ו مثل :

קָם (קוּם) : قام מֵת (מוּת) : مات

(ب) المعتل العين بالياء : בָּנֵי ע"י مثل :

שָׂם (שִׂים) - שָׁר (שִׁיר)

٣- المعتل اللام وينقسم إلى :

(أ) المعتل اللام بالألف : בָּנֵי ל"א مثل :

קָרָא : قرأ בָּרָא : خلق

מָצָא : وجد

(ب) المعتل اللام بالهاء : בָּנֵי ל"ה مثل:

קָנָה : اشترى בָּנָה : بنى

שָׁבָה : سبا - أسر

ويحدث فى تصريف صيغ العلة هذه أن يكتب أحد حروف العلة ولا ينطق مثل:

אָמַר ← לֵאמֹר , יָשֵׁן ← לִישׁוֹן

٣- صيغة الفعل الناقص: גִּזְרַת הַחֲסֵרִים

وهى صيغة الفعل الذى تكون فاؤه נ أو ל ويدعى ناقصاً لأن فاؤه تحذف فى زمن المستقبل مثل :

נָפַל ← יִנְפֹּל ← יִפֹּל : يسقط

לָקַח ← יִלְקַח ← יִקַּח : يأخذ

٤- صيغة الفعل المضعف : גִּזְרַת הַכְּפוּלִים

وهى صيغة الفعل التى تكون عينها ولامها من جنس واحد – مثل :

מָדַד : قاس — כָּפַף : خضع

מָשַׁשׁ : جس — סָבַב : دار

צָרַר : ربط — חָגַג : إحتفل

٥- صيغة الفعل المركب : גִּזְרַת הַמּוּרְכָּבִים

وهى صيغة الأفعال التى تنتمى إلى صيغتين معاً – مثل.

אָבָא (شاء) معتل الفاء بالألف واللام بالألف

נָשָׂא (حمل) من الأفعال الناقصة ومعتل اللام بالألف

יָצָא (خرج) معتل الفاء بالياء واللام بالألف.

בָּא (جاء - أتى) בּוֹא معتل العين بالواو واللام بالألف

أوزان الفعـل
בִּנְיָנֵי הַפֹּעַל

تنقسم الأفعال فى اللغة العبرية إلى سبعة أوزان واحد منها مجرد والستة الباقية مزيدة. وثلاثة من هذه الأوزان مبنية للمعلوم בִּנְיָן פָּעִיל ، وثلاثة أخرى مبنية للمجهول בִּנְיָן סָבִיל ، والوزن السابع مبنى للمعلوم والمجهول فى آن واحد ويسمى الوزن المنعكس أى يدل على الفاعلية والمفعولية فى آن واحد، ويسمى بالعبرية חוֹזֵר (مطاوع).

والأوزان السبعة هى :

١- בִּנְיָן קַל (مبنى للمعلوم) الوزن المجرد البسيط وهو ما ليس به حروف زائدة ويقابل «فعل» فى العربية مثل :

כָּתַב - קָטַל - עָמַד - לָמַד

٢- בִּנְיָן נִפְעַל (مبنى للمجهول) وهو مزيد بحرف النون فى أول الفعل من المجرد مثل:

הָרְאִי נִשְׁבַּר : كسرت المرآة

הָאִישׁ נִדְקַר בְּגַבּוֹ בְּסַכִּין : طعن الرجل فى ظهره بسكين

٣- בִּנְיָן פִּעֵל : (مبنى للمعلوم) وهو مزيد بتشديد عين الفعل مثل:

הוּא בִּקֵּר בַּחֲבֵרוֹ : هو زار صديقه

٤- בִּנְיָן פֻּעַל : (مبنى للمجهول) مزيد بتشديد عين الفعل أيضاً وهو المبنى للمجهول من פִּעֵל مثل:

הַחַיָּל גֻּיַּס : جُند الجندى

٥- בִּנְיָן הִפְעִיל (مبنى للمعلوم) مزيد بالهاء فى أوله والياء بين عينه ولامه ويسمى وزن السببية أو التعدية مثل :

הַתַּלְמִיד הִצְלִיחַ בַּבְּחִינָה : نجح الطالب فى الامتحان.

٦- בִּנְיָן הֻפְעַל (مبنى للمجهول) مزيد بحرف الهاء فى أوله وهو المبنى للمجهول من وزن הִפְעִיל مثل :

הַתִּינוֹק הֻשְׁכַּב : أُرقد الطفل

٧- בִּנְיָן הִתְפַּעֵל (بزيادة הִת على أول الفعل مع تشديد عينه مثل)

הַיֶּלֶד הִתְעַלֵּף : الولد أغمى عليه

הוּא הִתְפַּלֵּל בְּבֵית- הַכְּנֶסֶת : هو صلى فى المعبد

ملاحظة :

من الممكن أن يتغير معنى الفعل من وزن لآخر، كما أنه ليس من الضرورى أن يصرف كل فعل فى الأوزان السبعة.

الحـــروف الزائدة :

يقصد بها تلك الحروف التى تضاف إلى أصل الفعل سواء قبله أو بعده (لواحق أو سوابق) من أجل إعطاء الفعل صورته الصحيحة من حيث الزمن والعدد والجنس. وهذه الحروف هى.

א - ה - ו - י - מ - נ - ת

وكذلك الحروف : ב - כ - ל ويجمعها قولنا.

הֶאֱמַנְתִּי בַּכֹּל : وثقت فى الجميع

وتستخدم الحروف (ב - כ - ל - מ) بصفة خاصة مع مصدر الفعل.

تصريف الفعل المجرد السالم

נְטִיַּת הַשְּׁלֵמִים

١- فى زمن الماضى זְמַן עָבָר

لصيغة الماضى من الفعل المجرد ثلاثة أوزان هى :

١- פָּעַל : وتوجد عليه معظم الأفعال العبرية مثل :

כָּתַב - קָטַל - לָמַד

٢- פָּעֵל: ومعظم أفعال هذا الوزن لازمة وخاصة المشتقة من الصفات مثل :

זָקֵן : شاخ כָּבֵד : ثقل רָעֵב : جاع

٣- פָּעֹל : وتشكل عين الفعل فى هذا الوزن بالحولام قطان بدلا من الباتح، ويأتى على هذا الوزن عدد محدود من الأفعال فقط منها :

יָגֹר : خاف יָכֹל : إستطاع קָטֹן : صغر

שָׁכֹל : ثكل יָקֹשׁ : نصب فخا

تصريف وزن פָּעַל فى الماضى:

קָטַלְתִּי	قتلت	קָטַלְנוּ	قتلنا
קָטַלְתָּ	قتلت	קְטַלְתֶּם	قتلتم
קָטַלְתְּ	قتلت	קְטַלְתֶּן	قتلتن
קָטַל	قتل	קָטְלוּ	قتلوا
קָטְלָה	قتلت	קָטְלוּ	قتلوا

ملاحظات :

١- النبرة دائماً على عين الفعل أما إذا كانت العين مشكلة بالسكون تتحول النبرة إلى لام الفعل مثل : קָטְלָה - קָטְלוּ

وتتحول النبرة إلى المقطع الآخير من المخاطبين والمخاطبات : תֶּם - תֶּן

קְטַלְתֶּם - קְטַלְתֶּן

٢- تشكل فاء الفعل مع المخاطبين والمخاطبات بالسكون المتحرك.

مثل : סְגַרְתֶּם - סְגַרְתֶּן

٣- إذا كانت فاء الفعل حرف من الحروف الحلقية وجب تشكيلها مع ضمير المخاطبين والمخاطبات بالحطاف بتاح.

مثل : חָזַר - חֲזַרְתֶּם , חֲזַרְתֶּן

٤- تشكل عين الفعل بالسكون المتحرك إذا أسند الفعل إلى ضمير الغائبة.

مثل : כָּתְבָה

٥- إذا كانت عين الفعل حرفاً حلقياً بشكل بالحطاف بتاح حين إسناده إلى ضمير الغائبة مثل :

נָאֲמָה ، وكذلك مع ضمير الغائبين والغائبات.

٦- إذا كانت لام الفعل حرف ת فإن هذه التاء تسقط حين إتصال الفعل بضمائر الرفع المتصلة : (תִּי - תָּ - תְּ - תֶּם - תֶּן)

ويشدد حرف التاء من هذه الضمائر دلالة على الادغام مثل : חָרַת : نقش

חָרַתִּי - חָרַתָּ - חָרַתְּ - חֲרַתֶּם - חֲרַתֶּן

ويظل الفعل دونما أى تغيير مع بقية الضمائر.

٧- إذ كانت لام الفعل حرف נ فإن هذه النون تحذف وتدغم مع ضمير الرفع المتصل נוּ مثل טָחַן : طحن

טָחַנּוּ : طحنا

وتشدد نون الضمير دلالة على الادغام

تصريف وزن פִּעֵל فى الماضى :

تشكل الأفعال التى تأتى على هذا الوزن وفق القواعد السابقة، ولكنها فقط فى حالة الاسناد إلى ضمير الغائب المفرد تأتى على وزن פִּעֵל أى أن عين الفعل تشكل بالصيرية على النحو التالى :

יָשֵׁן : نام

יָשַׁנְתִּי :نمت　　　יָשַׁנּוּ : نمنا

יָשַׁנְתָּ : نمت　　　יְשַׁנְתֶּם : نمتم

יָשַׁנְתְּ : نمت　　　יְשַׁנְתֶּן : نمتم

יָשֵׁן : نام　　　יָשְׁנוּ : ناموا

יָשְׁנָה : نامت　　　יָשְׁנוּ : نمن

تصريف יָכֹל فى الماضى

كما ذكرنا من قبل فإن أمثلة هذا الوزن محدود ويختلف هذا الوزن عن سابقية بأن عين الفعل فيه تشكل بالحولام مع جميع الضمائر ما عدا مع ضمائر الغائبة والغائبين والغائبات فإنها تشكل بالسكون المتحرك مثل : יָכֹל

יָכֹלְתִּי : استطعت　　　יָכֹלְנוּ : استطعنا

יָכֹלְתָּ : استطعت　　　יְכָלְתֶּם : استطعتم

יָכֹלְתְּ : استطعت　　　יְכָלְתֶּן : استطعتن

יָכֹל : استطاع　　　יָכְלוּ : استطاعوا

יָכְלָה : استطاعت　　　יָכְלוּ : استطعن

ويلاحظ أنه فى حالة الإسناد إلى جماعة المخاطبين والمخاطبات : יְכָלְתֶּם، יְכָלְתֶּן شكلت عين الفعل بالقامص قطان وذلك لنطق الحركة ضما، وبذلك لم تفقد عين الفعل النطق الطبيعى لها. وأحياناً تكتب حولام بدلا من القامص قاطان.

زمـــن المسـتقبل
זְמַן עָתִיד

فى تصـريف المسـتـقبل كـمـا هو الحـال فى تصـريف الماضـى كل شـخص له صورة مخصصة، ولذلك يأتى الفعل بدون ضمير شخصى ولا تكتب الضمائر إلا فى حالة التوكيد أو الالتباس بين أشخاص كثيرة فى المعنى.

وتقابل صيغة المستقبل صيغة المضارع فى العربية لفظاً وقد تدل على الحال مثله. ويصـاغ الفعل المستقبل بإضافة حروف المضارعة أو الاستقبال التى تدخل على الفعل ليتعين الفاعل ونوعه وعدده، وهى أربعة تسمى حروف אֵיתָן (وهـى تقابل حروف أنيت فى العربية).

وتضاف هذه الحروف إلى أول الفعل وذلك لتعيين الشخص الفاعل إذا كان متكلماً أو مخاطباً أو غائباً – وهناك أربعة حروف أخرى تضاف إلى آخر الفعل ليتعين الفاعل ونوعه وعدده، ويجمعها قولنا : יוֹנָה .

أوزان المستقبل :

لصيغة المستقبل من الفعل المجرد السالم فى اللغة العبرية وزنان :

١- وزن : אֶפְעֹל (بضم عين الفعل)

٢- وزن : אֶפְעַל (بفتح عين الفعل)

وزن אֶפְעֹל :

تصرف على هذا الوزن جميع الأفعال المتعدية (أى التى تأخذ مفعولا به أو أكثر) وذلك بإستثناء بعض الأفعال مثل :

לָמַד - לָבַשׁ

فإنهما يصرفان على وزن אֶפְעַל على الرغم من أنهما متعديان.

כָּתַב كتب

אֲנִי אֶכְתֹּב	: سأكتب	אֲנוּ נִכְתֹּב	: سنكتب
אַתָּה תִּכְתֹּב	: ستكتب	אַתֶּם תִּכְתְּבוּ	: ستكتبون
אַתְּ תִּכְתְּבִי	: ستكتبين	אַתֶּן תִּכְתֹּבְנָה	: ستكتبن
הוּא יִכְתֹּב	: سيكتب	הֵם יִכְתְּבוּ	: سيكتبون
הִיא תִּכְתֹּב	: ستكتب	הֵן יִכְתֹּבְנָה	: سيكتبن

وعلى هذا المثال :

קָטַל	: قتل	קָשַׁר	: ربط
קָפַץ	: قفز	גָּמַר	: أنهى

مـلاحظات :

١- تشكل عين الفعل بالحولام ما عدا مع المخاطبة والمخاطبين والغائبين فإنها تشكل بالسكون المتحرك، أما إذا كانت عين الفعل حرفاً حلقياً فتستبدل السكون بحطاف باتح مثل :

תִּרְחֲצִי - תִּרְחֲצוּ

٢- تتشابه الضمائر الآتية (ضمير المخاطب المذكور مع ضمير الغائبة – ضمير المخاطبات مع ضمير الغائبات).

٣- حروف الاستقبال تشكل على النحو التالى :

الألف بالسيجول وبقية حروف المضارعة بالحيريق.

٤- حروف الاستقبال (אֵיתָן) تكون مقطعا مقفولا مع فاء الفعل، وعلى هذا فإن عين الفعل تنطق نطقاً كاملاً إذا كانت من حروف بكف تجد :

אֶקְפֹּץ : سأقفز

وزن אֶפְעַל

يصرف على هذا الوزن الأفعال اللازمة (التى تأخذ مفعولا به)، وكذلك أيضاً الأفعال المتعدية إذا كانت عينها أو لامها حرف من الحروف الحلقية (ה - ח - ע - ה بداخلها مبيق)، لأن حروف الحلق تميل إلى الفتح، كما تصرف على هذا الوزن كذلك بعض الأفعال المتعدية شذوذا وهى نادرة فى العبرية.

גָּדַל : كبر

אֲנִי אֶגְדַּל	: ساكبر	אָנוּ נִגְדַּל	: سنكبر
אַתָּה תִּגְדַּל	: ستكبر	אַתֶּם תִּגְדְּלוּ	: ستكبرون
אַתְּ תִּגְדְּלִי	: ستكبرين	אַתֶּן תִּגְדַּלְנָה	: ستكبرون
הוּא יִגְדַּל	: سيكبر	הֵם יִגְדְּלוּ	: سيكبرون
הִיא תִּגְדַּל	: ستكبر	הֵן יִגְדַּלְנָה	: سيكبرون

ملاحظات :

١- عين الفعل فى هذا الوزن تشكل بالفتحة القصيرة عوضا عن الحولام ما عدا مع ضمائر المخاطبة والغائبين والمخاطبين فإنها تشكل بالشفا ناع. أما إذا كانت عين الفعل حرفا حلقيا فإنها تشكل بالحطاف بتاح بدلا من السكون مثل :

רָחַץ : غسل

אֶרְחַץ - תִּרְחַץ - תִּרְחֲצִי - יִרְחַץ - תִּרְחַץ

נִרְחַץ - יִרְחֲצוּ - תִּרְחַצְנָה - יִרְחֲצוּ - תִּרְחַצְנָה

٢- هناك أفعال لازمة تصرف على وزن אֶפְעֹל مثل :

מָלַךְ ← אֶמְלֹךְ : ملك

עָמַד ← אֶעֱמֹד : وقف

الأمر הַצִּוּוּי

يصاغ الأمر من المستقبل المسند إلى المخاطب بتجريده من حرف الاستقبال (תּ) على النحو التالى :

إذا كان مضارع الفعل مضموم العين مثل : תִּשְׁמֹר يكون الأمر منه هكذا

שְׁמֹר : أحرس

وعند إسناده إلى ياء المخاطبة أو إلى جمع المخاطبين تشكل فاؤه بالحيريق (ִ) عرضا عن السكون (ְ) لاستحالة التقاء سكونين فى أول الكلمة على النحو التالى :

תִּשְׁמְרִי : تصبح ⟵ שִׁמְרִי : أحرسى

תִּשְׁמְרוּ : تصبح ⟵ שִׁמְרוּ : أحرسوا

ويكون مع المخاطبات بحذف حرف الاستقبال مثل :

תִּשְׁמֹרְנָה : تصبح ⟵ שְׁמֹרְנָה : أحرسن

סְגֹר : إغلق ⟵ סִגְרִי : إغلقى

סִגְרוּ : إغلقوا ⟵ סְגֹרְנָה : إغلقن

وإذا كان مضارعه مفتوح العين مثل : תִּרְכַּב : تركب، فيأتى الأمر على النحو التالى :

רְכַב : إركب   רִכְבִי : إركبى

רִכְבוּ : إركبوا   רְכַבְנָה : إركبن

פְּתַח אֶת הַדֶּלֶת : افتح الباب

פְּקַח אֶת עֵינֶיךָ: افتح عينيك

רְחַצְנָה אֶת גּוּפֵיכֶן בְּמַיִם חַמִּים :

إغسلن أجسادكن بمياه ساخنة

أما إذ كانت فاء الفعل حرف حلقى مثل : חָזַר - עָזַר ، فإنها تشكل بحطاف بتاح عوضا عن السكون فى حالة إسناده إلى ضمير المخاطب وإلى نون النسوة – فنقول :

חֲזוֹר	: عُد	חֲזוֹרְנָה	: عُدن
עֲזוֹר לִי	: ساعدنى	עֲזוֹרְנָה	: ساعِدنَ

أما مع المخاطبة والمخاطبين فلا يطرأ تغيير :

חִזְרִי - חִזְרוּ	: عودى - عودوا
חֲשֹׁב רֶגַע	: فكر لحظة
חִשְׁבִי גַּם אַתְּ	: فكرى أنت أيضاً
חֲזוֹר בְּעוֹד רֶגַע	: عُد فى خلال لحظة

النهـى צִוּוּי שְׁלִילִי

وردت فى العهد القديم (الوصايا العشر) صيغة النهى بإستخدام اداة النفى بإستخدام לֹא :

לֹא תִגְנֹב : لا تسرق

לֹא תִּרְצָח : لا تقتل

לֹא תִּנְאָף : لا تزن

أما فى العبرية الحديثة فيعبر عن النهى بإستخدام الأداة אַל + الفـعل المضارع المسند إلى للضمائر : אַתָּה - אַתְּ - אַתֶּם - אַתֶּן.

אַל תִּלְמַד אֶת הַשִּׁעוּר הַזֶּה : لا تذاكر هذا الدرس

אַל תִּסְגְּרוּ אֶת הַדֶּלֶת : لا تغلق الباب

אַל תְּעַשֵּׁן : لا تدخن

אַל תִּקְבַּע פְּגִישָׁה לַשַּׁבָּת : لا تحدد لقاء ليوم السبت

אַל תִּלְבְּשִׁי הַשִּׂמְלָה הַזֹּאת : لا ترتدى هذا الفستان

אַל תְּבַזְבְּזוּ אֶת כַּסְפְּכֶם : لا تبذروا نقودكم

אַל תָּבוֹאוּ אֵלֵינוּ מְאוּחָר : لا تحضروا إلينا متأخرين

إســـم الفاعـــل זְמַן הֹוֶה

إسم الفاعل هو اسم مصوغ لما وقع منه الفعل أو قام به :

يصاغ المضارع الحالى أو اسم الفاعل من الثلاثى المجرد السالم كما يلى :

١- פּוֹעֵל : المفرد المذكر (المتكلم - المخاطب - الغائب) مثل :

٢- פּוֹעֶלֶת : للمفرد المؤنثة (المتكلمة - المخاطبة - الغائبة) مثل :

אֲנִי - אַתְּ - הִיא (יוֹשֶׁבֶת - כּוֹתֶבֶת - קוֹטֶלֶת - לוֹמֶדֶת)

٣- פּוֹעְלִים : لجماعة الذكور (المتكلمين - المخاطبين - الغائبين) مثل :

אָנוּ - אַתֶּם - הֵם (יוֹשְׁבִים - כּוֹתְבִים -קוֹטְלִים -לוֹמְדִים)

٤- פּוֹעְלוֹת : لجماعة الإناث (المتكلمات - المخاطبات - الغائبات) مثل :

אָנוּ - אַתֶּן - הֵן (יוֹשְׁבוֹת - כּוֹתְבוֹת - קוֹטְלוֹת - לוֹמְדוֹת)

١- إذا كان الفعل السالم على وزن פָּעֵל أو פָּעֹל مثل :

כָּבֵד : ثقل קָטֹן : صَغُر

فلا يطرأ تغيير على وزنه فى الزمن الحالى. وتشكل فاء الفعل بالشفا عوضاً

عن القامص فى المفردة المؤنثة وجمع الذكور وجمع الأناث مثل :

כָּבֵד - כְּבֵדָה - כְּבֵדִים - כְּבֵדוֹת

קָטֹן - קְטַנָּה - קְטַנִּים - קְטַנּוֹת

٢- إذا كانت لام الفعل السالم ח أو ע مثل :

סָלַח : صفح בָּלַע : بلع

فإنها تشكل بالفتحة المستعارة فى وزن المفرد المذكور فنقول :

הוּא בּוֹלֵעַ : هو يبلع

وفى وزن المفرد المؤنثة تشكل بالبتاح (ַ) عوضاً عن السيجول (ֶ)

בּוֹלַעַת : هى تبلع

ويلاحظ أن عين الفعل تشكل أيضا بالبتاح بدلا من السيجول

٣- إذا كانت عين الفعل حرفاً حلقياً ח أو ע مثل :

בָּחַר (إختار) סָחַב (سحب) فإنها تشكل بالحطاف بتاح (ֲ) عوضاً عن الشفا (ְ) فى وزن جمع الذكور وجمع الإناث فنقول :

אַתֶּם סוֹחֲבִים : أنتم تسحبون

אָנוּ בּוֹחֲרִים : نحن نختار

הֵם צוֹחֲקִים : هم يضحكون

הֵן צוֹחֲקוֹת : هن يضحكن

نفى المضارع الحالى (اسم الفاعل) :

عند نفى زمن الحال نستعمل كلمة אֵין: ليس، فنقول:

אֵין הָאִישׁ שׁוֹמֵעַ : الرجل لا يسمع.

ويجوز أن تتصل אֵין بالضمائر فنقول:

אֵינִי أو אֵינֶנִּי שׁוֹמֵעַ : لست أسمع.

ووفقا لقواعد النحو العبرى لا يجوز إستعمال לֹא النافية بدلا من אֵין لأن לֹא خاصة بنفى الماضى والمستقبل فلا يقال אֲנִי לֹא שׁוֹמֵעַ، ولكن هذا الأسلوب شائع فى العبرية الحديثة، سواء فى لغة الحديث أو الصحافة.

وتستخدم الاداة أيضا لنفى الاسماء فنقول :

אֵין לִי כֶּסֶף : ليس عندى نقود

אֵין שִׁעוּרִים הַיּוֹם : لا توجد دروس اليوم

אֵין לוֹ מַזָּל : ليس له خط

اسم المفعول שֵׁם פָּעוּל

اسم المفعول هو اسم مصوغ من الفعل المتعدى للدلالة على ما وقع عليه الفعل ولا يوجد اسم مفعول من الأفعال اللازمة ويصاغ من الثلاثى المجرد السالم على النحو التالى :

פָּעוּל (اسم المفعول المفرد المذكر) مثل :

סָגוּר مغلق   שָׁמוּר محفوظ

גָּנוּב مسروق   קָטוּל مقتول

כָּתוּב مكتوب

פְּעוּלָה (اسم المفعول المفرد المؤنث) مثل :

סְגוּרָה مغلقة   שְׁמוּרָה محفوظة

גְּנוּבָה مسروقة   קְטוּלָה مقتولة

כְּתוּבָה مكتوبة

פְּעוּלִים (اسم المفعول الجمع المذكر) مثل :

סְגוּרִים مغلقون   שְׁמוּרִים محفوظون

גְּנוּבִים مسروقون   קְטוּלִים مقتولون

כְּתוּבִים مكتوبون

פְּעוּלוֹת (اسم المفعول الجمع المؤنث) مثل :

סְגוּרוֹת مغلقات   שְׁמוּרוֹת محفوظات

גְּנוּבוֹת مسروقات   קְטוּלוֹת مقتولات

כְּתוּבוֹת مكتوبات

ملاحظات :

١- قد يأتى اسم المفعول على وزن נִפְעָל :

נִגְנָב مسروق - נִגְנָבָה (נִגְנֶבֶת) مسروقة

נִגְנָבִים مسروقون - נִגְנָבוֹת مسروقات.

٢- إذا كانت فاء الفعل حرف حلقى (ח ، ע)، فإنها تشكل بالحطاف بتاح مع ضمائر المفردة المؤنثة والجمع المذكر والجمع المؤنث :

חָפַר : حفر

חָפוּר - חֲפוּרָה - חֲפוּרִים - חֲפוּרוֹת

٣- إذا كانت لام الفعل حرف حلقى (ח ، ע)، فإنها تشكل بالفتحة المسروقة مع ضمير المفرد المذكر :

בָּלוּעַ : مبلوع

שָׁמוּעַ : مسموع

מָשׁוּחַ : ممسوح بالزيت

יָדוּעַ : معلوم – معروف

المصدر שֵׁם הַפֹּעַל

المصدر هو مادل على حدث مجرد من الزمان، وهو أصل جميع المشتقات. والمصدر من الثلاثى إما مضاف أو مطلق.

ويأتى المصدر من الثلاثى المجرد السالم والمعتل ما عدا الأفعال الجوفاء على وزن פָּעֹל وهو ثابت ويستعمل دون التقيد بأشخاص أو أزمنة مثل :

אָכַל ← אָכֹל : أكل שָׁמַר ← שָׁמֹר: حراسة

وله عدة استعمالات ومعان تختلف حسب موقعه من الجملة

المصدر المضاف :

إذا كان مصدر الفعل على وزن פָּעֹל وأضيف إلى إسم بعده فإن التشكيل يتغير حيث تشكل فاء الفعل بالشفا بدلا من القامص ويصبح على وزن :פְּעֹל

שְׁמֹר בַּיִת : حراسة بيت

ويأخذ المصدر عادة فى هذه الحالة حرفاً من حروف النسب.

وتشكل اللام قبله بالحيريق : לִקְטֹל - לִכְתֹּב - לִלְמֹד

وتشكل الباء والكاف بالحيريق المنقلب عن التقاء ساكنين مثل :

בִּקְטֹל בִּכְתֹּב

وتشكل الميم بالحيريق ويتبعها تشديد الحرف الأول من الفعل (מִקְּטֹל - מִגְּנֹב) وبالصيرية إذا كانت فاء الفعل حرفا حلقيا : מֵחֲפֹר

الاســم المشتق (من الفعل)

שֵׁם הַפְּעוּלָּה

يأتى الاسم المشتق من وزن פָּעַל على وزن פְּעִילָה : فنقول :

פְּתִיחָה : فاتحة مقدمة. קְרִיאָה: قراءة

כְּתִיבָה: كتابة יְשִׁיבָה : جلوس – جلسة

בְּחִירָה : اختيار – انتخاب

وإذا كان الحرف الأول من الفعل (فاء الفعل) حرفا حلقيا فإن يشكل فى حالة الاسم المشتق بالفتحة المركبة (حطاف بتاح)، مثل :

חֲתִימָה : توقيع אֲכִילָה : أكل – طعام

עֲרִיכָה : تحرير (جريدة) הֲלִיכָה : سير – مشى

وفى الأفعال المعتلة اللام بالهاء مثل קָנָה فإن الاسم المشتق يأتى على وزن פְּעִיָּה فيصبح קְנִיָּה : شراء

עֲלִיָּה : هجرة (עָלָה)

שְׁתִיָּה : شرب شراب (שָׁתָה)

תְּלִיָּה : شنق – تعليق (תָּלָה)

שְׂחִיָּה : سباحة (שָׂחָה)

تـركيب الجملة العبـرية

العناصر الأساسية للجملة العبرية هى : الفاعل (المبتدأ)، والفعل (الخبر)، والمفعول به.

يتم ترتيب عناصر الجملة العبرية الفعلية على النحو التالى :

الفاعل + الفعل ـ المفعول به

وتسبق المفعول به أداة المفعولية אֶת وذلك إذا كان المفعول به :

١- معرفاً: إما بأداة التعريف أو بالاضافة (حالة اضافة مركبة أو مضافاً إلى ضمير من ضمائر الرفع).

٢- إذا كان إسم علم.

ويأتى الفعل قبل الفاعل إذا كان الجملة مبدوءة بظرف زمان أو مكان أو بجملة تاكيد.

وفى العبرية الحديثة لا تراعى هذه القاعدة بشكل دائم، ومن الممكن أن تبدأ الجملة بالفعل مباشره دون إرتباط بهذه القواعد النحوية.

واو القلب

ו"ו הַהִפּוּךְ

تستعمل واو القلب أساساً فى لغه العهد القديم وليس لها استعمالات فى العبرية الحديثة. ووظيفتها تختلف عن واو العطف حيث أنها تقوم بتحويل معنى المضارع إلى الماضى، والماضى إلى المضارع.

قاعدة واو القلب مع الماضى

التشكيل الاساسى	أمام الحرف الساكن وحروف بومف	أمام ياء ساكنة	أمام حرف مشكل بحركة مركبة	أمام مقطع منبور
וְ	וּ	וִי	حركة الحطاف	וָ

قاعدة واو القلب مع المستقبل

التشكيل الاساسى	أمام الألف	أمام الياء الساكنة
וַ	וָ	וַ(יְ)

مقدمــــة

عــن العهـد القـديـم

العهد القديم هو كتاب عبرى فى مجموعة، وهو الكتاب المقدس لدى اليهود... ويشتمل على مجموعة من الأسفار، وينقسم كل سفر إلى عدد من الاصحاحات، وتنقسم الاصحاحات إلى عد من الآيات، وينقسم العهد القديم إلى ثلاثة أقسام:

١- التوراة ويرمز لها بالرمز ת

٢- الأنبياء ويرمز لهم بالرمز נ

٣- المكتوبات ويرمز لها بالرمز כ

وتتألف التوراة من خمسة أسفار تعرف بإسم «أسفار موسى الخمسة» وهى بالترتيب :

١- **سفر التكوين** : ويسمى بالعبرية בְּרֵאשִׁית أى «فى البدء» نسبة إلى الكلمة الأولى التى يبتدئ بها، وفى اليونانية واللاتينية Gensesis أى خلق أو تكوين، والسر فى هذه التسمية أنه قد وردت فيه قصة خلق العالم والإنسان الأول، وتسلسل الجنس البشرى ونوح والطوفان ودعوة ابراهيم ثم نسل إسحق فيعقوب ونسله، وينتهى بموت يوسف بعد سرد قصته.

٢- **سفر الخروج** : ويسمى بالعبرية שְׁמוֹת (أسماء)، وفى اللاتينية واليونانية Exodus، الخروج لتناوله قصة إقامة اليهود فى مصر وخروجهم وتيههم فى سيناء، وميلاد موسى والوصايا العشرة، ويحتوى على كثير من المسائل التشريعية والتعاليم الدينية.

٣- **سفر اللاويون** : ويسمى بالعبرية וַיִּקְרָא، وفى اللاتينية واليونانية Eeviiti-cus أى اللاويين نسبة إلى أسرة لاوى أو ليفى، ويحتوى هذا السفر على الطقوس الدينية والتشريعية وأحكام الطهارة والنجاسة وعن الكهنة وطقوس البطالة فى يوم السبت.

٤- **سفرالعدد** : ويسمى بالعبرية בְּמִדְבָּר ، ويسمى باليونانية واللاتينية Numeri أى عدد، وذلك لأن فيه تعداد اليهود وبعض الأحداث التاريخية وقصص غزو أرض كنعان وبعض التشريعات الدينية.

٥- **سفر التثنية** : ويسمى بالعبرية דְּבָרִים وباليونانية واللاتينية Deutereno- mium أى أعادة أو تثنية وذلك لأن هذا السفر يحتوى الشريعة بصورة جديدة تخالف الطريقة التى وردت بها فى الأسفار السابقة.

أما الجزء الثانى من العهد القديم فينقسم إلى :

١- **الأنبياء الأول وهم** : يشوع - قضاة - صموئيل أول - صموئيل ثان - ملوك أول - ملوك ثان.

٢- **الأنبياء الأخيرين وهم** : خمسة عشر نبياً كبيراً وصغيراً.

إشعيا - إرميا - حزقيال - هوشع - يوئيل - عاموس - عوفديا - يونان - ميخا - ناحوم - حبقوق - صفنيا - حجى - زكريا - ملاخى.

الجزء الثالث وهو المكتوبات ويحتوى على أسفار :

المزامير - الأمثال - أيوب - دانيال - عزرا - أخبار الأيام الأول - أخبار الأيام الثانى - راعوث - نشيد الإنشاد - الجامعة - المراثى - إستير.

نصوص من العهد القديم

سفر التكوين (بدء الخلق).

ב ר א ש י ת א.

١ בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ : ٢ וְהָאָרֶץ
הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ וְחֹשֶׁךְ עַל־פְּנֵי תְהוֹם וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת
עַל־פְּנֵי הַמָּיִם : ٣ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי־אוֹר : ٤ וַיַּרְא
אֱלֹהִים אֶת־הָאוֹר כִּי־טוֹב וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ :
٥ וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא לָיְלָה וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר
יוֹם אֶחָד : ٦ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמָּיִם וִיהִי מַבְדִּיל
בֵּין מַיִם לָמָיִם : ٧ וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת־הָרָקִיעַ וַיַּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם
אֲשֶׁר מִתַּחַת לָרָקִיעַ וּבֵין הַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל לָרָקִיעַ וַיְהִי־כֵן :
٨ וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָרָקִיעַ שָׁמָיִם וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם
שֵׁנִי : ٩ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקָּווּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל־מָקוֹם
אֶחָד וְתֵרָאֶה הַיַּבָּשָׁה וַיְהִי־כֵן : ١٠ וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לַיַּבָּשָׁה אֶרֶץ
וּלְמִקְוֵה הַמַּיִם קָרָא יַמִּים וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב : ١١ וַיֹּאמֶר
אֱלֹהִים תַּדְשֵׁא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא עֵשֶׂב מַזְרִיעַ זֶרַע עֵץ פְּרִי עֹשֶׂה פְּרִי
לְמִינוֹ אֲשֶׁר זַרְעוֹ־בוֹ עַל־הָאָרֶץ וַיְהִי־כֵן : ١٢ וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ
דֶּשֶׁא עֵשֶׂב מַזְרִיעַ זֶרַע לְמִינֵהוּ וְעֵץ עֹשֶׂה־פְּרִי אֲשֶׁר זַרְעוֹ־בוֹ
לְמִינֵהוּ וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב : ١٣ וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם
שְׁלִישִׁי : ١٤ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהַבְדִּיל
בֵּין הַיּוֹם וּבֵין הַלָּיְלָה וְהָיוּ לְאֹתֹת וּלְמוֹעֲדִים וּלְיָמִים וְשָׁנִים :

الترجمة:

١- فى البدء خلق الله السموات والأرض.

٢- وكانت الأرض خربة وخالية والظلمة على وجه الغمر وروح الرب ترفرف على وجه المياه.

٣- وقال الله ليكن نور فكان نور.

٤- ورأى الله النور أنه حسن، وفصل الله بين النور وبين الظلام.

٥- ودعا الله النور نهارا ودعا الظلمة ليلا وكان مساء وكان صباح يوما واحدا.

٦- وقال الله ليكن جلد فى وسط المياه وليكن فاصلا بين مياه ومياه.

٧- وصنع الله الجلد وفصل بين المياه التى من تحت الجلد وبين المياه التى فوق الجلد وكان كذلك.

٨- ودعا الله الجلد سماءا وكان مساء وكان صباح يوم ثان.

٩- وقال الله لتجتمع المياه تحت السماء إلى مكان واحد ولتظهر اليابسة. وكان كذلك.

١٠- ودعا الله اليابسة أرضا. ومجتمع المياه دعاه بحارا. ورأى الله ذلك أنه حسن.

١١- وقال الله لتنبت الأرض عشبا وبقلا يبزر بزرا وشجرا ذا ثمر يعمل (ينبت) ثمرا كجنسه بذره فيه على الأرض. وكان كذلك.

١٢- فأخرجت الأرض عشبا وبقلا يبزر بزرا كجنسه وشجرا يحمل ثمرا وبزره فيه كجنسه. ورأى الله ذلك أنه حسن.

١٣- وكان مساء وكان صباح يوما ثالثا.

١٤- وقال الله لتكن أنوار فى جلد السماء لتفصل بين النهار والليل. وتكون لآيات وأوقات وأيام وسنين.

جمل للتدريب على الترجمة العربية والتحليل

١- الشمس فى السماء والحياة فى الأرض.

٢- نساء هذا الرجل جميلات.

٣- هذه المرأة أجمل النساء فى مدينتنا.

٤- كم تلميذاً فى مدرستك؟

٥- هؤلاء الرجال صالحون.

٦- أعطى الولد البنت كتاباً.

٧- هذا هو الرجل الذى جاء إلى الحديقة أمس.

٨- كان إبراهيم وسارة شيخين ولم يكن لهما ولد (إبن).

٩- راحيل وليئة كانتا أختين وهما بنتاً لابان.

١٠- أحب يعقوب راحيل الصغيرة والجميلة.

١١- صعد موسى إلى جبل سيناء.

١٢- هاجم الجيش المصرى جنود العدو الإسرائيلى.

١٣- فى اليوم أربع وعشرين ساعة.

١٤- فى الشهر ثلاثين يوماً.

١٥- فى الأسبوع سبعة أيام.

١٦- فى السنة ١٢ شهراً.

١٧- فى السنة ٣٦٥ يوماً.

١٨- أنا طالب فى الصف الثانى.

١٩- فى فصلى خمسة وثلاثين طالباً.

٢٠- أكلت فى وجبة الصباح هذا اليوم بيضتان.

٢١- حرس الجندى معسكره.

٢٢- كتب الأديب مقدمة لكتابه الجديد.

٢٣- استطعت أن أذاكر الدرس الخامس.

٢٤- كتبت دروسى اليوم ثلاث مرات.

٢٥- قال لنا المدرس أن على تلاميذ الفصل أن يذاكروا دروسهم.

٢٦- سافرت هذا الأسبوع صديقتى الجميلة.

٢٧- ذهبت مع زملائى يوم الخميس الماضى إلى السينما.

٢٨- فى هذا المكتب ثمان عشرة موظفة وخمسة وعشرون موظفاً.

٢٩- فى كل يوم أقوم فى السابعة صباحاً وأذهب إلى العمل فى الساعة الثامنة.

٣٠- لم أنم أمس لأنى ذاكرت أكثر من ست ساعات.

ملاحق

הַשְּׁלֵמִים

בניין קל: 1. שָׁ מַ ר

עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
שָׁמַרְתִּי	שׁוֹמֵר	אֶשְׁמֹר	שְׁמֹר	שָׁמוֹר
שָׁמַרְתָּ שָׁמַרְתְּ	שׁוֹמֶרֶת	תִּשְׁמֹר תִּשְׁמְרִי	שִׁמְרִי	שְׁמֹר
שָׁמַר שָׁמְרָה		יִשְׁמֹר תִּשְׁמֹר		בִּשְׁמֹר
שָׁמַרְנוּ	שׁוֹמְרִים	נִשְׁמֹר		כִּשְׁמֹר
שְׁמַרְתֶּם שְׁמַרְתֶּן	שׁוֹמְרוֹת	תִּשְׁמְרוּ תִּשְׁמֹרְנָה	שִׁמְרוּ	לִשְׁמֹר
שָׁמְרוּ		יִשְׁמְרוּ תִּשְׁמֹרְנָה	שְׁמֹרְנָה	מִשְּׁמֹר

*** דגש חזק אחרי מ׳ (מן) - 2. לָ מַ ד**

עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
לָמַדְתִּי	לוֹמֵד	אֶלְמַד	לְמַד	לָמוֹד
לָמַדְתָּ לָמַדְתְּ	לוֹמֶדֶת	תִּלְמַד תִּלְמְדִי	לִמְדִי	לְמֹד
לָמַד לָמְדָה		יִלְמַד תִּלְמַד	לִמְדוּ	בִּלְמֹד
לָמַדְנוּ	לוֹמְדִים	נִלְמַד	לְמַדְנָה	כִּלְמֹד
לְמַדְתֶּם לְמַדְתֶּן	לוֹמְדוֹת	תִּלְמְדוּ תִּלְמַדְנָה		לִלְמֹד
לָמְדוּ		יִלְמְדוּ תִּלְמַדְנָה		מִלְּמֹד

3. זָקֵן

עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
זָקַנְתִּי	זָקֵן	אֶזְקַן		זָקוֹן
זָקַנְתָּ זָקַנְתְּ	זְקֵנָה	תִּזְקַן תִּזְקְנִי	זְקַן	זְקֹן
זָקֵן זָקְנָה		יִזְקַן תִּזְקַן	זִקְנִי	בִּזְקֹן
זָקַנּוּ	זְקֵנִים	נִזְקַן		כִּזְקֹן
זְקַנְתֶּם זְקַנְתֶּן	זְקֵנוֹת	תִּזְקְנוּ תִּזְקַנָּה	זִקְנוּ	לִזְקֹן
זָקְנוּ		יִזְקְנוּ תִּזְקַנָּה	זְקַנָּה	מִזְקֹן

4. קָטֹן

עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
קָטֹנְתִּי	קָטֵן	אֶקְטַן	קְטַן	קָטֹן
קָטֹנְתָּ קָטֹנְתְּ	קְטַנָּה	תִּקְטַן תִּקְטְנִי	קִטְנִי	קְטֹן
קָטֹן קָטְנָה		יִקְטַן תִּקְטַן	קִטְנוּ	בִּקְטֹן
קָטֹנּוּ	קְטַנִּים	נִקְטַן	קְטַנָּה	כִּקְטֹן
קְטָנְתֶּם קְטָנְתֶּן	קְטַנּוֹת	תִּקְטְנוּ תִּקְטַנָּה		לִקְטֹן
קָטְנוּ		יִקְטְנוּ תִּקְטַנָּה		מִקְטֹן

5. כָּ רַ ת

עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
כָּרַתִּי	כּוֹרֵת	אֶכְרֹת		כָּרוֹת
כָּרַתָּ כָּרַתְּ	כּוֹרֶתֶת	תִּכְרֹת תִּכְרְתִי	כְּרֹת	כְּרֹת
כָּרַת כָּרְתָה		יִכְרֹת תִּכְרֹת	כִּרְתִי	
כָּרַתְנוּ	כּוֹרְתִים	נִכְרֹת		בִּכְרוֹת
כְּרַתֶּם כְּרַתֶּן	כּוֹרְתוֹת	תִּכְרְתוּ תִּכְרֹתְנָה	כִּרְתוּ	כִּכְרוֹת
כָּרְתוּ		יִכְרְתוּ תִּכְרֹתְנָה	כְּרֹתְנָה	לִכְרוֹת
				מִכְּרוֹת

בניין נפעל - 1. ק ש ר

עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
				נִקְשׁוֹר
נִקְשַׁרְתִּי	נִקְשָׁר	אֶקָּשֵׁר		הִקָּשֵׁר
נִקְשַׁרְתָּ	נִקְשַׁרְתְּ	נִקְשֶׁרֶת תִּקָּשֵׁר	הִקָּשֵׁר	
נִקְשַׁר נִקְשְׁרָה		יִקָּשֵׁר תִּקָּשֵׁר	הִקָּשְׁרִי	בְּהִקָּשֵׁר
נִקְשַׁרְנוּ	נִקְשָׁרִים	נִקָּשֵׁר		כְּהִקָּשֵׁר
נִקְשַׁרְתֶּם נִקְשַׁרְתֶּן	נִקְשָׁרוֹת	תִּקָּשְׁרוּ תִּקָּשַׁרְנָה	הִקָּשְׁרוּ	לְהִקָּשֵׁר
נִקְשְׁרוּ		יִקָּשְׁרוּ תִּקָּשַׁרְנָה	הִקָּשַׁרְנָה	מֵהִקָּשֵׁר

2. ת מ ך

עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
				נִתַּמוֹךְ
נִתְמַכְתִּי	נִתְמָךְ	אֶתָּמֵךְ	הִתָּמֵךְ	הִתָּמֵךְ
נִתְמַכְתָּ נִתְמַכְתְּ	נִתְמֶכֶת	תִּתָּמֵךְ תִּתָּמְכִי	הִתָּמְכִי	
נִתְמַךְ נִתְמְכָה		יִתָּמֵךְ תִּתָּמֵךְ		בְּהִתָּמֵךְ
נִתְמַכְנוּ	נִתְמָכִים	נִתָּמֵךְ		כְּהִתָּמֵךְ
נִתְמַכְתֶּם נִתְמַכְתֶּן	נִתְמָכוֹת	תִּתָּמְכוּ תִּתָּמַכְנָה	הִתָּמְכוּ	לְהִתָּמֵךְ
נִתְמְכוּ		יִתָּמְכוּ תִּתָּמַכְנָה	הִתָּמַכְנָה	מֵהִתָּמֵךְ

3. מ ש ל

עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
				נִמְשׁוֹל
נִמְשַׁלְתִּי	נִמְשָׁל	אֶמָּשֵׁל	הִמָּשֵׁל	
נִמְשַׁלְתָּ נִמְשַׁלְתְּ	נִמְשֶׁלֶת	תִּמָּשֵׁל תִּמָּשְׁלִי	הִמָּשְׁלִי	
נִמְשַׁל נִמְשְׁלָה		יִמָּשֵׁל תִּמָּשֵׁל		בְּהִמָּשֵׁל
נִמְשַׁלְנוּ	נִמְשָׁלִים	נִמָּשֵׁל		כְּהִמָּשֵׁל
נִמְשַׁלְתֶּם נִמְשַׁלְתֶּן	נִמְשָׁלוֹת	תִּמָּשְׁלוּ תִּמָּשַׁלְנָה	הִמָּשְׁלוּ	לְהִמָּשֵׁל
נִמְשְׁלוּ		יִמָּשְׁלוּ תִּמָּשַׁלְנָה	הִמָּשַׁלְנָה	מֵהִמָּשֵׁל

4. ס ג ר

עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
				נִסְגוֹר
נִסְגַּרְתִּי	נִסְגָּר	אֶסָּגֵר	הִסָּגֵר	הִסָּגֵר
נִסְגַּרְתָּ נִסְגַּרְתְּ	נִסְגֶּרֶת	תִּסָּגֵר תִּסָּגְרִי	הִסָּגְרִי	
נִסְגַּר נִסְגְּרָה		יִסָּגֵר תִּסָּגֵר		בְּהִסָּגֵר
נִסְגַּרְנוּ	נִסְגָּרִים	נִסָּגֵר		כְּהִסָּגֵר
נִסְגַּרְתֶּם נִסְגַּרְתֶּן	נִסְגָּרוֹת	תִּסָּגְרוּ תִּסָּגַרְנָה	הִסָּגְרוּ	לְהִסָּגֵר
נִסְגְּרוּ		יִסָּגְרוּ תִּסָּגַרְנָה	הִסָּגַרְנָה	מֵהִסָּגֵר

5. ס ב ל

עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
				נִסְבּוֹל
נִסְבַּלְתִּי	נִסְבָּל	אֶסָּבֵל		הִסָּבֵל
נִסְבַּלְתָּ נִסְבַּלְתְּ	נִסְבֶּלֶת	תִּסָּבֵל תִּסָּבְלִי	הִסָּבֵל	
נִסְבַּל נִסְבְּלָה		יִסָּבֵל תִּסָּבֵל	הִסָּבְלִי	בְּהִסָּבֵל
נִסְבַּלְנוּ	נִסְבָּלִים	נִסָּבֵל		כְּהִסָּבֵל
נִסְבַּלְתֶּם נִסְבַּלְתֶּן	נִסְבָּלוֹת	תִּסָּבְלוּ תִּסָּבַלְנָה	הִסָּבְלוּ	לְהִסָּבֵל
נִסְבְּלוּ		יִסָּבְלוּ תִּסָּבַלְנָה	הִסָּבַלְנָה	מֵהִסָּבֵל

בניין פִּעֵל - 1. ל ק ט

עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
לִקַּטְתִּי	מְלַקֵּט	אֲלַקֵּט	לַקֵּט	לַקֵּט
לִקַּטְתָּ לִקַּטְתְּ	מְלַקֶּטֶת	תְּלַקֵּט תְּלַקְּטִי	לַקְּטִי	
לִקֵּט לִקְּטָה		יְלַקֵּט תְּלַקֵּט		בְּלַקֵּט
לִקַּטְנוּ	מְלַקְּטִים	נְלַקֵּט		כְּלַקֵּט
לִקַּטְתֶּם לִקַּטְתֶּן	מְלַקְּטוֹת	תְּלַקְּטוּ תְּלַקֵּטְנָה	לַקְּטוּ	לְלַקֵּט
לִקְּטוּ		יְלַקְּטוּ תְּלַקֵּטְנָה	לַקֵּטְנָה	מְלַקֵּט

2. ש ח ק

עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
שִׂחַקְתִּי	מְשַׂחֵק	אֲשַׂחֵק	שַׂחֵק	שַׂחֵק
שִׂחַקְתָּ שִׂחַקְתְּ	מְשַׂחֶקֶת	תְּשַׂחֵק תְּשַׂחֲקִי	שַׂחֲקִי	
שִׂחֵק שִׂחֲקָה		יְשַׂחֵק תְּשַׂחֵק	בְּשַׂחֵק	
שִׂחַקְנוּ	מְשַׂחֲקִים	נְשַׂחֵק		כְּשַׂחֵק
שִׂחַקְתֶּם שִׂחַקְתֶּן	מְשַׂחֲקוֹת	תְּשַׂחֲקוּ תְּשַׂחֵקְנָה	שַׂחֲקוּ	לְשַׂחֵק
שִׂחֲקוּ		יְשַׂחֲקוּ תְּשַׂחֵקְנָה	שַׂחֵקְנָה	מְשַׂחֵק

בניין פִּעֵל - ק ש ט

עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
קִשַּׁטְתִּי	מְקַשֵּׁט	אֲקַשֵּׁט	-	-
קִשַּׁטְתָּ קִשַּׁטְתְּ	מְקַשֶּׁטֶת	תְּקַשֵּׁט תְּקַשְּׁטִי		קַשּׁוֹט
קִשֵּׁט קִשְּׁטָה		יְקַשֵּׁט תְּקַשֵּׁט		
קִשַּׁטְנוּ	מְקַשְּׁטִים	נְקַשֵּׁט		
קִשַּׁטְתֶּם קִשַּׁטְתֶּן	מְקַשְּׁטוֹת	תְּקַשְּׁטוּ תְּקַשֵּׁטְנָה		
קִשְּׁטוּ		יְקַשְּׁטוּ תְּקַשֵּׁטְנָה		

בניין הפעיל - 1. ש ל ם

עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
הִשְׁלַמְתִּי	מַשְׁלִים	אַשְׁלִים	הַשְׁלֵם	הַשְׁלֵם
הִשְׁלַמְתָּ הִשְׁלַמְתְּ	מַשְׁלִימָה	תַּשְׁלִים תַּשְׁלִימִי	הַשְׁלִימִי	הַשְׁלִים
הִשְׁלִים הִשְׁלִימָה	מַשְׁלִימִים	יַשְׁלִים תַּשְׁלִים		בְּהַשְׁלִים
הִשְׁלַמְנוּ	מַשְׁלִימוֹת	נַשְׁלִים	הַשְׁלִימוּ	כְּהַשְׁלִים
הִשְׁלַמְתֶּם הִשְׁלַמְתֶּן		תַּשְׁלִימוּ תַּשְׁלֵמְנָה	הַשְׁלֵמְנָה	לְהַשְׁלִים
הִשְׁלִימוּ		יַשְׁלִימוּ תַּשְׁלֵמְנָה		מֵהַשְׁלִים

2. כ ת ב

עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
הִכְתַּבְתִּי	מַכְתִּיב	אַכְתִּיב		הַכְתֵּב
הִכְתַּבְתָּ הִכְתַּבְתְּ	מַכְתִּיבָה	תַּכְתִּיב תַּכְתִּיבִי	הַכְתֵּב	הַכְתִּיב
הִכְתִּיב הִכְתִּיבָה		יַכְתִּיב תַּכְתִּיב	הַכְתִּיבִי	בְּהַכְתִּיב
הִכְתַּבְנוּ	מַכְתִּיבִים	נַכְתִּיב		כְּהַכְתִּיב
הִכְתַּבְתֶּם הִכְתַּבְתֶּן	מַכְתִּיבוֹת	תַּכְתִּיבוּ תַּכְתֵּבְנָה	הַכְתִּיבוּ	לְהַכְתִּיב
הִכְתִּיבוּ		יַכְתִּיבוּ תַּכְתֵּבְנָה	הַכְתֵּבְנָה	מֵהַכְתִּיב

בניין הָפעל - 1. ז מ ן

עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
הָזְמַנְתִּי	מָזְמָן	אָזְמַן	-	הָזְמֵן
הָזְמַנְתָּ הָזְמַנְתְּ	מָזְמֶנֶת	תָּזְמַן תָּזְמְנִי		
הָזְמַן הָזְמְנָה		יָזְמַן תָּזְמַן		
הָזְמַנּוּ	מָזְמָנִים	נָזְמַן		
הָזְמַנְתֶּם הָזְמַנְתֶּן	מָזְמָנוֹת	תָּזְמְנוּ תָּזְמַנָּה		
הָזְמְנוּ		יָזְמְנוּ תָּזְמַנָּה		

2. ג ב ל

עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
הָגְבַּלְתִּי	מָגְבָּל	אָגְבַּל	-	הָגְבֵּל
הָגְבַּלְתָּ הָגְבַּלְתְּ	מָגְבֶּלֶת	תָּגְבַּל תָּגְבְּלִי		
הָגְבַּל הָגְבְּלָה		יָגְבַּל תָּגְבַּל		
הָגְבַּלְנוּ	מָגְבָּלִים	נָגְבַּל		
הָגְבַּלְתֶּם הָגְבַּלְתֶּן	מָגְבָּלוֹת	תָּגְבְּלוּ תָּגְבַּלְנָה		
הָגְבְּלוּ		יָגְבְּלוּ תָּגְבַּלְנָה		

בניין התפעל - 1. ק ש ט

עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
הִתְקַשַּׁטְתִּי	מִתְקַשֵּׁט	אֶתְקַשֵּׁט	הִתְקַשֵּׁט	הִתְקַשֵּׁט
הִתְקַשַּׁטְתָּ הִתְקַשַּׁטְתְּ	מִתְקַשֶּׁטֶת	תִּתְקַשֵּׁט תִּתְקַשְּׁטִי	הִתְקַשְּׁטִי	בְּהִתְקַשֵּׁט
הִתְקַשֵּׁט הִתְקַשְּׁטָה		יִתְקַשֵּׁט תִּתְקַשֵּׁט	הִתְקַשְּׁטוּ	כְּהִתְקַשֵּׁט
הִתְקַשַּׁטְנוּ	מִתְקַשְּׁטוֹת	נִתְקַשֵּׁט	הִתְקַשֵּׁטְנָה	לְהִתְקַשֵּׁט
הִתְקַשַּׁטְתֶּם הִתְקַשַּׁטְתֶּן	מִתְקַשְּׁטוֹת	תִּתְקַשְּׁטוּ תִּתְקַשֵּׁטְנָה		מֵהִתְקַשֵּׁט
הִתְקַשְּׁטוּ		יִתְקַשְּׁטוּ תִּתְקַשֵּׁטְנָה		

2. ש כ ר

עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
הִשְׁתַּכַּרְתִּי	מִשְׁתַּכֵּר	אֶשְׁתַּכֵּר	הִשְׁתַּכֵּר	הִשְׁתַּכֵּר
הִשְׁתַּכַּרְתָּ הִשְׁתַּכַּרְתְּ	מִשְׁתַּכֶּרֶת	תִּשְׁתַּכֵּר תִּשְׁתַּכְּרִי	הִשְׁתַּכְּרִי	בְּהִשְׁתַּכֵּר
הִשְׁתַּכֵּר הִשְׁתַּכְּרָה	מִשְׁתַּכְּרִים	יִשְׁתַּכֵּר תִּשְׁתַּכֵּר	הִשְׁתַּכְּרוּ	כְּהִשְׁתַּכֵּר
הִשְׁתַּכַּרְנוּ	מִשְׁתַּכְּרוֹת	נִשְׁתַּכֵּר	הִשְׁתַּכֵּרְנָה	לְהִשְׁתַּכֵּר
הִשְׁתַּכַּרְתֶּם הִשְׁתַּכַּרְתֶּן		תִּשְׁתַּכְּרוּ תִּשְׁתַּכֵּרְנָה		מהִשְׁתַּכֵּר
הִשְׁתַּכְּרוּ		יִשְׁתַּכְּרוּ תִּשְׁתַּכֵּרְנָה		

3. ש כ ר

עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
הִשְׁתַּכַּרְתִּי	מִשְׁתַּכֵּר	אֶשְׁתַּכֵּר	הִשְׁתַּכֵּר	הִשְׁתַּכֵּר
הִשְׁתַּכַּרְתָּ הִשְׁתַּכַּרְתְּ	מִשְׁתַּכֶּרֶת	תִּשְׁתַּכֵּר תִּשְׁתַּכְּרִי	הִשְׁתַּכְּרִי	בְּהִשְׁתַּכֵּר
הִשְׁתַּכֵּר הִשְׁתַּכְּרָה	מִשְׁתַּכְּרִים	יִשְׁתַּכֵּר תִּשְׁתַּכֵּר	הִשְׁתַּכְּרוּ	כְּהִשְׁתַּכֵּר
הִשְׁתַּכַּרְנוּ	מִשְׁתַּכְּרוֹת	נִשְׁתַּכֵּר	הִשְׁתַּכֵּרְנָה	לְהִשְׁתַּכֵּר
הִשְׁתַּכַּרְתֶּם הִשְׁתַּכַּרְתֶּן		תִּשְׁתַּכְּרוּ תִּשְׁתַּכֵּרְנָה		מהִשְׁתַּכֵּר
הִשְׁתַּכְּרוּ		יִשְׁתַּכְּרוּ תִּשְׁתַּכֵּרְנָה		

4. ס ת ר

עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
הִסְתַּתַּרְתִּי	מִסְתַּתֵּר	אֶסְתַּתֵּר	הִסְתַּתֵּר	הִסְתַּתֵּר
הִסְתַּתַּרְתָּ הִסְתַּתַּרְתְּ	מִסְתַּתֶּרֶת	תִּסְתַּתֵּר תִּסְתַּתְּרִי	הִסְתַּתְּרִי	בְּהִסְתַּתֵּר
הִסְתַּתֵּר הִסְתַּתְּרָה	מִסְתַּתְּרִים	יִסְתַּתֵּר תִּסְתַּתֵּר	הִסְתַּתְּרוּ	כְּהִסְתַּתֵּר
הִסְתַּתַּרְנוּ	מִסְתַּתְּרוֹת	נִסְתַּתֵּר	הִסְתַּתֵּרְנָה	לְהִסְתַּתֵּר
הִסְתַּתַּרְתֶּם הִסְתַּתַּרְתֶּן		תִּסְתַּתְּרוּ תִּסְתַּתֵּרְנָה		מֵהִסְתַּתֵּר
הִסְתַּתְּרוּ		יִסְתַּתְּרוּ תִּסְתַּתֵּרְנָה		

5. ז ק ר

עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
הִזְדַּקַּרְתִּי	מִזְדַּקֵּר	אֶזְדַּקֵּר	הִזְדַּקֵּר	הִזְדַּקֵּר
הִזְדַּקַּרְתָּ הִזְדַּקַּרְתְּ	מִזְדַּקֶּרֶת	תִּזְדַּקֵּר תִּזְדַּקְּרִי	הִזְדַּקְּרִי	בְּהִזְדַּקֵּר
הִזְדַּקֵּר הִזְדַּקְּרָה	מִזְדַּקְּרִים	יִזְדַּקֵּר תִּזְדַּקֵּר	הִזְדַּקְּרוּ	כְּהִזְדַּקֵּן
הִזְדַּקַּרְנוּ	מִזְדַּקְּרוֹת	נִזְדַּקֵּר	הִזְדַּקֵּרְנָה	לְהִזְדַּקֵּר
הִזְדַּקַּרְתֶּם הִזְדַּקַּרְתֶּן		תִּזְדַּקְּרוּ תִּזְדַּקֵּרְנָה		מֵהִזְדַּקֵּר
הִזְדַּקְּרוּ		יִזְדַּקְּרוּ תִּזְדַּקֵּרְנָה		

6. צ ל ם

עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
הִצְטַלַּמְתִּי	מִצְטַלֵּם	אֶצְטַלֵּם	הִצְטַלֵּם	הִצְטַלֵּם
הִצְטַלַּמְתָּ הִצְטַלַּמְתְּ	מִצְטַלֶּמֶת	תִּצְטַלֵּם תִּצְטַלְּמִי	הִצְטַלְּמִי	בְּהִצְטַלֵּם
הִצְטַלֵּם הִצְטַלְּמָה	מִצְטַלְּמִים	יִצְטַלֵּם תִּצְטַלֵּם	הִצְטַלְּמוּ	כְּהִצְטַלֵּם
הִצְטַלַּמְנוּ	מִצְטַלְּמוֹת	נִצְטַלֵּם	הִצְטַלֵּמְנָה	לְהִצְטַלֵּם
הִצְטַלַּמְתֶּם הִצְטַלַּמְתֶּן		תִּצְטַלְּמוּ תִּצְטַלֵּמְנָה		מֵהִצְטַלֵּם
הִצְטַלְּמוּ		יִצְטַלְּמוּ תִּצְטַלֵּמְנָה		

7. ד ב ק

עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
הִדַּבַּקְתִּי	מִדַּבֵּק	אֶדַּבֵּק	הִדַּבֵּק	הִדַּבֵּק
הִדַּבַּקְתָּ הִדַּבַּקְתְּ	מִדַּבֶּקֶת	תִּדַּבֵּק תִּדַּבְּקִי	הִדַּבְּקִי	בְּהִדַּבֵּק
הִדַּבֵּק הִדַּבְּקָה	מִדַּבְּקִים	יִדַּבֵּק תִּדַּבֵּק	הִדַּבְּקוּ	כְּהִדַּבֵּק
הִדַּבַּקְנוּ	מִדַּבְּקוֹת	נִדַּבֵּק	הִדַּבֵּקְנָה	לְהִדַּבֵּק
הִדַּבַּקְתֶּם הִדַּבַּקְתֶּן		תִּדַּבְּקוּ תִּדַּבֵּקְנָה		מֵהִדַּבֵּק
הִדַּבְּקוּ		יִדַּבְּקוּ תִּדַּבֵּקְנָה		

8. ת מ ם

עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
הִתַּמַּמְתִּי	מִתַּמֵּם	אֶתַּמֵּם	הִתַּמֵּם	הִתַּמֵּם
הִתַּמַּמְתָּ הִתַּמַּמְתְּ	מִתַּמֶּמֶת	תִּתַּמֵּם תִּתַּמְּמִי	הִתַּמְּמִי	בְּהִתַּמֵּם
הִתַּמֵּם הִתַּמְּמָה	מִתַּמְּמִים	יִתַּמֵּם תִּתַּמֵּם	הִתַּמְּמוּ	כְּהִתַּמֵּם
הִתַּמַּמְנוּ	מִתַּמְּמוֹת	נִתַּמֵּם	הִתַּמֵּמְנָה	לְהִתַּמֵּם
הִתַּמַּמְתֶּם הִתַּמַּמְתֶּן		תִּתַּמְּמוּ תִּתַּמֵּמְנָה		מֵהִתַּמֵּם
הִתַּמְּמוּ		יִתַּמְּמוּ	תִּתַּמֵּמְנָה	

9. ט נ ף

עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
הִטַּנַּפְתִּי	מִטַּנֵּף	אֶטַּנֵּף	הִטַּנֵּף	הִטַּנֵּף
הִטַּנַּפְתָּ הִטַּנַּפְתְּ	מִטַּנֶּפֶת	תִּטַּנֵּף תִּטַּנְּפִי	הִטַּנְּפִי	בְּהִטַּנֵּף
הִטַּנֵּף הִטַּנְּפָה	מִטַּנְּפִים	יִטַּנֵּף תִּטַּנֵּף	הִטַּנְּפוּ	כְּהִטַּנֵּף
הִטַּנַּפְנוּ	מִטַּנְּפוֹת	נִטַּנֵּף	הִטַּנֵּפְנָה	לְהִטַּנֵּף
הִטַּנַּפְתֶּם הִטַּנַּפְתֶּן		תִּטַּנְּפוּ תִּטַּנֵּפְנָה		מֵהִטַּנֵּף
הִטַּנְּפוּ		יִטַּנְּפוּ תִּטַּנֵּפְנָה		

פעלי פ״ג (פ׳ גרונית)

בניין קל - ע צ ם

עבר	הווה	עתיד א׳	ציווי	מקור א׳
עָצַמְתִּי	עוֹצֵם	אֶעֱצֹם	עֲצֹם	עֲצֹם
עָצַמְתָּ עָצַמְתְּ	עוֹצֶמֶת	תַּעֲצֹם תַּעַצְמִי	עִצְמִי	בַּעֲצֹם
עָצַם עָצְמָה	עוֹצְמִים	יַעֲצֹם תַּעֲצֹם	עִצְמוּ	כַּעֲצֹם
עָצַמְנוּ	עוֹצְמוֹת	נַעֲצֹם	עֲצֹמְנָה	לַעֲצֹם
עֲצַמְתֶּם עֲצַמְתֶּן		תַּעַצְמוּ תַּעֲצֹמְנָה		מֵעֲצֹם
עָצְמוּ		יַעַצְמוּ		
		עתיד ב׳		מקור ב׳
		אֶעֱצַם		עֲצֹם
		תֶּעֱצַם תֶּעֶצְמִי		בֶּעֱצֹם
		יֶעֱצַם תֶּעֱצַם		כֶּעֱצֹם
		נֶעֱצַם		לֶעֱצֹם
		תֶּעֶצְמוּ תֶּעֱצַמְנָה		מֵעֱצֹם
		יֶעֶצְמוּ תֶּעֱצַמְנָה		

בניין נפעל - ה ד ף

עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
נֶהֱדַפְתִּי	נֶהֱדָף	אֵהָדֵף	הֵהָדֵף	
נֶהֱדַפְתָּ נֶהֱדַפְתְּ	נֶהֱדֶפֶת	תֵּהָדֵף תֵּהָדְפִי	הֵהָדְפִי	נַהֲדוֹף
נֶהֱדַף נֶהֶדְפָה	נֶהֱדָפִים	יֵהָדֵף תֵּהָדֵף	הֵהָדְפוּ	בְּהֵהָדֵף
נֶהֱדַפְנוּ	נֶהֱדָפוֹת	נֵהָדֵף	הֵהָדַפְנָה	כְּהֵהָדֵף
נֶהֱדַפְתֶּם נֶהֱדַפְתֶּן		תֵּהָדְפוּ תֵּהָדַפְנָה		לְהֵהָדֵף
נֶהֶדְפוּ		יֵהָדְפוּ תֵּהָדַפְנָה		מֵהֵהָדֵף

בניין הפעיל - ע נ ש

עבר		הווה	עתיד		ציווי	מקור
הֶעֱנַשְׁתִּי		מַעֲנִישׁ	אַעֲנִישׁ		הַעֲנֵשׁ	הַעֲנֵשׁ
הֶעֱנַשְׁתָּ	הֶעֱנַשְׁתְּ	מַעֲנִישָׁה	תַּעֲנִישׁ	תַּעֲנִישִׁי	הַעֲנִישִׁי	
הֶעֱנִישׁ	הֶעֱנִישָׁה	מַעֲנִישִׁים	יַעֲנִישׁ	תַּעֲנִישׁ	הַעֲנִישׁוּ	בְּהַעֲנִישׁ
הֶעֱנַשְׁנוּ		מַעֲנִישׁוֹת	נַעֲנִישׁ		הַעֲנֵשְׁנָה	כְּהַעֲנִישׁ
הֶעֱנַשְׁתֶּם	הֶעֱנַשְׁתֶּן		תַּעֲנִישׁוּ	תַּעֲנֵשְׁנָה		לְהַעֲנִישׁ
הֶעֱנִישׁוּ			יַעֲנִישׁוּ	תַּעֲנֵשְׁנָה		מֵהַעֲנִישׁ

בניין הפעל - ע נ ש

עבר		הווה	עתיד		ציווי	מקור
הָעֳנַשְׁתִּי		מָעֳנָשׁ	אָעֳנַשׁ		-	הָעֳנֵשׁ
הָעֳנַשְׁתָּ	הָעֳנַשְׁתְּ	מָעֳנֶשֶׁת	תָּעֳנַשׁ	תָּעָנְשִׁי		
הָעֳנַשׁ	הָעָנְשָׁה		יָעֳנַשׁ	תָּעֳנַשׁ		
הָעֳנַשְׁנוּ		מָעֳנָשִׁים	נָעֳנַשׁ			
הָעֳנַשְׁתֶּם	הָעֳנַשְׁתֶּן	מָעֳנָשׁוֹת	תָּעָנְשׁוּ	תָּעֳנַשְׁנָה		
הָעָנְשׁוּ			יָעָנְשׁוּ	תָּעֳנַשְׁנָה		

פעלי ע״ג (ע׳ גרונית)

בניין קל - מ א ס

עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
מָאַסְתִּי	מוֹאֵס	אֶמְאַס	מְאַס	מָאוֹס
מָאַסְתָּ מָאַסְתְּ	מוֹאֶסֶת	תִּמְאַס תִּמְאֲסִי	מַאֲסִי	מְאֹס
מָאַס מָאֲסָה	מוֹאֲסִים	יִמְאַס תִּמְאַס	מַאֲסוּ	בִּמְאֹס
מָאַסְנוּ	מוֹאֲסוֹת	נִמְאַס	מְאַסְנָה	כִּמְאֹס
מְאַסְתֶּם מְאַסְתֶּן		תִּמְאֲסוּ תִּמְאַסְנָה		לִמְאֹס
מָאֲסוּ		יִמְאֲסוּ תִּמְאַסְנָה		מִמְאֹס

בניין נפעל - ש ע ן

עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
				נִשְׁעוֹן
נִשְׁעַנְתִּי	נִשְׁעָן	אֶשָּׁעֵן	הִשָּׁעֵן	הִשָּׁעֵן
נִשְׁעַנְתָּ נִשְׁעַנְתְּ	נִשְׁעֶנֶת	תִּשָּׁעֵן תִּשָּׁעֲנִי	הִשָּׁעֲנִי	
נִשְׁעַן נִשְׁעֲנָה	נִשְׁעָנִים	יִשָּׁעֵן תִּשָּׁעֵן	הִשָּׁעֲנוּ	בְּהִשָּׁעֵן
נִשְׁעַנּוּ	נִשְׁעָנוֹת	נִשָּׁעֵן	הִשָּׁעַנָּה	כְּהִשָּׁעֵן
נִשְׁעַנְתֶּם נִשְׁעַנְתֶּן		תִּשָּׁעֲנוּ תִּשָּׁעַנָּה		לְהִשָּׁעֵן
נִשְׁעֲנוּ		יִשָּׁעֲנוּ תִּשָּׁעַנָּה		מֵהִשָּׁעֵן

בניין פִּעֵל - ב א ר

עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
בֵּאַרְתִּי	מְבָאֵר	אֲבָאֵר	בָּאֵר	
בֵּאַרְתָּ בֵּאַרְתְּ	מְבָאֶרֶת	תְּבָאֵר תְּבָאֲרִי	בָּאֲרִי	בָּאֵר
בֵּאֵר בֵּאֲרָה	מְבָאֲרִים	יְבָאֵר תְּבָאֵר	בָּאֲרוּ	בְּבָאֵר
בֵּאַרְנוּ	מְבָאֲרוֹת	נְבָאֵר	בָּאֵרְנָה	כְּבָאֵר
בֵּאַרְתֶּם בֵּאַרְתֶּן		תְּבָאֲרוּ תְּבָאֵרְנָה		לְבָאֵר
בֵּאֲרוּ		יְבָאֲרוּ תְּבָאֵרְנָה		מִבָּאֵר

בניין פֻּעַל - ב א ר

עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
בֹּאַרְתִּי	מְבֹאָר	אֲבֹאַר	-	בֹּאוֹר
בֹּאַרְתָּ בֹּאַרְתְּ	מְבֹאֶרֶת	תְּבֹאַר תְּבֹאֲרִי	-	
בֹּאַר בֹּאֲרָה	מְבֹאָרִים	יְבֹאַר תְּבֹאַר	-	
בֹּאַרְנוּ	מְבֹאָרוֹת	נְבֹאַר		
בֹּאַרְתֶּם בֹּאַרְתֶּן		תְּבֹאֲרוּ תְּבֹאַרְנָה		
בֹּאֲרוּ		יְבֹאֲרוּ וּתְבֹאַרְנָה		!?

בניין הפעיל - כ ח ש

עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
הִכְחַשְׁתִּי	מַכְחִישׁ	אַכְחִישׁ	הַכְחֵשׁ	הַכְחֵשׁ
הִכְחַשְׁתָּ הִכְחַשְׁתְּ	מַכְחֶשֶׁת	תַּכְחִישׁ תַּכְחִישִׁי	הַכְחִישִׁי	
	(מַכְחִישָׁה			
הִכְחִישׁ הִכְחִישָׁה	מַכְחִישִׁים	יַכְחִישׁ תַּכְחִישׁ	הַכְחִישׁוּ	בְּהַכְחִישׁ
הִכְחַשְׁנוּ	מַכְחִישׁוֹת	נַכְחִישׁ	הַכְחֵשְׁנָה	כְּהַכְחִישׁ
הִכְחַשְׁתֶּם הִכְחַשְׁתֶּן		תַּכְחִישׁוּ תַּכְחֵשְׁנָה		לְהַכְחִישׁ
הִכְחִישׁוּ		יַכְחִישׁוּ תַּכְחֵשְׁנָה		מֵהַכְחִישׁ

בניין הפעל - ז ה ר

עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
הָזְהַרְתִּי	מָזְהָר	אָזְהַר	-	
הָזְהַרְתָּ הָזְהַרְתְּ	מָזְהֶרֶת	תָּזְהַר תָּזְהֲרִי	-	הָזְהֵר
הָזְהַר הָזְהֲרָה	מָזְהָרִים	יָזְהַר תָּזְהַר	-	
הָזְהַרְנוּ	מָזְהָרוֹת	נָזְהַר		
הָזְהַרְתֶּם הָזְהַרְתֶּן		תָּזְהֲרוּ תָּזְהַרְנָה		
הָזְהֲרוּ		יָזְהֲרוּ תָּזְהַרְנָה		

בניין התפעל - ב א ר

עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
הִתְבָּאַרְתִּי	מִתְבָּאֵר	אֶתְבָּאֵר	הִתְבָּאֵר	הִתְבָּאֵר
הִתְבָּאַרְתִּי הִתְבָּאַרְתָּ	מִתְבָּאֶרֶת	תִּתְבָּאֵר תִּתְבָּאֲרִי	הִתְבָּאֲרִי	
הִתְבָּאֵר הִתְבָּאֲרָה	מִתְבָּאֲרִים	יִתְבָּאֵר תִּתְבָּאֵר	הִתְבָּאֲרוּ	בְּהִתְבָּאֵר
הִתְבָּאַרְנוּ	מִתְבָּאֲרוֹת	נִתְבָּאֵר	הִתְבָּאֵרְנָה	כְּהִתְבָּאֵר
הִתְבָּאַרְתֶּם הִתְבָּאַרְתֶּן		תִּתְבָּאֲרוּ תִּתְבָּאֵרְנָה		לְהִתְבָּאֵר
הִתְבָּאֲרוּ		יִתְבָּאֲרוּ תִּתְבָּאֵרְנָה		מֵהִתְבָּאֵר

גזרת פ״י

נח׳ פ״י - בניין קל - י ס ד

עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
יָסַדְתִּי	יוֹסֵד	אִיסַד	יְסַד	יָסוֹד
יָסַדְתָּ יָסַדְתְּ	יוֹסֶדֶת	תִּיסַד תִּיסְדִי	יִסְדִי	יְסֹד
יָסַד יָסְדָה	(יוֹסְדָה)	יִיסַד תִּיסַד	יִסְדוּ	בִּיסֹד
יָסַדְנוּ	יוֹסְדִים	נִיסַד	יְסַדְנָה	כִּיסֹד
יְסַדְתֶּם יְסַדְתֶּן	יוֹסְדוֹת	תִּיסְדוּ תִּיסַדְנָה		לִיסֹד
יָסְדוּ		יִסְדוּ תִּיסַדְנָה		מִיסֹד

חסרי פ"י - בניין קל - י ש ב

עבר		הווה	עתיד		ציווי	מקור
יָשַׁבְתִּי		יוֹשֵׁב	אֵשֵׁב		שֵׁב	יָשׁוֹב
יָשַׁבְתָּ	יָשַׁבְתְּ	יוֹשֶׁבֶת	תֵּשֵׁב	תֵּשְׁבִי	שְׁבִי	שֶׁבֶת
יָשַׁב	יָשְׁבָה	(יוֹשְׁבָה)	יֵשֵׁב	תֵּשֵׁב	שְׁבוּ	בְּשֶׁבֶת
יָשַׁבְנוּ		יוֹשְׁבִים	נֵשֵׁב		שֵׁבְנָה	כְּשֶׁבֶת
יְשַׁבְתֶּם	יְשַׁבְתֶּן	יוֹשְׁבוֹת	תֵּשְׁבוּ	תֵּשַׁבְנָה		לָשֶׁבֶת
יָשְׁבוּ			יֵשְׁבוּ	תֵּשַׁבְנָה		מִשֶּׁבֶת

בניין נפעל - י ס ד

עבר		הווה	עתיד		ציווי	מקור
נוֹסַדְתִּי		נוֹסָד	אִוָּסֵד		הִוָּסֵד	הִוָּסֵד
נוֹסַדְתָּ	נוֹסַדְתְּ	נוֹסֶדֶת	תִּוָּסֵד	תִּוָּסְדִי	הִוָּסְדִי	בְּהִוָּסֵד
נוֹסַד	נוֹסְדָה		יִוָּסֵד	תִּוָּסֵד	הִוָּסְדוּ	כְּהִוָּסֵד
נוֹסַדְנוּ		נוֹסָדִים	נִוָּסֵד		הִוָּסַדְנָה	לְהִוָּסֵד
נוֹסַדְתֶּם	נוֹסַדְתֶּן	נוֹסָדוֹת	תִּוָּסְדוּ	תִּוָּסַדְנָה		מֵהִוָּסֵד
נוֹסְדוּ			יִוָּסְדוּ	תִּוָּסַדְנָה		

בניין הפעיל - י ר ד

עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
הוֹרַדְתִּי	מוֹרִיד	אוֹרִיד	הוֹרֵד	הוֹרֵד
הוֹרַדְתָּ הוֹרַדְתְּ	מוֹרִידָה	תּוֹרִיד תּוֹרִידִי	הוֹרִידִי	הוֹרִיד
הוֹרִיד הוֹרִידָה		יוֹרִיד תּוֹרִיד	הוֹרִידוּ	בְּהוֹרִיד
הוֹרַדְנוּ	מוֹרִידִים	נוֹרִיד	הוֹרֵדְנָה	כְּהוֹרִיד
הוֹרַדְתֶּם הוֹרַדְתֶּן	מוֹרִידוֹת	תּוֹרִידוּ תּוֹרֵדְנָה		לְהוֹרִיד
הוֹרִידוּ		יוֹרִידוּ תּוֹרֵדְנָה		מֵהוֹרִיד

בניין הפעל - י ר ד

עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
הוּרַדְתִּי	מוּרָד	אוּרַד	-	הוּרֵד
הוּרַדְתָּ הוּרַדְתְּ	מוּרֶדֶת	תּוּרַד תּוּרְדִי		
הוּרַד הוּרְדָה	מוּרָדִים	יוּרַד תּוּרַד		
הוּרַדְנוּ	מוּרָדוֹת	נוּרַד		
הוּרַדְתֶּם הוּרַדְתֶּן		תּוּרְדוּ תּוּרַדְנָה		
הוּרְדוּ		יוּרְדוּ תּוּרַדְנָה		

הערה: בבניינים הכבדים הנטיה לפי השלמים: יֻשַּׁב , יִשֵּׁב , הִתְיַשֵּׁב .

גזרת פ״נ

בניין קל - נ פ ל

עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
נָפַלְתִּי	נוֹפֵל	אֶפֹּל	נְפֹל	נָפוֹל
נָפַלְתָּ נָפַלְתְּ	נוֹפֶלֶת	תִּפֹּל תִּפְּלִי	נִפְלִי	נְפֹל
נָפַל נָפְלָה		יִפֹּל תִּפֹּל		בִּנְפֹל
נָפַלְנוּ	נוֹפְלִים	נִפֹּל	נִפְלוּ	כִּנְפֹל
נְפַלְתֶּם נְפַלְתֶּן	נוֹפְלוֹת	תִּפְּלוּ תִּפֹּלְנָה	נְפֹלְנָה	לִנְפֹּל
נָפְלוּ		יִפְּלוּ תִּפֹּלְנָה		מִנְּפֹל

בניין נפעל - נ ג ף

עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
				נְגוֹף
נִגַּפְתִּי	נִגָּף	אֶנָּגֵף	הִנָּגֵף	הִנָּגֵף
נִגַּפְתָּ נִגַּפְתְּ	נִגֶּפֶת	תִּנָּגֵף תִּנָּגְפִי	הִנָּגְפִי	בְּהִנָּגֵף
נִגַּף נִגְּפָה	(נִגָּפָה),	יִנָּגֵף תִּנָּגֵף	הִנָּגְפוּ	כְּהִנָּגֵף
נִגַּפְנוּ	נִגָּפִים	נִנָּגֵף	הִנָּגַפְנָה	לְהִנָּגֵף
נִגַּפְתֶּם נִגַּפְתֶּן	נִגָּפוֹת	תִּנָּגְפוּ תִּנָּגַפְנָה		מֵהִנָּגֵף
נִגְּפוּ		יִנָּגְפוּ תִּנָּגַפְנָה		

בניין הפעיל - נ ז ק

עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
הִזַּקְתִּי	מַזִּיק	אַזִּיק	הַזֵּק	הַזֵּק
הִזַּקְתָּ הִזַּקְתְּ	מַזִּיקָה	תַּזִּיק תַּזִּיקִי	הַזִּיקִי	הַזִּיק
הִזִּיק הִזִּיקָה		יַזִּיק תַּזִּיק	הַזִּיקוּ	בְּהַזִּיק
הִזַּקְנוּ	מַזִּיקִים	נַזִּיק	הַזֵּקְנָה	כְּהַזִּיק
הִזַּקְתֶּם הִזַּקְתֶּן	מַזִּיקוֹת	תַּזִּיקוּ תַּזֵּקְנָה		לְהַזִּיק
הִזִּיקוּ		יַזִּיקוּ תַּזֵּקְנָה		מֵהַזִּיק

בניין הפעל - נ ז ק

עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
הֻזַּקְתִּי	מֻזָּק	אֻזַּק	-	הֻזַּק
הֻזַּקְתָּ הֻזַּקְתְּ	מֻזֶּקֶת	תֻּזַּק תֻּזְּקִי		
הֻזַּק הֻזְּקָה		יֻזַּק תֻּזַּק		
הֻזַּקְנוּ	מֻזָּקִים	נֻזַּק		
הֻזַּקְתֶּם הֻזַּקְתֶּן	מֻזָּקוֹת	תֻּזְּקוּ תֻּזַּקְנָה		
הֻזְּקוּ		יֻזְּקוּ תֻּזַּקְנָה		

גזרת פ״צ

בניין הפעיל - י צ ג

עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
הִצַּגְתִּי	מַצִּיג	אַצִּיג	הַצֵּג	הַצֵּג
הִצַּגְתָּ הִצַּגְתְּ	מַצִּיגָה	תַּצִּיג תַּצִּיגִי	הַצִּיגִי	הַצִּיג
הִצִּיג הִצִּיגָה		יַצִּיג תַּצִּיג		בְּהַצִּיג
הִצַּגְנוּ	מַצִּיגִים	נַצִּיג	הַצִּיגוּ	כְּהַצִּיג
הִצַּגְתֶּם הִצַּגְתֶּן	מַצִּיגוֹת	תַּצִּיגוּ תַּצֵּגְנָה	הַצֵּגְנָה	לְהַצִּיג
הִצִּיגוּ		יַצִּיגוּ תַּצֵּגְנָה		מֵהַצִּיג

בניין הפעל - י צ ג

עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
הֻצַּגְתִּי	מֻצָּג	אֻצַּג	-	הֻצֵּג
הֻצַּגְתָּ הֻצַּגְתְּ	מֻצֶּגֶת	תֻּצַּג תֻּצְּגִי		
הֻצַּג הֻצְּגָה		יֻצַּג תֻּצַּג		
הֻצַּגְנוּ	מֻצָּגִים	נֻצַּג		
הֻצַּגְתֶּם הֻצַּגְתֶּן	מֻצָּגוֹת	תֻּצְּגוּ תֻּצַּגְנָה		
הֻצְּגוּ		יֻצְּגוּ תֻּצַּגְנָה		

גזרת ע"ו, ע"י

בניין קל - ק ו ם

עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
קַמְתִּי	קָם	אָקוּם	קוּם	קוּם
קַמְתָּ קַמְתְּ	קָמָה	תָּקוּם תָּקוּמִי	קוּמִי	קוּם
קָם קָמָה	קָמִים	יָקוּם תָּקוּם	קוּמוּ	בְּקוּם
קַמְנוּ	קָמוֹת	נָקוּם	קֹמְנָה	כְּקוּם
קַמְתֶּם קַמְתֶּן		תָּקוּמוּ תָּקֹמְנָה		לָקוּם
קָמוּ		יָקוּמוּ תָּקֹמְנָה		מִקּוּם

נטיית ע"י * - ש י ם *

עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
שַׂמְתִּי	שָׂם	אָשִׂים	שִׂים	שׂוּם
שַׂמְתָּ שַׂמְתְּ	שָׂמָה	תָּשִׂים תָּשִׂימִי	שִׂימִי	שִׂים
שָׂם שָׂמָה	שָׂמִים	יָשִׂים תָּשִׂים	שִׂימוּ	בְּשִׂים
שַׂמְנוּ	שָׂמוֹת	נָשִׂים	שֵׂמְנָה	כְּשִׂים
שַׂמְתֶּם שַׂמְתֶּן		תָּשִׂימוּ תָּשֵׂמְנָה		לָשִׂים
שָׂמוּ		יָשִׂימוּ תָּשֵׂמְנָה		מִשִּׂים

* פעלי ע"י נבדלים מע"ו רק בנטיית קל, עתיד, ציווי ומקור

בניין נפעל - ס ו ג

עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
נְסוּגוֹתִי	נָסוֹג	אֶסּוֹג	הִסּוֹג	הִסּוֹג
נְסוּגוֹתָ נְסוּגוֹת	נְסוֹגָה	תִּסּוֹג תִּסּוֹגִי	הִסּוֹגִי	בְּהִסּוֹג
נָסוֹג נָסוֹגָה	נְסוֹגִים	יִסּוֹג תִּסּוֹג	הִסּוֹגוּ	כְּהִסּוֹג
נְסוּגוֹנוּ	נְסוֹגוֹת	נִסּוֹג	הִסֹּגְנָה	לְהִסּוֹג
נְסוּגוֹתֶם נְסוּגוֹתֶן		תִּסּוֹגוּ תִּסֹּגְנָה		מֵהִסּוֹג
נָסוֹגוּ		יִסּוֹגוּ תִּסֹּגְנָה		

בניין פִּעֵל - ק ו ם

עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
קוֹמַמְתִּי *	מְקוֹמֵם	אֲקוֹמֵם	קוֹמֵם	קוֹמֵם
קוֹמַמְתָּ קוֹמַמְתְּ	מְקוֹמֶמֶת	תְּקוֹמֵם תְּקוֹמְמִי	קוֹמְמִי	בְּקוֹמֵם
קוֹמֵם קוֹמְמָה	מְקוֹמְמִים	יְקוֹמֵם תְּקוֹמֵם	קוֹמְמוּ	כְּקוֹמֵם
קוֹמַמְנוּ	מְקוֹמְמוֹת	נְקוֹמֵם	קוֹמֵמְנָה	לְקוֹמֵם
קוֹמַמְתֶּם קוֹמַמְתֶּן		תְּקוֹמְמוּ תְּקוֹמֵמְנָה		מְקוֹמֵם
קוֹמְמוּ		יְקוֹמְמוּ תְּקוֹמֵמְנָה		

*הע׳: 1. אפשר על דרך השלמים: קִיַּמְתִּי וכו׳
2. לעתים משתמרת הו׳ : כִּוַּנְתִּי וכו׳.

בניין פִּעֵל - ק ו ם

עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
קוֹמַמְתִּי	מְקוֹמֵם	אֲקוֹמֵם	-	קוֹמוֹם
קוֹמַמְתָּ קוֹמַמְתְּ	מְקוֹמֶמֶת	תְּקוֹמֵם תְּקוֹמְמִי		
קוֹמֵם קוֹמְמָה	מְקוֹמְמִים	יְקוֹמֵם תְּקוֹמֵם		
קוֹמַמְנוּ	מְקוֹמְמוֹת	נְקוֹמֵם		
קוֹמַמְתֶּן קוֹמַמְתֶּן		תְּקוֹמְמוּ תְּקוֹמֵמְנָה		
קוֹמְמוּ		יְקוֹמְמוּ תְּקוֹמֵמְנָה		

לעתים משתמרת הו׳ : כּוֹנַנְתִּי וכו׳

בניין הִפְעִיל - ק ו ם

עבר	עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
הֲקַמְתִּי	הֲקִימוֹתִי	מֵקִים	אָקִים	הָקֵם	הָקֵם
הֵקַמְתָּ הֵקַמְתְּ	הֲקִימוֹתָ הֲקִימוֹת	מְקִימָה	תָּקִים תָּקִימִי	הָקִימִי	הָקִים
הֵקִים הֵקִימָה	הֵקִים הֵקִימָה	מְקִימִים	יָקִים תָּקִים	הָקִימוּ	בְּהָקִים
הֲקַמְנוּ	הֲקִימוֹנוּ	מְקִימוֹת	נָקִים	הָקֵמְנָה	כְּהָקִים
הֲקַמְתֶּם הֲקַמְתֶּן	הֲקִימוֹתֶם הֲקִימוֹתֶן		תָּקִימוּ תָּקֵמְנָה		לְהָקִים
הֵקִימוּ	הֵקִימוּ		יָקִימוּ תָּקֵמְנָה		מֵהָקִים

בניין הפעל - ק ו ם

עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
הוּקַמְתִּי	מוּקָם	אוּקַם	-	הוּקֵם
הוּקַמְתָּ הוּקַמְתְּ	מוּקֶמֶת	תּוּקַם תּוּקְמִי		
הוּקַם הוּקְמָה	מוּקָמִים	יוּקַם תּוּקַם		
הוּקַמְנוּ	מוּקָמוֹת	נוּקַם		
הוּקַמְתֶּם הוּקַמְתֶּן		תּוּקְמוּ תּוּקַמְנָה		
הוּקְמוּ		יוּקְמוּ תּוּקַמְנָה		

בניין התפעל - ק ו ם

עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
הִתְקוֹמַמְתִּי	מִתְקוֹמֵם	אֶתְקוֹמֵם	הִתְקוֹמֵם	הִתְקוֹמֵם
הִתְקוֹמַמְתָּ הִתְקוֹמַמְתְּ	מִתְקוֹמֶמֶת	תִּתְקוֹמֵם תִּתְקוֹמְמִי	הִתְקוֹמְמִי	בְּהִתְקוֹמֵם
הִתְקוֹמֵם הִתְקוֹמְמָה	מִתְקוֹמְמִים	יִתְקוֹמֵם תִּתְקוֹמֵם	הִתְקוֹמְמוּ	כְּהִתְקוֹמֵם
הִתְקוֹמַמְנוּ	מִתְקוֹמְמוֹת	נִתְקוֹמֵם	הִתְקוֹמֵמְנָה	לְהִתְקוֹמֵם
הִתְקוֹמַמְתֶּם הִתְקוֹמַמְתֶּן		תִּתְקוֹמְמוּ תִּתְקוֹמֵמְנָה		מֵהִתְקוֹמֵם
הִתְקוֹמְמוּ		יִתְקוֹמְמוּ תִּתְקוֹמֵמְנָה		

הע': 1. אפשר על דרך השלמים: התקימתי וכו'.
2. לעתים משתמרת הו': התכונתי וכו'.

גזרת הכפולים

בניין קל: 1. ח ג ג

עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
חַגּוֹתִי	חוֹגֵג	אָחֹג	חֹג	חָגוֹג
חַגּוֹתָ חַגּוֹת	חוֹגֶגֶת	תָּחֹג תָּחֹגִּי	חֹגִּי	חֹג
חָגַג חָגְגָה	חוֹגְגִים	יָחֹג תָּחֹג	חֹגּוּ	בַּחֹג
חַגּוֹנוּ	חוֹגְגוֹת	נָחֹג	חֹגְנָה	כַּחֹג
חַגּוֹתֶם חַגּוֹתֶן		תָּחֹגּוּ תָּחֹגְנָה		לָחֹג
חָגְגוּ		יָחֹגּוּ תָּחֹגְנָה		מֵחֹג

בניין קל: 2. ק ל ל

עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
קַלּוֹתִי	קַל	אֵקַל	קַל	קָלוֹל
קַלּוֹתָ קַלּוֹת	קַלָּה	תֵּקַל תֵּקַלִּי	קַלִּי	קֹל
קַל קַלָּה	קַלִּים	יֵקַל תֵּקַל	קַלּוּ	בְּקֹל
קַלּוֹנוּ	קַלּוֹת	נֵקַל	קַלְנָה	כְּקֹל
קַלּוֹתֶם קַלּוֹתֶן		תֵּקַלּוּ תֵּקַלְנָה		לָקֹל
קַלּוּ		יֵקַלּוּ תֵּקַלְנָה		מִקֹּל

בניין נפעל: ס ב ב

עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
נְסַבּוֹתִי	נָסָב	אֶסַּב	הִסַּב	נָסוֹב
נְסַבּוֹתָ נְסַבּוֹת	נְסַבָּה	תִּסַּב תִּסַּבִּי	הִסַּבִּי	הִסֵּב
נָסַב נָסַבָּה	נְסַבִּים	יִסַּב תִּסַּב	הִסַּבּוּ	בְּהִסֵּב
נְסַבּוֹנוּ	נְסַבּוֹת	נִסַּב	הִסַּבְנָה	כְּהִסֵּב
נְסַבּוֹתֶם נְסַבּוֹתֶן		תִּסַּבּוּ תִּסַּבְנָה		לְהִסֵּב
נָסַבּוּ		יִסַּבּוּ תִּסַּבְנָה		מֵהִסֵּב

בניין פִּעֵל: ס ב ב

עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
סוֹבַבְתִּי	מְסוֹבֵב	אֲסוֹבֵב	סוֹבֵב	סוֹבֵב
סוֹבַבְתָּ סוֹבַבְתְּ	מְסוֹבֶבֶת	תְּסוֹבֵב תְּסוֹבְבִי	סוֹבְבִי	בְּסוֹבֵב
סוֹבֵב סוֹבְבָה	מְסוֹבְבִים	יְסוֹבֵב תְּסוֹבֵב	סוֹבְבוּ	כְּסוֹבֵב
סוֹבַבְנוּ	מְסוֹבְבוֹת	נְסוֹבֵב	סוֹבֵבְנָה	לְסוֹבֵב
סוֹבַבְתֶּם סוֹבַבְתֶּן		תְּסוֹבְבוּ תְּסוֹבֵבְנָה		מְסוֹבֵב
סוֹבְבוּ		יְסוֹבְבוּ תְּסוֹבֵבְנָה		

בניין פֻּעַל : ס ב ב

עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
סוּבַּבְתִּי	מְסוּבָּב	אֲסוּבַּב	-	סוֹבוֹב
סוּבַּבְתָּ סוּבַּבְתְּ	מְסוּבֶּבֶת	תְּסוּבַּב תְּסוּבְּבִי		
סוּבַּב סוּבְּבָה	מְסוּבָּבִים	יְסוּבַּב תְּסוּבַּב		
סוּבַּבְנוּ	מְסוּבָּבוֹת	נְסוּבַּב		
סוּבַּבְתֶּם סוּבַּבְתֶּן		תְּסוּבְּבוּ תְּסוּבַּבְנָה		
סוּבְּבוּ		יְסוּבְּבוּ תְּסוּבַּבְנָה		

בניין הִפעיל : ס ב ב

עבר	עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
הֲסִבּוֹתִי	הֵסַבְתִּי	מֵסֵב	אָסֵב	הָסֵב	הָסֵב
הֲסִבּוֹתָ הֲסִבּוֹת	הֵסַבְתָּ הֵסַבְתְּ	מְסִבָּה	תָּסֵב תָּסֵבִּי	הָסֵבִּי	בְּהָסֵב
הֵסֵב הֵסֵבָּה	הֵסֵב הֵסֵבָּה		יָסֵב תָּסֵב	הָסֵבּוּ	
הֲסִבּוֹנוּ	הֵסַבְנוּ	מְסִבִּים	נָסֵב	הָסֵבְנָה	כְּהָסֵב
הֲסִבּוֹתֶם הֲסִבּוֹתֶן	הֵסַבְתֶּם הֲסַבְתֶּן	מְסִבּוֹת	תָּסֵבּוּ	תְּסֵבְנָה	לְהָסֵב
הֵסֵבּוּ	הֵסֵבּוּ		יָסֵבּוּ תְּסֵבְנָה		מֵהָסֵב

בניין הפעל: ס ב ב

עבר	עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
הוּסַבּוֹתִי	הוּסַבְתִּי	מוּסָב	אוּסַב	-	הוּסֵב
הוּסַבּוֹתָ הוּסַבּוֹת	הוּסַבְתָּ הוּסַבְתְּ	מוּסַבָּה	תּוּסַב תּוּסַבִּי		
הוּסַב הוּסָבָה	הוּסַב הוּסָבָה		יוּסַב תּוּסַב		
הוּסַבּוֹנוּ	הוּסַבְנוּ	מוּסַבִּים	נוּסַב		
הוּסַבּוֹתֶם הוּסַבּוֹתֶן	הוּסַבְתֶּם הוּסַבְתֶּן	מוּסַבּוֹת	תּוּסַבּוּ תּוּסַבְנָה		
הוּסַבּוּ	הוּסְבוּ		יוּסַבּוּ תּוּסַבְנָה		

בניין התפעל : ס ב ב

עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
הִסְתּוֹבַבְתִּי	מִסְתּוֹבֵב	אֶסְתּוֹבֵב	הִסְתּוֹבֵב	הִסְתּוֹבֵב
הִסְתּוֹבַבְתָּ הִסְתּוֹבַבְתְּ	מִסְתּוֹבֶבֶת	תִּסְתּוֹבֵב תִּסְתּוֹבְבִי	הִסְתּוֹבְבִי	בְּהִסְתּוֹבֵב
הִסְתּוֹבֵב הִסְתּוֹבְבָה	מִסְתּוֹבְבִים	יִסְתּוֹבֵב תִּסְתּוֹבֵב	הִסְתּוֹבְבוּ	כְּהִסְתּוֹבֵב
הִסְתּוֹבַבְנוּ	מִסְתּוֹבְבוֹת	נִסְתּוֹבֵב	הִסְתּוֹבֵבְנָה	לְהִסְתּוֹבֵב
הִסְתּוֹבַבְתֶּם הִסְתּוֹבַבְתֶּן		תִּסְתּוֹבְבוּ תִּסְתּוֹבֵבְנָה		מֵהִסְתּוֹבֵב
הִסְתּוֹבְבוּ		יִסְתּוֹבְבוּ תִּסְתּוֹבֵבְנָה		

גזרת נחי ל"א

בניין קל : מ צ א

עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
מָצָאתִי	מוֹצֵא	אֶמְצָא	מְצָא	מְצֹא
מָצָאתָ מָצָאתְ	מוֹצֵאת	תִּמְצָא תִּמְצְאִי	מִצְאִי	מְצֹא
מָצָא מָצְאָה		יִמְצָא תִּמְצָא	מִצְאוּ	בִּמְצֹא
מָצָאנוּ	מוֹצְאִים	נִמְצָא	מְצֶאנָה	כִּמְצֹא
מְצָאתֶם מְצָאתֶן	מוֹצְאוֹת	תִּמְצְאוּ תִּמְצֶאנָה		לִמְצֹא
מָצְאוּ		יִמְצְאוּ תִּמְצֶאנָה		מִמְצֹא

בניין נפעל : מ צ א

עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
				נִמְצוֹא
נִמְצֵאתִי	נִמְצָא	אֶמָּצֵא	הִמָּצֵא	הִמָּצֵא
נִמְצֵאתָ נִמְצֵאתְ	נִמְצֵאת	תִּמָּצֵא תִּמָּצְאִי	הִמָּצְאִי	בְּהִמָּצֵא
נִמְצָא נִמְצְאָה		יִמָּצֵא תִּמָּצֵא	הִמָּצְאוּ	כְּהִמָּצֵא
נִמְצֵאנוּ	נִמְצָאִים	נִמָּצֵא	הִמָּצֶאנָה	לְהִמָּצֵא
נִמְצֵאתֶם נִמְצֵאתֶן	נִמְצָאוֹת	תִּמָּצְאוּ תִּמָּצֶאנָה		מֵהִמָּצֵא
נִמְצְאוּ		יִמָּצְאוּ תִּמָּצֶאנָה		

בניין פִעֵל : ו ד א

עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
וִדֵּאתִי	מְוַדֵּא	אֲוַדֵּא	וַדֵּא	וַדֵּא
וִדֵּאתָ וִדֵּאת	מְוַדֵּאת	תְּוַדֵּא תְּוַדְּאִי	וַדְּאִי	וַדֵּא
וִדֵּא וִדְּאָה	(מְוַדְּאָה)	יְוַדֵּא תְּוַדֵּא		בְּוַדֵּא
וִדֵּאנוּ	מְוַדְּאִים	נְוַדֵּא	וַדְּאוּ	כְּוַדֵּא
וִדֵּאתֶם וִדֵּאתֶן	מְוַדְּאוֹת	תְּוַדְּאוּ תְּוַדֶּאנָה	וַדֶּאנָה	לְוַדֵּא
וִדְּאוּ		יְוַדְּאוּ תְּוַדֶּאנָה		מִוַּדֵּא

בניין פֻעַל : ו ד א

עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
וֻדֵּאתִי	מְוֻדָּא	אֲוֻדָּא	-	וֻדּוֹא
וֻדֵּאתָ וֻדֵּאת	מְוֻדֵּאת	תְּוֻדָּא תְּוֻדְּאִי		
וֻדָּא וֻדְּאָה	(מְוֻדָּאָה)	יְוֻדָּא תְּוֻדָּא		
וֻדֵּאנוּ	מְוֻדָּאִים	נְוֻדָּא		
וֻדֵּאתֶם וֻדֵּאתֶן	מְוֻדָּאוֹת	תְּוֻדְּאוּ תְּוֻדֶּאנָה		
וֻדְּאוּ		יְוֻדְּאוּ תְּוֻדֶּאנָה		

בניין הפעיל : מ צ א

עבר		הווה	עתיד		ציווי	מקור
הִמְצֵאתִי		מַמְצִיא	אַמְצִיא		הַמְצֵא	הַמְצֵא
הִמְצֵאתָ	הִמְצֵאת	מַמְצִיאָה	תַּמְצִיא	תַּמְצִיאִי	הַמְצִיאִי	הַמְצִיא
הִמְצִיא	הִמְצִיאָה		יַמְצִיא	תַּמְצִיא	הַמְצִיאוּ	בְּהַמְצִיא
הִמְצֵאנוּ		מַמְצִיאִים	נַמְצִיא		הַמְצֶאנָה	כְּהַמְצִיא
הִמְצֵאתֶם	הִמְצֵאתֶן	מַמְצִיאוֹת	תַּמְצִיאוּ	תַּמְצֶאנָה		לְהַמְצִיא
הִמְצִיאוּ			יַמְצִיאוּ	תַּמְצֶאנָה		מֵהַמְצִיא

בניין הפעל : מ צ א

עבר		הווה	עתיד		ציווי	מקור
הֻמְצֵאתִי		מֻמְצָא	אֻמְצָא		-	הֻמְצֵא
הֻמְצֵאתָ	הֻמְצֵאת	מֻמְצֵאת	תֻּמְצָא	תֻּמְצְאִי		
הֻמְצָא	הֻמְצְאָה		יֻמְצָא	תֻּמְצָא		
הֻמְצֵאנוּ		מֻמְצָאִים	נֻמְצָא			
הֻמְצֵאתֶם	הֻמְצֵאתֶן	מֻמְצָאוֹת	תֻּמְצְאוּ	תֻּמְצֶאנָה		
הֻמְצְאוּ			יֻמְצְאוּ	תֻּמְצֶאנָה		

בניין התפעל : מ צ א

עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
הִתְמַצֵּאתִי	מִתְמַצֵּא	אֶתְמַצֵּא	הִתְמַצֵּא	הִתְמַצֵּא
הִתְמַצֵּאתָ הִתְמַצֵּאת	מִתְמַצֵּאת	תִּתְמַצֵּא תִּתְמַצְּאִי	הִתְמַצְּאִי	בְּהִתְמַצֵּא
הִתְמַצֵּא הִתְמַצְּאָה		יִתְמַצֵּא תִּתְמַצֵּא	הִתְמַצְּאוּ	כְּהִתְמַצֵּא
הִתְמַצֵּאנוּ	מִתְמַצְּאִים	נִתְמַצֵּא	הִתְמַצֶּאנָה	לְהִתְמַצֵּא
הִתְמַצֵּאתֶם הִתְמַצֵּאתֶן	מִתְמַצְּאוֹת	תִּתְמַצְּאוּ תִּתְמַצֶּאנָה		מֵהִתְמַצֵּא
הִתְמַצְּאוּ		יִתְמַצְּאוּ תִּתְמַצֶּאנָה		

המרובעי : ש כ ל ל

	עבר	הווה	עתיד	ציווי	מקור
פִּעֵל	שִׁכְלֵל	מְשַׁכְלֵל	יְשַׁכְלֵל	שַׁכְלֵל	שַׁכְלֵל
	שִׁכְלַלְתֶּן	מְשַׁכְלְלוֹת	תְּשַׁכְלֵלְנָה	שַׁכְלֵלְנָה	לְשַׁכְלֵל
פֻּעַל	שֻׁכְלַל	מְשֻׁכְלָל	יְשֻׁכְלַל	-	שֻׁכְלוֹל
	שֻׁכְלַלְתֶּן	מְשֻׁכְלָלוֹת	תְּשֻׁכְלַלְנָה	-	-
הִתְפַּעֵל	הִשְׁתַּכְלַלְתֶּן	מִשְׁתַּכְלְלוֹת	תִּשְׁתַּכְלֵלְנָה	הִשְׁתַּכְלֵלְנָה	לְהִשְׁתַּכְלֵל

רְשִׁימוֹת שְׁמוֹת־עֶצֶם בַּעֲלֵי־רִבּוּי חוֹרֵג

א. שמות זְכָרִיִּים בַּעֲלֵי־רִיבּוּי —ות

בשעור כ״ה נאמר, שיש בלשון העברית למעלה מ־200 שמות ממין זכר, שריבּוּים — ות שלא־כדין. אמנם אין בידינו הסבר לחריגה זאת מן הכלל, אבל רובּם של שמות חורגים אלה ניתנים להיסדר לפי כללים מסוימים (אם־כי לא־מדוּיָקים ביותר), שהם:

1) רוב־השמות יְחִידֵי־הֲבָרָה בּ־ו (עוֹר, עוֹף), 2) רבּים מן השמות בסיום־ון או ־ָן (אָרוֹן, שֻׁלְחָן), 3) רוב־השמות בּעלי־תְחִילית מ׳ (לא־שורשית), כגון: מָאוֹר, מִקְוֶה, מַפְתֵּחַ. 4) רוב־השמות במשקלים: קָעוֹל (לָקוֹם), פּוֹעָל (אוֹצָר), 5) רבּים מן השמות בסיום ־ֶה (שָׂדֶה, מַרְאֶה), אבל גם שמות מִמשקלים אחרים:

השגה: 1) שמות, שיש להם לצד הריבּוּי החורג —ות גם הריבּוּי החוקי ־ִים צויינו בּרשימתנו בסימן • (כּוכב). 2) בּרשימה הוכללו מספר־שמות גם ממין נְקֵבָה (חסרי הסופיות ־ָה, או ת׳) וצויינו בּאות נ׳ וכן כּמה שמות כְּפוּלֵי־מִין (זכר ונקבה = ז״נ). 3) שמות נדירים, שאינם שכיחים ביותר בּשימוש-הלשון, לא הוכנסו בּרשימותינו.

א

אָב / אָבוֹת
אֹגֶן / אַגָּנוֹת
אוֹב / אוֹבוֹת
אוּלָם / אוּלַמּוֹת
אוֹצָר / אוֹצָרוֹת
אוֹר / אוֹרוֹת •
אִילָן / אִילָנוֹת •
אֵם נ / אִמָּהוֹת
(גם: אִמּוֹת)
אָסוֹן / אָסוֹנוֹת
אֶצְבַּע נ / אֶצְבָּעוֹת
אָרוֹן / אֲרוֹנוֹת
אֹרַח / אֳרָחוֹת
אֲרִי / אֲרָיוֹת
אַרְיֵה / אֲרָיוֹת
אַרְמוֹן / אַרְמוֹנוֹת
אֶרֶץ נ / אֲרָצוֹת
אֶשְׁכּוֹל / אֶשְׁכּוֹלוֹת
אָתוֹן נ / אֲתוֹנוֹת

ב

בְּאֵר נ / בְּאֵרוֹת
כֹּהֵן / כְּהֻנּוֹת
בִּזָּיוֹן / בִּזְיוֹנוֹת
בִּטָּחוֹן / בִּטְחוֹנוֹת

ג

גְּבוּל / גְּבוּלוֹת •
גַּג / גַּגּוֹת
גָּדֵר נ / גְּדֵרוֹת •
גּוֹרָל / גּוֹרָלוֹת
גַּיְא / גֵּיאָיוֹת (גֵּאָיוֹת)
גַּי / גֵּיאוֹת
גֵּיס / גְּיָסוֹת
גִּלָּיוֹן / גִּלְיוֹנוֹת
גֹּרֶן נ / גְּרָנוֹת

ד

דָּבָר / דְּבָרוֹת
דּוֹר / דּוֹרוֹת •
דְּיוֹ ז״נ / דְּיוֹאוֹת
דִּמְיוֹן / דִּמְיוֹנוֹת
דֶּשֶׁן / דְּשָׁנוֹת •
דָּרְבוֹן (דָּרְבָן) /
דָּרְבוֹנוֹת

ה

הֶזֵּק / הֶזֵּקוֹת
הֵיכָל / הֵיכָלוֹת •
הֶסֵּט / הֶסֵּטוֹת

ו

וִילוֹן / וִילוֹנוֹת
(גם: וִילָאוֹת)
וָלָד / וְלָדוֹת

ז

זוּג / זוּגוֹת
זִכָּיוֹן / זִכְיוֹנוֹת
זִכָּרוֹן / זִכְרוֹנוֹת
זָנָב / זְנָבוֹת
זְרוֹעַ נ / זְרוֹעוֹת

ח

חוֹב / חוֹבוֹת
חוֹל / חוֹלוֹת
חוּץ / חוּצוֹת
חוֹתָם / חוֹתָמוֹת
חָזֶה / חָזוֹת
חָזוֹן / חֲזוֹנוֹת
חִזָּיוֹן / חֶזְיוֹנוֹת •
חַיִל / חֲיָלוֹת
חֲלוֹם / חֲלוֹמוֹת
חַלּוֹן / חַלּוֹנוֹת
חִסָּכוֹן / חֶסְכוֹנוֹת
חִסָּרוֹן / חֶסְרוֹנוֹת
חָצֵר / חֲצֵרוֹת •
חֶרֶב נ / חֲרָבוֹת
חֻרְבָּן / חֻרְבָּנוֹת
חֶשְׁבּוֹן / חֶשְׁבּוֹנוֹת
חֵשֶׁד / חֲשָׁדוֹת
חֲשָׁשׁ / חֲשָׁשׁוֹת

י

יָגוֹן / יְגוֹנוֹת
יוֹבֵל / יוֹבְלוֹת •
יַיִן / יֵינוֹת •
יְסוֹד / יְסוֹדוֹת
יַעַר / יְעָרוֹת •
יָרָק (יֶרֶק) / יְרָקוֹת
יָתֵד (ז״נ) / יְתֵדוֹת
יִתָּרוֹן / יִתְרוֹנוֹת

כ

כּוֹס נ / כּוֹסוֹת
כֹּחַ / כֹּחוֹת (כּוֹחוֹת)
כִּכָּר נ / כִּכָּרוֹת
כְּלוֹנָס / כְּלוֹנָסָאוֹת
כִּנּוֹר / כִּנּוֹרוֹת
כִּסֵּא / כִּסְאוֹת
כָּרוֹז / כְּרוֹזוֹת
כִּשָּׁרוֹן / כִּשְׁרוֹנוֹת

ל

לֵב / לִבּוֹת
לֵבָב / לְבָבוֹת
לוּחַ / לוּחוֹת
לַיִל / לֵילוֹת
לָקוֹחַ / לְקוֹחוֹת
לָקוֹשׁ / לְקוֹשׁוֹת

מ

מָאוֹר / מְאוֹרוֹת
מְאֹרָע / מְאֹרָעוֹת
מָבוֹא / מְבוֹאוֹת
מִגְדָּן / מִגְדָּנוֹת
מִדְבָּר / מִדְבָּרוֹת
(מִדְבָּרִיּוֹת)
מוֹלָד / מוֹלָדוֹת
מוֹסָד / מוֹסָדוֹת
מוֹרָד / מוֹרָדוֹת
מוֹתָר / מוֹתָרוֹת
מִזְבֵּחַ / מִזְבְּחוֹת
מָזוֹן / מְזוֹנוֹת
מַזָּל / מַזָּלוֹת
מַזְלֵג / מַזְלְגוֹת •
מֹחַ / מֹחוֹת
מָחוֹז / מְחוֹזוֹת
מָחוֹל / מְחוֹלוֹת
מַחֲזֶה / מַחֲזוֹת
מַחֲנֶה ז״נ / מַחֲנוֹת
מַטֶּה / מַטּוֹת
מַטְבֵּעַ ז״נ / מַטְבְּעוֹת
מָטָר / מְטָרוֹת
מַיִם / מֵימוֹת •
מִכְסֶה / מִכְסָאוֹת •
מִכְרֶה / מִכְרוֹת
מָמוֹן / מָמוֹנוֹת
מִסְדְּרוֹן / מִסְדְּרוֹנוֹת •
מַסְוֶה / מַסְווֹת
מַסָּע / מַסָּעוֹת
מַסְרֵק / מַסְרְקוֹת •
מַעְיָן / מַעְיָנוֹת •

מַעְגָּל / מַעְגָּלוֹת •
מַעֲמָד / מַעֲמָדוֹת •
מַעֲקֶה / מַעֲקוֹת
מַעֲשֵׂר / מַעַשְׂרוֹת
מַפְתֵּחַ / מַפְתְּחוֹת
מְצָד / מְצָדוֹת
מֵצַח / מְצָחוֹת •
מִקְוֶה / מִקְווֹת.
(גם: מִקְוָאוֹת)
מָקוֹם / מְקוֹמוֹת
מָקוֹר / מְקוֹרוֹת
מַקֵּל / מַקְלוֹת
מִקְצוֹעַ / מִקְצוֹעוֹת
מַרְאֶה / מַרְאוֹת
מֶרְחָץ / מֶרְחֲצָאוֹת
מַשָּׂא / מַשָּׂאוֹת
מֶשִׁי / מְשָׁיוֹת •
מִשְׁכָּן / מִשְׁכָּנוֹת •
מִשְׁמָר / מִשְׁמָרוֹת
מַשְׁקֶה / מַשְׁקָאוֹת •
מִשְׁקָל / מִשְׁקָלוֹת •
מִשְׁתֶּה / מִשְׁתָּאוֹת •

נ

נֹאד / נֹאדוֹת
נֹגַהּ / נְגֹהוֹת
נָהָר / נְהָרוֹת •
נִיצוֹץ / נִיצוֹצוֹת
נִיר / נִירוֹת
נִכָּיוֹן / נִכְיוֹנוֹת
נִסָּיוֹן / נִסְיוֹנוֹת
נֶפֶשׁ נ / נְפָשׁוֹת
נִצָּחוֹן / נִצְחוֹנוֹת
נֵר / נֵרוֹת

ס

סֵבֶל / סְבָלוֹת
סִגְנוֹן / סִגְנוֹנוֹת •
סוֹד / סוֹדוֹת
סוֹף / סוֹפוֹת
סִילוֹן / סִילוֹנוֹת
סֻלָּם / סֻלָּמוֹת
סָפֵק / סְפֵקוֹת

ע

עֲבוֹת / (ז׳ו״נ)
עֲבוֹתוֹת •
עָוֹן / עֲווֹנוֹת
עוֹלָם / עוֹלָמוֹת •
עוֹף / עוֹפוֹת
עוֹר / עוֹרוֹת
עִזָּבוֹן / עִזְבוֹנוֹת •
עִלָּבוֹן / עֶלְבּוֹנוֹת
עָפָר / עֲפָרוֹת
עִפָּרוֹן / עֶפְרוֹנוֹת •
עִצָּבוֹן / עִצְבוֹנוֹת
עֶצֶם נ / עֲצָמוֹת •
עָקֵב / עֲקֵבוֹת •
עִקָּרוֹן / עֶקְרוֹנוֹת
עֵרָבוֹן / עֵרָבוֹנוֹת
עָרוֹד / עֲרוֹדוֹת •
עֶרֶשׂ נ / עֲרָשׂוֹת
עֵשֶׂב / עֲשָׂבוֹת •
עִשָּׂרוֹן / עֶשְׂרוֹנוֹת •
עִשָּׁתוֹן / עֶשְׁתּוֹנוֹת
עָתִיד / עֲתִידוֹת

פ

פִּדְיוֹן / פִּדְיוֹנוֹת
פֶּה פִּיּוֹת (פֵּיוֹת)
פְּזָמָק / פְּזָמְקָאוֹת •
פִּזְמוֹן / פִּזְמוֹנוֹת •
פִּיס / פִּיסוֹת
פָּמוֹט / פָּמוֹטוֹת
פָּעוֹט / פָּעוֹטוֹת
פִּקָּדוֹן / פִּקְדוֹנוֹת
פְּרִי / פֵּרוֹת

צ

צָבָא / צְבָאוֹת
צַוָּאר / צַוָּארוֹת •
צוֹם / צוֹמוֹת
צֵלָע נ / צְלָעוֹת •
צִנּוֹר / צִנּוֹרוֹת •
צְרוֹר / צְרוֹרוֹת

ק

קֶבֶר / קְבָרוֹת •
קוֹל / קוֹלוֹת
קִיטוֹן / קִיטוֹנוֹת •
קִיר / קִירוֹת
קִיתוֹן / קִיתוֹנוֹת
קַלְפִּי נ / קַלְפִּיּוֹת
קְנָס / קְנָסוֹת
קֹר / קָרוֹת

קרב / קרבות
קרבן / קרבנות
קרדם / קרדמות •
קרון / קרונות
קרן נ / קרנות
(גם: קרנים)
קרקע זו"נ / קרקעות
קמיע / קמיעות •
קסרקטין /
קסרקטאות •
קרקס / קרקסאות •
קלי / קליות •

ר

רב / רבות
רבוא / (רבו)
נ רבואות

רוח זו"נ / רוחות
רחוב / רחובות
ריב / ריבות
ריח / ריחות
רעיון / רעיונות
רתוק / רתוקות

ש

שבוע / שבועות
שדה / שדות
שובר / שוברות •
שופר / שופרות
שגיון / שגיונות
שגעון / שגעונות
שטפון / שטפונות
שטר / שטרות
(אבל: שטרי־)

שלום / שלומות •
שלחן / שלחנות
שלטון / שלטונות
שם / שמות
שמש זו"נ / שמשות
שנץ / שנצות
שער / שערות
שריון / שריונות
ששון / ששונות
שת / שתות

ת

תאטרון / תאטראות •
תהום זו"נ / תהומות
תוך / תוכות
תינוק / תינוקות •
תענוג / תענוגות •

ב. שמות נקביים בעלי־ריבוי ־ים (לפי סדר הא־ב)

מספרם של השמות הנקביים, שריבויים ־ים אינו מרובה ביותר (בערך 50). על־הרוב הם שמות צמחים, עצים ושיחים וכן של בעלי־חיים קטנים, אבל גם שמות מסוגים אחרים. למספר שמות יש ריבוי כפול (־ים וגם ־ות). ברשימתנו צויינו שמות אלה בסימן •

אימה / אימים •
אלה (= עץ) /
אלים •
אלמה / אלמים •
אפונה / אפונים
אשה / נשים •

אשישה / אשישים •
אשרה / אשרים •
בטנה / בטנים
ביצה / ביצים
גחלת / גחלים
דבלה / דבלים

דְּבוֹרָה / דְּבוֹרִים
דֶּלַעַת / דְּלוּעִים
דַּפְנָה / דַּפְנוֹת •
דָּת (= חוֹק) / דָּתִים
זְמוֹרָה / זְמוֹרִים •
חִטָּה / חִטִּים
חֲנִית / חֲנִיתִים •
חֲשֵׁכָה / חֲשֵׁכִים •
יוֹנָה / יוֹנִים •
כְּמֵהָה / כְּמֵהִים
כִּנָּה / כִּנִּים
כֻּסֶּמֶת / כֻּסְּמִים
לְבֵנָה / לְבֵנִים
מִלָּה / מִלִּים •
נְמָלָה / נְמָלִים
סְאָה / סְאִים
עֲדָשָׁה / עֲדָשִׁים •
עֲרָבָה (= עץ) / עֲרָבִים •
עֵת נ / עִתִּים •

עֵז נ / עִזִּים
פִּלֶגֶשׁ נ / פִּלַגְשִׁים
פְּנִינָה / פְּנִינִים
פִּשְׁתָּה / פִּשְׁתִּים
פַּת נ / פִּתִּים
צְפַרְדֵּעַ / צְפַרְדְּעִים
(גם: צְפַרְדְּעוֹת)
קִינָה / קִינִים •
קַשְׂקֶשֶׂת / קַשְׂקַשִּׂים •
רְנָנָה / רְנָנִים •
שְׂבָכָה / שְׂבָכִים •
שִׁבֹּלֶת / שִׁבֳּלִים
שִׁטָּה (= עץ) / שִׁטִּים
שָׁנָה / שָׁנִים •
שְׁעוּעִית / שְׁעוּעִים
שְׂעוֹרָה / שְׂעוֹרִים
שִׁקְמָה / שִׁקְמִים
תְּאֵנָה / תְּאֵנִים
תּוֹלֵעָה / תּוֹלָעִים
תּוֹלַעַת / תּוֹלָעִים

ג. שמות כְּפוּלֵי־רִיבּוּי וּכְפוּלֵי־הוֹרָאָה

אוֹת (שכותבים) נ / אוֹתִיּוֹת
בַּת (להורים) / בָּנוֹת
גָּלִיל (= עמוד) / גְּלִילִים
יָד (= איבר) / יָדַיִם
יוֹנֵק (= תִּינוֹק) / יוֹנְקִים
כַּף (= של היד) / כַּפַּיִם
כָּנָף (לעוף) / כְּנָפַיִם
סִיר (קוֹץ) / סִירִים

אוֹת (= פלא) ז / אוֹתוֹת
בַּת (= מידה) ז / בַּתִּים
גָּלִיל (= חבל ארץ) / גְּלִילוֹת
יָד (= חלק) / יָדוֹת
יוֹנֵק (= ענף רך) / יוֹנְקוֹת
כַּף (= כלי) / כַּפּוֹת
כָּנָף (של בגד) / כְּנָפוֹת
סִיר (= קדרה) / סִירוֹת

עַיִן (אֵבר) / עֵינַיִם	עַיִן (= מַעְיָן) ז / עֲיָנוֹת
עֲנָק (אדם) / עֲנָקִים	עֲנָק (= תכשיט) / עֲנָקוֹת
פַּעַם (= רגל החי) / פְּעָמִים	פַּעַם (= רגל של רהיט) / פְּעָמוֹת
קֶרֶן (של בהמה) / קַרְנַיִם	קֶרֶן (= פינה, אוצר) / קְרָנוֹת
רִצְפָּה (בחדר) / רְצָפוֹת	רִצְפָּה (= גחלת) / רְצָפִים
שָׂפָה (בפה) / שְׂפָתַיִם ; שְׂפָתוֹת	שָׂפָה (= לשון) / שָׂפוֹת

שרש	עבר	בינוני	עתיד	ציווי	ש"פ
	הוא-היא	יחיד-יחידה	אני-אתה	אתה	

בנין פָּעַל:

א.ה.ב.	אָהַב-אָהֲבָה	אוֹהֵב-אוֹהֶבֶת	אֹהַב-תֹּאהַב	אֱהֹב	לֶאֱהֹב
א.כ.ל.	אָכַל-אָכְלָה	אוֹכֵל-אוֹכֶלֶת	אֹכַל-תֹּאכַל	אֱכֹל	לֶאֱכֹל
א.מ.ר.	אָמַר-אָמְרָה	אוֹמֵר-אוֹמֶרֶת	אֹמַר-תֹּאמַר	אֱמֹר	לוֹמַר
ב.ו.א.	בָּא-בָּאָה	בָּא-בָּאָה	אָבוֹא-תָּבוֹא	בּוֹא	לָבוֹא
ב.נ.ה.	בָּנָה-בָּנְתָה	בּוֹנֶה-בּוֹנָה	אֶבְנֶה-תִּבְנֶה	בְּנֵה	לִבְנוֹת
ג.ו.ר.	גָּר-גָּרָה	גָּר-גָּרָה	אָגוּר-תָּגוּר	גּוּר	לָגוּר
ג.מ.ר.	גָּמַר-גָּמְרָה	גּוֹמֵר-גּוֹמֶרֶת	אֶגְמֹר-תִּגְמֹר	גְּמֹר	לִגְמֹר
ה.י.ה.	הָיָה-הָיְתָה		אֶהְיֶה-תִּהְיֶה	הֱיֵה	לִהְיוֹת
ה.ל.כ.	הָלַךְ-הָלְכָה	הוֹלֵךְ-הוֹלֶכֶת	אֵלֵךְ-תֵּלֵךְ	לֵךְ	לָלֶכֶת
ח.ז.ר.	חָזַר-חָזְרָה	חוֹזֵר-חוֹזֶרֶת	אֶחֱזֹר-תַּחֲזֹר	חֲזֹר	לַחֲזֹר
י.ד.ע.	יָדַע-יָדְעָה	יוֹדֵעַ-יוֹדַעַת	אֵדַע-תֵּדַע	דַּע	לָדַעַת
י.צ.א.	יָצָא-יָצְאָה	יוֹצֵא-יוֹצֵאת	אֵצֵא-תֵּצֵא	צֵא	לָצֵאת
י.ש.ב.	יָשַׁב-יָשְׁבָה	יוֹשֵׁב-יוֹשֶׁבֶת	אֵשֵׁב-תֵּשֵׁב	שֵׁב	לָשֶׁבֶת
י.ש.נ.	יָשַׁן-יָשְׁנָה	יָשֵׁן-יְשֵׁנָה	אִישַׁן-תִּישַׁן	יְשַׁן	לִישׁוֹן
כ.ב.ש.	כָּבַשׁ-כָּבְשָׁה	כּוֹבֵשׁ-כּוֹבֶשֶׁת	אֶכְבֹּשׁ-תִּכְבֹּשׁ	כְּבֹשׁ	לִכְבֹּשׁ
כ.ת.ב.	כָּתַב-כָּתְבָה	כּוֹתֵב-כּוֹתֶבֶת	אֶכְתֹּב-תִּכְתֹּב	כְּתֹב	לִכְתֹּב
ל.ו.נ.	לָן-לָנָה	לָן-לָנָה	אָלוּן-תָּלוּן	לוּן	לָלוּן
ל.ח.מ.	לָחַם-לָחֲמָה	לוֹחֵם-לוֹחֶמֶת	אֶלְחַם-תִּלְחַם	לְחַם	לִלְחֹם
ל.מ.ד.	לָמַד-לָמְדָה	לוֹמֵד-לוֹמֶדֶת	אֶלְמַד-תִּלְמַד	לְמַד	לִלְמֹד
מ.ל.כ.	מָלַךְ-מָלְכָה	מוֹלֵךְ-מוֹלֶכֶת	אֶמְלֹךְ-תִּמְלֹךְ	מְלֹךְ	לִמְלֹךְ

מ.צ.א.	מצא-מצאה	מוצא-מוצאת	אמצא-תמצא	מצא	למצא
נ.ס.ע.	נסע-נסעה	נוסע-נוסעת	אסע-תסע	סע	לנסע
ע.ב.ד.	עבד-עבדה	עובד-עובדת	אעבד-תעבד	עבד	לעבד
ע.ל.ה.	עלה-עלתה	עולה-עולה	אעלה-תעלה	עלה	לעלות
ע.ש.ה.	עשה-עשתה	עושה-עושה	אעשה-תעשה	עשה	לעשות
פ.ג.ש.	פגש-פגשה	פוגש-פוגשת	אפגש-תפגש	פגש	לפגש
פ.ת.ח.	פתח-פתחה	פותח-פותחת	אפתח-תפתח	פתח	לפתח
ק.נ.ה.	קנה-קנתה	קונה-קונה	אקנה-תקנה	קנה	לקנות
ק.ר.א.	קרא-קראה	קורא-קוראת	אקרא-תקרא	קרא	לקרא
ר.א.ה.	ראה-ראתה	רואה-רואה	אראה-תראה	ראה	לראות
ר.ו.צ.	רץ-רצה	רץ-רצה	ארוץ-תרוץ	רוץ	לרוץ
ר.י.ב.	רב-רבה	רב-רבה	אריב-תריב	ריב	לריב
ר.צ.ה.	רצה-רצתה	רוצה-רוצה	ארצה-תרצה	רצה	לרצות
ש.מ.ע.	שמע-שמעה	שומע-שומעת	אשמע-תשמע	שמע	לשמע
ש.ת.ה.	שתה-שתתה	שותה-שותה	אשתה-תשתה	שתה	לשתות

בנין פעל:

א.ח.ד.	אחד-אחדה	מאחד-מאחדת	אאחד-תאחד	אחד	לאחד
ב.ק.ר.	בקר-בקרה	מבקר-מבקרת	אבקר-תבקר	בקר	לבקר
ב.ש.ל.	בשל-בשלה	מבשל-מבשלת	אבשל-תבשל	בשל	לבשל
ד.ב.ר.	דבר-דברה	מדבר-מדברת	אדבר-תדבר	דבר	לדבר
ח.ז.ק.	חזק-חזקה	מחזק-מחזקת	אחזק-תחזק	חזק	לחזק
ח.ל.ק.	חלק-חלקה	מחלק-מחלקת	אחלק-תחלק	חלק	לחלק
ט.י.ל.	טיל-טילה	מטיל-מטילת	אטיל-תטיל	טיל	לטיל

ל.מ.ד. למד-למדה מלמד-מלמדת אלמד-תלמד למד ללמד

ס.י.מ. סים-סימה מסים-מסימת אסים-תסים סים לסים

ס.פ.ר. ספר-ספרה מספר-מספרת אספר-תספר ספר לספר

ק.ב.ל. קבל-קבלה מקבל-מקבלת אקבל-תקבל קבל לקבל

מרובעים;

ט.ל.פ.נ. טלפן-טלפנה מטלפן-מטלפנת אטלפן-תטלפן טלפן לטלפן

ת.ר.ג.מ. תרגם-תרגמה מתרגם-מתרגמת אתרגם-תתרגם תרגם לתרגם

בנין התפעל;

ר.כ.ח. התרכח-התרכחה מתרכח-מתרכחת אתרכח-תתרכח התרכח להתרכח

כ.ו.נ. התכונן מתכונן-מתכוננת אתכונן התכונן להתכונן

ל.ב.ש. התלבש-התלבשה מתלבש-מתלבשת אתלבש-תתלבש התלבש להתלבש

ר.ח.צ. התרחץ-התרחצה מתרחץ-מתרחצת אתרחץ-תתרחץ התרחץ להתרחץ

בנין נפעל;

כ.נ.ס. נכנס-נכנסה נכנס-נכנסת אכנס-תכנס הכנס להכנס

מ.צ.א. נמצא-נמצאה נמצא-נמצאת אמצא-תמצא המצא להמצא

פ.ג.ש. נפגש-נפגשה נפגש-נפגשת אפגש-תפגש הפגש להפגש

פ.ר.ד. נפרד-נפרדה נפרד-נפרדת אפרד-תפרד הפרד להפרד

ש.א.ר. נשאר-נשארה נשאר-נשארת אשאר-תשאר השאר להשאר

בנין הפעיל;

א.מ.נ. האמין-האמינה מאמין-מאמינה אאמין-תאמין האמן להאמין

ז.מ.נ. הזמין-הזמינה מזמין-מזמינה אזמין-תזמין הזמן להזמין

ח.ל.ט. החליט-החליטה מחליט-מחליטה אחליט-תחליט החלט להחליט

מ.ש.כ. המשיך-המשיכה ממשיך-ממשיכה אמשיך-תמשיך המשך להמשיך

נ.ג.ע. הגיע-הגיעה מגיע-מגיעה אגיע-תגיע הגע להגיע

נ.כ.ר.	הִכִּיר-הִכִּירָה	מַכִּיר-מַכִּירָה	אַכִּיר-תַּכִּיר	הַכֵּר	לְהַכִּיר
ק.ו.ם.	הֵקִים-הֵקִימָה	מֵקִים-מְקִימָה	אָקִים-תָּקִים	הָקֵם	לְהָקִים
ר.ו.ח.	הִרְוִיחַ-הִרְוִיחָה	מַרְוִיחַ-מַרְוִיחָה	אַרְוִיחַ-תַּרְוִיחַ	הַרְוֵחַ	לְהַרְוִיחַ
ר.ח.ב.	הִרְחִיב-הִרְחִיבָה	מַרְחִיב-מַרְחִיבָה	אַרְחִיב-תַּרְחִיב	הַרְחֵב	לְהַרְחִיב
ת.ח.ל.	הִתְחִיל-הִתְחִילָה	מַתְחִיל-מַתְחִילָה	אַתְחִיל-תַּתְחִיל	הַתְחֵל	לְהַתְחִיל

PRONOUN SUFFIXES

Singular nouns with pronoun suffixes: / **שמות ביחיד עם כינויים:**

שָׁלוֹם --	שְׁלוֹמִי	שְׁלוֹמְךָ	שְׁלוֹמֵךְ	שְׁלוֹמוֹ	שְׁלוֹמָהּ
	שְׁלוֹמֵנוּ	שְׁלוֹמְכֶם	שְׁלוֹמְכֶן	שְׁלוֹמָם	שְׁלוֹמָן
אָב --	אָבִי	אָבִיךָ	אָבִיךְ	אָבִיו	אָבִיהָ
	אָבִינוּ	אֲבִיכֶם	אֲבִיכֶן	אֲבִיהֶם	אֲבִיהֶן

Prepositions with suffixes of singular nouns: / **מילות יחס עם כינויים כשם יחיד:**

לְ --	לִי	לְךָ	לָךְ	לוֹ	לָהּ
	לָנוּ	לָכֶם	לָכֶן	לָהֶם	לָהֶן
בְּ --	בִּי	בְּךָ	בָּךְ	בּוֹ	בָּהּ
	בָּנוּ	בָּכֶם	בָּכֶן	בָּהֶם	בָּהֶן
שֶׁל --	שֶׁלִּי	שֶׁלְּךָ	שֶׁלָּךְ	שֶׁלּוֹ	שֶׁלָּהּ
	שֶׁלָּנוּ	שֶׁלָּכֶם	שֶׁלָּכֶן	שֶׁלָּהֶם	שֶׁלָּהֶן
אֶת --	אוֹתִי	אוֹתְךָ	אוֹתָךְ	אוֹתוֹ	אוֹתָהּ
	אוֹתָנוּ	אֶתְכֶם	אֶתְכֶן	אוֹתָם	אוֹתָן
אֵצֶל --	אֶצְלִי	אֶצְלְךָ	אֶצְלֵךְ	אֶצְלוֹ	אֶצְלָהּ
	אֶצְלֵנוּ	אֶצְלְכֶם	אֶצְלְכֶן	אֶצְלָם	אֶצְלָן
עִם --	אִתִּי	אִתְּךָ	אִתָּךְ	אִתּוֹ	אִתָּהּ
	אִתָּנוּ	אִתְּכֶם	אִתְּכֶן	אִתָּם	אִתָּן
מִן (מִ.) --	מִמֶּנִּי	מִמְּךָ	מִמֵּךְ	מִמֶּנּוּ	מִמֶּנָּה
	מִמֶּנּוּ	מִכֶּם	מִכֶּן	מֵהֶם	מֵהֶן
	(מֵאִתָּנוּ)	(מֵאִתְּכֶם)	(מֵאִתְּכֶן)	(מֵאִתָּם)	(מֵאִתָּן)
עַל יַד --	עַל יָדִי	עַל יָדְךָ	עַל יָדֵךְ	עַל יָדוֹ	עַל יָדָהּ
	עַל יָדֵנוּ	עַל יֶדְכֶם	עַל יֶדְכֶן	עַל יָדָם	עַל יָדָן

Plural nouns with pronoun suffixes: — **שמות ברבים עם כינויים:**

הוֹרִים--	הוֹרַי	הוֹרֶיךָ	הוֹרַיִךְ	הוֹרָיו	הוֹרֶיהָ
	הוֹרֵינוּ	הוֹרֵיכֶם	הוֹרֵיכֶן	הוֹרֵיהֶם	הוֹרֵיהֶן
עֵינַיִם--	עֵינַי	עֵינֶיךָ	עֵינַיִךְ	עֵינָיו	עֵינֶיהָ
	עֵינֵינוּ	עֵינֵיכֶם	עֵינֵיכֶן	עֵינֵיהֶם	עֵינֵיהֶן

Prepositions with plural noun suffixes: — **מילות יחס עם כינויים כשם רבים:**

אֶל--	אֵלַי	אֵלֶיךָ	אֵלַיִךְ	אֵלָיו	אֵלֶיהָ
	אֵלֵינוּ	אֲלֵיכֶם	אֲלֵיכֶן	אֲלֵיהֶם	אֲלֵיהֶן
עַל--	עָלַי	עָלֶיךָ	עָלַיִךְ	עָלָיו	עָלֶיהָ
	עָלֵינוּ	עֲלֵיכֶם	עֲלֵיכֶן	עֲלֵיהֶם	עֲלֵיהֶן
לִפְנֵי--	לְפָנַי	לְפָנֶיךָ	לְפָנַיִךְ	לְפָנָיו	לְפָנֶיהָ
	לְפָנֵינוּ	לִפְנֵיכֶם	לִפְנֵיכֶן	לִפְנֵיהֶם	לִפְנֵיהֶן
אַחֲרֵי--	אַחֲרַי	אַחֲרֶיךָ	אַחֲרַיִךְ	אַחֲרָיו	אַחֲרֶיהָ
	אַחֲרֵינוּ	אַחֲרֵיכֶם	אַחֲרֵיכֶן	אַחֲרֵיהֶם	אַחֲרֵיהֶן
בְּלִי--	בִּלְעָדַי	בִּלְעָדֶיךָ	בִּלְעָדַיִךְ	בִּלְעָדָיו	בִּלְעָדֶיהָ
בִּלְעָדֵי--	בִּלְעָדֵינוּ	בִּלְעֲדֵיכֶם	בִּלְעֲדֵיכֶן	בִּלְעֲדֵיהֶם	בִּלְעֲדֵיהֶן